

กรอบและทิศทาง
การวิจัยทางการศึกษาของประเทศ
(พ.ศ.2555 – 2558)

เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล

กรอบและทิศทาง
การวิจัยทางการศึกษาของประเทศ
(พ.ศ.2555-2558)

เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน
ตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล

370.7 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 619 ก กรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555-2558)
เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล
/กรุงเทพฯ: สกศ., 2556
149 หน้า
1. การศึกษา-วิจัย 2. นโยบายการศึกษา 3. ชื่อเรื่อง

กรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555-2558)

เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 12/2556

พิมพ์ครั้งที่ 1 มิถุนายน 2556

จำนวนพิมพ์ 4,000 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ กลุ่มวิจัยและส่งเสริมการวิจัย สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

99/20 ถ.สุขโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร: 0 2668 7123 ต่อ 1312 1314 1318 โทรสาร: 0 2243 0084

Web site <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจริญผลกราฟฟิค

50/168 ถนนติวานนท์ ตำบลปากเกร็ด

อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

โทรศัพท์ 0-2964-0060 โทรสาร 0-2964-0090

คำนำ

นโยบายด้านการศึกษารัฐบาลให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนทางปัญญาของชาติ โดยให้มีการระดมสรรพกำลังเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติ จัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อการวิจัยสำหรับสาขาวิชาที่จำเป็น รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของชาติโดยเน้นความสัมพันธ์อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพระหว่างองค์กรบริหารงานวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษา และพัฒนามหาวิทยาลัยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก เพื่อสร้างทุนทางปัญญาและนวัตกรรมใหม่ๆ ทางการศึกษาในด้านต่างๆ ทั้งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา การสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาให้กับคนไทยทุกเพศทุกวัยได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค เป็นธรรม รวมถึงการปฏิรูปครูโดยยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อพัฒนาศักยภาพคนไทยให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันทัดเทียมกับนานาชาติ และเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษามีภารกิจด้านการวิจัยและประสานส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา เห็นความสำคัญของการใช้ยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาตามนโยบายของรัฐบาล จึงจัดทำ “กรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ.2555-2558)” เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล โดยมีเป้าหมายเพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ตลอดจนกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยทั้งภาครัฐและเอกชน ใช้เป็นฐานคิดและแนวปฏิบัติในการส่งเสริม สนับสนุน ดำเนินการวิจัยและพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งกระตุ้นและผลักดันให้มีการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาประเทศต่อไป

(ดร.ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์)

เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
บทสรุปผู้บริหาร	ก-ฅ
ความเป็นมา	1
วัตถุประสงค์	2
ขอบเขตการดำเนินงาน	3
ผลการศึกษา	11
ส่วนที่ 1 สภาวะการณ์ของงานวิจัยทางการศึกษา	11
1. พัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย	11
1.1 ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลง ของโลกและทัดเทียมมาตรฐานสากล	11
1.2 การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทุกระดับขั้นโดยวัดผลจากการ ผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ (Measures of Achievement)	14
1.3 พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม สร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก สร้างความตระหนักในสิทธิและ หน้าที่ความเสมอภาค และดำเนินการให้การศึกษาก้าวหน้าเป็นพื้นฐาน ของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง (Global Citizenship)	15
1.4 จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติ	26
1.5 ส่งเสริมการอ่านและจัดความรู้หนังสือ (Literacy Campaign)	27
1.6 ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น	31
1.7 ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยกระจายอำนาจสู่พื้นที่	33
1.8 ยกย่ององค์ความรู้ให้ได้ตามมาตรฐานสากล	47
1.9 จัดให้มีระบบการจัดการความรู้	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2. สร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษา	52
2.1 สร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางการศึกษาให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม รวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย	52
2.2 ส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด ให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพแก่แม่และเด็ก	55
2.3 สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพ ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน	56
2.4 จัดให้มีการเทียบโอนวุฒิการศึกษา (Credit Transfers) สำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง	57
2.5 จัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษา (Credit Bank) และการเทียบโอน เพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา	68
2.6 จัดให้มีโครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต และพักชำระหนี้แก่ผู้เป็นหนี้กองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กรอ. และ กยศ.)	61
2.7 ปรับปรุงระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทุกระดับให้เอื้อต่อการกระจายโอกาส	63
2.8 จัดให้มีระบบคัดเลือกกลางเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม	64
2.9 กองทุนตั้งตัวได้	66
2.10 ดำเนินการโครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน เปิดโอกาสให้เด็กไทยได้เรียนต่อต่างประเทศ	67
2.11 จัดการศึกษาชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning)	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. ปฏิรูปครู โดยยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง	70
3.1 ปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ	70
3.2 สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู	74
3.3 ขจัดปัญหาการขาดแคลนครูในสาระวิชาหลัก และจัดให้มีครูดีเพียงพอในทุกห้องเรียน	76
3.4 จัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง	78
3.5 ปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู	81
3.6 พัฒนาระบบความก้าวหน้าของครู โดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์	82
3.7 แก้ปัญหาหนี้สินครู โดยการพักชำระหนี้และการปรับโครงสร้างหนี้	83
3.8 พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครู	85
4. จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน	85
4.1 จัดกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม สนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน สนับสนุนผู้สำเร็จการศึกษา มีงานทำได้ทันที	85
4.2 ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษา	88
4.3 จัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชน (Fix – it – Center)	89
4.4 ให้มีโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพสูงในทุกพื้นที่	89
4.5 ดำเนินการกับภาคเอกชนอย่างจริงจังเพื่อส่งเสริมการศึกษาในสายอาชีวศึกษา	90
5. พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (ICT in Education)	91
5.1 จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตให้แก่โรงเรียน ควบคู่กับการเร่งพัฒนาเนื้อหาที่เหมาะสมตามหลักสูตรบรรจุลงในคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) และส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) เพื่อการศึกษา	91

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.2 จัดหาระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายตามมาตรฐานการให้บริการในสถานศึกษาที่กำหนด	93
5.3 จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ	93
5.4 พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษา	94
5.5 ขยายระบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กว้างขวาง	95
5.6 ปรับปรุงห้องเรียนนาร่องให้ได้มาตรฐานห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์	96
5.7 ดำเนินการให้กองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสามารถดำเนินการตามภารกิจ	97
5.8 พัฒนาระบบไซเบอร์โฮมที่สามารถส่งความรู้มายังผู้เรียนโดยใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง	97
6. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ	98
6.1 พัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติ	98
6.2 จัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อการวิจัยสำหรับสาขาวิชาที่จำเป็น	99
6.3 พัฒนาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของชาติ	103
6.4 พัฒนามหาวิทยาลัยให้มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก	109
6.5 ผลักดันให้ประเทศพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การสร้างรากฐานใหม่ของเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม	111
7. เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน	113
7.1 ร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอสอดคล้องตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ	113
7.2 เร่งรัดการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ	116
7.3 รับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ	118
7.4 จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ครบทุกอุตสาหกรรม	119

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
8. พัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้	120
ส่วนที่ 2 กรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555-2558)	123

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในการพัฒนาประเทศให้ก้าวทันกับสถานการณ์โลกและกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงอยู่ของชีวิต นโยบายของรัฐบาลด้านการศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาใน 7 ประเด็นหลัก คือ (1) เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ในสังคมไทย (2) สร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษา (3) ปฏิรูปครู โดยยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง (4) จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน (5) พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (6) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ และ (7) เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน โดยในแต่ละนโยบายได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานและขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จของการพัฒนาการศึกษาของประเทศ

เมื่อพิจารณานโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล และเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย กล่าวได้ว่า การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาซึ่งในที่นี้คือการวิจัยและพัฒนาการศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และนำไปสู่การสร้างทุนปัญญาของชาติ ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาตามนโยบายหลักด้านการศึกษา ทั้งการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาการปฏิรูปครู โดยยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง การจัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน เหตุเพราะ การวิจัยเป็นกระบวนการสร้างเสริมการคิดและปัญญา ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตลอดจนการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ เพื่อนำมาแก้ปัญหา ปรับปรุง และพัฒนาการศึกษาตามประเด็นการศึกษาดังกล่าว สิ่งสำคัญคือ ต้องส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้มีการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยทางการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการพัฒนาการศึกษาให้มากขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงดำเนินการขับเคลื่อนการใช้ยุทธศาสตร์การวิจัยทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล โดยพัฒนารอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของ

ประเทศ (พ.ศ. 2555–2558) ขึ้น เพื่อใช้เป็นฐานคิดในการส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินงานวิจัย และพัฒนาการศึกษาของประเทศ สำหรับหน่วยงานทางการศึกษาในทุกกระดับและประเภท การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งเพื่อกระตุ้นให้มีการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยมากขึ้น โดยดำเนินการ สืบเคราะห์ผลงานวิจัยทางการศึกษาในช่วง 5 ปีย้อนหลัง ระหว่าง พ.ศ. 2551-2555 ที่เป็น ฐานข้อมูลเฉพาะงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และข้อมูลงานวิจัยจาก หน่วยงานการศึกษาในทุกกระดับและประเภทการศึกษาที่ส่งมารับการคัดเลือกให้นำเสนอใน การประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษาระดับชาติ ที่สำนักงานฯ เป็นเจ้าภาพหลักซึ่งมี ธรรมเนียมปฏิบัติในการจัด 2 ปีต่อครั้ง เพื่อนำเสนอสภากรรมการณปัจจุบัน ข้อค้นพบสำคัญของ งานวิจัย รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะการนำผลงานวิจัยไปใช้ และได้้นำผลการ สืบเคราะห์งานวิจัยมาพัฒนากรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555–2558) ตามประเด็นนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล

จากการสืบเคราะห์งานวิจัยที่กล่าวมา พบงานวิจัยที่ดำเนินการทั้งในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ร้อยละ 59) การอาชีวศึกษา (ร้อยละ 18) การอุดมศึกษา (ร้อยละ 12) และการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย (ร้อยละ 11) เป็นงานวิจัยที่เสนอนโยบาย การศึกษา องค์ความรู้ใหม่ นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ด้านการศึกษา เกี่ยวกับสาระนโยบาย ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทยมากเป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ด้านการสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษา และด้านการปฏิรูปครู โดย ยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง ส่วนงานวิจัยที่ต้องเร่งรัด ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการ ดำเนินการมากขึ้น คือ งานวิจัยตามสาระนโยบายด้านจัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและ อาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ด้านพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ การศึกษา ด้านการเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรี ประชาคมอาเซียน ด้านงานวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนทางปัญญาของชาติ และด้าน การศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ตามลำดับ

ผลการสืบเคราะห์งานวิจัยได้นำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนากรอบและทิศทางการ วิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555–2558) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตาม นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญของกรอบและทิศทางการวิจัยทาง การศึกษาของประเทศ ดังนี้

1. **พัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย**
จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อสร้างระบบการศึกษาที่มีมาตรฐาน เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ
อย่างยั่งยืน เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและสังคมโลก มีกรอบและทิศทางการวิจัยคือ

1.1 *ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและ
ทัดเทียมมาตรฐานสากล* ประเด็นการวิจัยคือ (1) การยกระดับคุณภาพของระบบการศึกษาทั้ง
ในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และรูปแบบการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ
มีการสอดรับกันตั้งแต่การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษาและการอุดมศึกษา
(2) การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของหลักสูตรในทุกระดับการศึกษา ที่รองรับการ
เปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมมาตรฐานสากล โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์
เทคโนโลยี และภาษาอังกฤษ (3) อนาคตภาพของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษ
หน้า (4) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและระบบการเรียนในหลักสูตร การนำหลักสูตรไป
ใช้ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน สังคม วัฒนธรรม และความต้องการของแต่ละพื้นที่
(5) การพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์และการเรียนรู้เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์
ทางการศึกษาของผู้เรียน ความสามารถและสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Cognitive Ability)
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Character Development) และทักษะการคิดและการเรียนรู้
(Cognitive Learning) ที่จำเป็นต่อการทำงานและการดำรงชีวิตในโลกยุคโลกาภิวัตน์หรือ
โลกแห่งศตวรรษที่ 21 (6) แนวทางการใช้นวัตกรรมคุณลักษณะศึกษา (Character Education)
ในการสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวคิดในทุกระดับชั้นของระบบการศึกษาไทย
(7) นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ การแสวงหาและสร้างองค์ความรู้
การรู้คิดและเหตุผลเชิงจริยธรรม และการใช้ความรู้และการวิจัยเป็นฐานในการเรียนรู้และ
การดำรงชีวิต (8) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมตามหลักสูตรที่สอดคล้องกับ
การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งทรัพยากรในชุมชน (9) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน
ในภาวะวิกฤตจากภัยพิบัติต่างๆ

1.2 *การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทุกระดับชั้น โดยวัดผลจากการผ่านการ
ทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ (Measures of Achievement)* ประเด็นการ
วิจัยคือ (1) ปัญหาและแนวโน้มที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กไทย (2) การพัฒนา
เครื่องมือและมาตรฐานการทดสอบระดับชาติ (3) การพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผลตาม
มาตรฐานระดับชาติและนานาชาติ (4) การวิจัยตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์ทาง
การศึกษาทุกระดับชั้น (5) การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของ
เด็กไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คุณธรรม สร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก สร้างความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความเสมอภาค และดำเนินการให้การศึกษากลายเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง (Global Citizenship) ประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ใหม่ในการเสริมสร้างสันติวิธีและสังคมวัฒนธรรมประชาธิปไตยในสถานศึกษา (2) การเร่งสร้างลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย (3) ประสิทธิภาพของรูปแบบและแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาและในชุมชน (4) นวัตกรรมจัดการเรียนรู้และกิจกรรมสังคมเพื่อแก้ปัญหาและการป้องกันปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการทุจริต ประพฤติมิชอบ และด้านการตั้งครม.ไม่พร้อมในวัยรุ่น (5) การสร้างบทบาทและกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการถ่ายทอดค่านิยมจริยธรรม และแบบอย่างของการดำรงชีวิตที่มีคุณค่าต่อสังคม

1.4 จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติ ประเด็นการวิจัยคือ การพัฒนาตำราเรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษา และการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในทุกกระดับและประเภทการศึกษาอย่างมีคุณภาพและได้ตามมาตรฐานสากล

1.5 ส่งเสริมการอ่าน และขจัดความไม่รู้หนังสือ (Literacy campaign) ประเด็นการวิจัยคือ (1) พฤติกรรมการอ่านหนังสือของเด็กไทย (2) นวัตกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และการค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวในทุกระดับชั้น (3) นวัตกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (4) การพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (5) การวิจัยประเมินผลระดับการอ่านหนังสือของคนไทยในกลุ่มอายุต่างๆ

1.6 ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น ประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้อาเซียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น (2) การส่งเสริมการจัดหลักสูตรสองภาษา และการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศอย่างต่อเนื่องในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา (3) ส่งเสริมสถาบันการศึกษาจัดหลักสูตรนานาชาติเพื่อรองรับความเป็นสากล (4) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางด้านภาษาที่มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ภาษาอังกฤษ

1.7 ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยกระจายอำนาจสู่พื้นที่ ประเด็นการวิจัยคือ (1) ประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนรูปแบบและกลไกการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทขององค์กรในพื้นที่ (2) การสร้างระบบและแนวบริหารจัดการศึกษาใหม่เพื่อการ

เปลี่ยนแปลง (นักเรียน ครู สถานศึกษา และผู้บริหาร) สู่การพัฒนาการศึกษา (3) การวิจัยและทดลองนำปัจจัยแห่งความสำเร็จไปใช้เพื่อยกระดับการบริหารและการจัดการศึกษา (4) การเทียบรอยคุณภาพกับองค์กรการศึกษาที่มีแบบปฏิบัติดีเด่นในการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศไทยกับกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (5) รูปแบบการพัฒนาโครงสร้างและระบบบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก (6) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้วยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (7) รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะและการปฏิบัติทางจิตวิญญาณของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษา (8) การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาโดยใช้หลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (9) การสร้างองค์ความรู้ด้วยการวิเคราะห์เชิงอภิมานงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศไทย (การนำระบบการบริหารจัดการที่ดีและระบบการใช้โรงเรียนเป็นฐานมาปฏิบัติ ข้อดี ข้อต้องปรับปรุง และแนวโน้มในอนาคต)

1.8 ยกระดับองค์ความรู้ให้ได้ตามมาตรฐานสากล ประเด็นการวิจัยคือการสร้างองค์ความรู้ให้ได้ตามมาตรฐานสากลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงอภิมานงานวิจัยทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล อันจะสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมฐานความรู้ สังคมแห่งการเรียนรู้

1.9 จัดให้มีระบบการจัดการความรู้ ประเด็นการวิจัยคือ (1) การสร้างกลไกขับเคลื่อนการจัดการความรู้ในองค์กรการศึกษาทุกระดับการศึกษา เพื่อให้มีการใช้ความรู้เป็นฐานของการพัฒนาการศึกษา (2) การติดตามประเมินผลการจัดการความรู้สู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในทุกระดับการศึกษา (3) การส่งเสริมสนับสนุนสถาบันทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องพัฒนาคลังความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลเพื่อเป็นฐานความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน (4) การบริหารจัดการเครือข่ายในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อถ่ายทอดและการถ่ายทอดความรู้ (5) การส่งเสริมการจัดทำและใช้องค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งทรัพยากรในชุมชนเพื่อการศึกษาอย่างทั่วถึง

2. สร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษา จุดมุ่งหมายของการวิจัยคือ การสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษาให้แก่คนไทยทุกเพศ ทุกวัย และทุกกลุ่ม มีทางเลือกในการรับการศึกษาอย่างทัดเทียมและทั่วถึง เพื่อการพัฒนาตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดี อันจะช่วยลดช่องว่างทางการศึกษาของคนไทย มีกรอบและทิศทางการวิจัยคือ

2.1 สร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางการศึกษาให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม รวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย ประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมการพัฒนาเพื่อสร้างสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาทุกกลุ่มโดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละกลุ่ม (2) แนวทางการสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุน ดูแล ให้ความช่วยเหลือ และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่คนไทยทุกเพศ ทุกวัย และทุกกลุ่ม อาทิ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น (3) การส่งเสริมการจัดโอกาสทางการศึกษาและการมีงานทำให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา (4) การขับเคลื่อนนโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาผู้ด้อยโอกาสและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (5) การส่งเสริมและสร้างกลไกการบริหารจัดการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่การจัดการศึกษาอย่างจริงจัง ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อสร้างทางเลือกของการได้รับการศึกษาให้แก่ประชาชน (6) การส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสู่สังคมชนบทและชุมชนท้องถิ่น (7) แนวทางการส่งเสริมการเข้าศึกษาต่อ และการป้องกันการออกกลางคันของนักเรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด ให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพแก่แม่และเด็ก ประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนาทางกาย จิตใจ สังคม ควบคู่กับการส่งเสริมและสนับสนุนเด็กปฐมวัยได้เข้ารับการเตรียมความพร้อมทางพัฒนาการ (2) ช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการให้ความรู้พ่อแม่ผู้ปกครองในการเลี้ยงลูก โดยเฉพาะครอบครัวยากจน (3) บทบาทและการเสริมสร้างความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัยให้แก่ เครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองและสถานศึกษา ในการร่วมมือและพัฒนาการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็กแรกเกิด (4) รูปแบบการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในการจัดการศึกษาปฐมวัยตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.3 สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนาปฏิทินชีวิตที่เกี่ยวข้องในการศึกษาตามช่วงวัย ปฐมวัย 0-6 ปี วัยเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน 6-14 ปี วัยรุ่น 15-24 ปี (2) รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีความพร้อมของสมองและปัญญา และเชื่อมโยงกับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ (3) นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน บนพื้นฐานพัฒนาการตามวัยต่างๆ ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประเภทการศึกษา/ระดับชั้น/สาระการเรียนรู้หรือรายวิชาต่างๆ) (4) แนวทางการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือ

กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ในการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน ชุมชน การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.4 จัดให้มีการเทียบโอนวุฒิการศึกษา (Credit Transfers) สำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยมีประเด็นการวิจัยคือ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการเทียบโอนผลการศึกษาในกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

2.5 จัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษา (Credit Bank) และการเทียบโอน เพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา ประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนารูปแบบและระบบการเทียบโอนผลการศึกษาที่เชื่อมโยงกันทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (2) การประเมินผลระบบการเทียบโอนผลการศึกษาในระบบโรงเรียน และการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ในการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (3) การติดตามประเมินผลการเทียบโอนผลการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา

2.6 จัดให้มีโครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต และพักชำระหนี้แก่ผู้เป็นหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กรอ. และ กยศ.) มีประเด็นการวิจัยคือ การประเมินผลและพัฒนาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) และกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)

2.7 ปรับปรุงระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทุกระดับให้เอื้อต่อการกระจายโอกาส ประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในทุกระดับการศึกษาอย่างเป็นธรรมและเอื้อต่อการกระจายโอกาสทางการศึกษา (2) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในทุกระดับการศึกษา (3) การพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยี เพื่อแก้ไขระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่ออย่างเท่าเทียมกัน

2.8 จัดให้มีระบบคัดเลือกกลางเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม ประเด็นการวิจัยคือ สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่ตอบสนองนโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศ

2.9 กองทุนตั้งตัวได้ มีประเด็นการวิจัยคือ การติดตามประเมินผลตามตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโครงการ “กองทุนตั้งตัวได้”

2.10 ดำเนินการโครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน เปิดโอกาสให้เด็กไทยได้เรียนต่อต่างประเทศ มีประเด็นการวิจัยคือ การประเมินผลความคุ้มค่าของการลงทุนดำเนินโครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน

2.11 จัดการศึกษาชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนากระบวนการทางสังคมในการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน (2) การขับเคลื่อนในองค์กรและสถานศึกษาพัฒนาองค์กรคุณภาพที่มุ่งสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (3) การเสริมพลังให้แข็งแกร่งอย่างต่อเนื่องแก่ชุมชนและสังคม โดยการใช้กระบวนการทางสังคมหลากหลายมิติ (4) การจัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้คนในชุมชนสามารถพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการอาชีพและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี (5) การส่งเสริมบทบาทของสื่อมวลชนและสังคมออนไลน์ (Social Network) เพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

3. ปฏิรูปครู โดยยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง (Teaching Policies)

จุดมุ่งหมายการวิจัยคือ การผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพ มีขีดความสามารถทัดเทียมกับนานาชาติ เพื่อสร้างศรัทธาและการยอมรับเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ทำหน้าที่เป็นเบ้าหลอมในการสร้างคนที่มีคุณภาพให้กับประเทศ มีกรอบและทิศทางการวิจัยคือ

3.1 ปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ ประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนาสถาบันการผลิตครูให้มีความเข้มแข็งในการผลิตครูมืออาชีพที่มีคุณภาพสู่มาตรฐานวิชาชีพสากล เพื่อความเป็นเลิศในวิชาชีพ (2) การผลิตและพัฒนาครูอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับสภาพการใช้และความต้องการที่แท้จริงในอนาคต (3) การปฏิรูปหลักสูตรการผลิตครูทุกประเภทให้มีสมรรถนะวิชาชีพ (Professional Competencies) ที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและทัดเทียมกับนานาชาติ (4) รูปแบบการผลิต “ครูสายตรง” และ “ครูทางเลือก” ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน มีความทันสมัย และยึดพื้นที่เป็นฐาน (5) การสร้างกลไกและเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา องค์กรวิชาชีพครูทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนภาครัฐและเอกชน ในการผลิตและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ได้ตามมาตรฐานและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ควบคู่กับการสร้างจิตวิญญาณของความเป็นครู

3.2 สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู ประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนาระบบความก้าวหน้าและสิทธิประโยชน์เพื่อจูงใจให้คนเข้าสู่วิชาชีพครู (2) การสร้างระบบคัดเลือกคนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู และเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของวิชาชีพครู

3.3 ขจัดปัญหาการขาดแคลนครูในสาระวิชาหลัก และจัดให้มีครูดีเพียงพอในทุกห้องเรียน ประเด็นการวิจัยคือ (1) การติดตามและประเมินผลคุณภาพครูทั้งระบบ (2) การ

พัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูทั้งในทางปริมาณและคุณภาพ ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค จังหวัด และสถานศึกษา

3.4 จัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง ประเด็นการวิจัยคือ (1) การศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูในภาพรวม และในกลุ่มต่างๆ ในระดับจังหวัด ภูมิภาค และประเทศ (2) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพครูที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพเพื่อผลักดันการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (3) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูเพื่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการเลื่อนวิทยฐานะ เช่น การพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ และการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อเสริมการเรียนรู้และให้มีความเท่าทันวิทยาการใหม่ๆ การพัฒนาทักษะการวิจัย การพัฒนานวัตกรรมในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน (4) แนวทางการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่ของการจัดทำหลักสูตร เนื้อหา รายวิชา ศาสตร์การสอนในสาขาวิชา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดทำแหล่งเรียนรู้ที่อยู่นอกสถานศึกษาให้เป็นห้องเรียนเคลื่อนที่ (Mobile Classroom) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (5) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการศึกษาศตวรรษที่ 21 (6) รูปแบบของเครือข่ายสังคมในการถ่ายโอนความรู้ของครูที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.5 ปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู มีประเด็นการวิจัยคือแนวทางการดำเนินการปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง

3.6 พัฒนาระบบความก้าวหน้าของครู โดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์มีประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนาระบบการประเมินวิทยฐานะเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพครูโดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์ที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของครู (2) การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานและระบบการประเมินวิทยฐานะเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพครูที่เป็นธรรม และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (3) การสร้างระบบจูงใจให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องที่เชื่อมโยงกับคุณภาพของผลงานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ (career path)

3.7 แก้ปัญหาหนี้สินครู โดยการพักชำระหนี้และการปรับโครงสร้างหนี้ มีประเด็นการวิจัยคือ (1) สภาพปัจจุบันและปัญหาคุณภาพชีวิตครู และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตครู เช่น การส่งเสริมและจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครู (2) ศึกษาชีวิตครูทั้งทางด้านการงาน เศรษฐกิจ สังคมและครอบครัว เพื่อสะท้อนคุณภาพชีวิตและความต้องการที่แท้จริง

3.8 พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครู มีประเด็นการวิจัยคือ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลครูทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ เพื่อการวางแผนพัฒนาและแก้ปัญหาครูผู้วิชาชีพชั้นสูง

4. จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน จุดมุ่งหมายการวิจัยคือ จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ และขีดความสามารถในการแข่งขันของกำลังคนของประเทศ รวมทั้งต้องสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งมีกรอบและทิศทางการวิจัยคือ

4.1 จัดกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม สนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน สนับสนุนผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันที มีประเด็นการวิจัยคือ (1) การส่งเสริมการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยเพื่อสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เหมาะสม และสร้างรายได้ระหว่างเรียน เช่น 1 โรงเรียน 1 อาชีพ (2) รูปแบบ การพัฒนามาตรฐานสมรรถนะรายวิชา และจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ฐาน สมรรถนะมาประยุกต์ เพื่อสร้างกระบวนการคิดทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้างในลักษณะใกล้เคียง กับการทำงานจริง (3) การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะ ให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี อันได้แก่ ความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติ ควบคู่กับ คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดรับกับการประกอบวิชาชีพ (4) การ จัดการอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาโดยเน้นสมรรถนะ เพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนให้สอดคล้อง กับความต้องการของประเทศและผูกโยงกับการมีรายได้ระหว่างเรียนและการมีงานทำ (5) การ พัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยยึดสมรรถนะของมาตรฐานวิชาชีพ และจัดการเรียนการสอน ที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน

4.2 ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษา มีประเด็นการวิจัย คือ การจัดการศึกษา ระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ในการเตรียมแรงงานที่มีคุณภาพให้แก่ตลาดแรงงาน

4.3 จัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชน (Fix - it - Center) มีประเด็นการวิจัย คือ ความต้องการและแนวทางการพัฒนาศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชนให้เป็นศูนย์ถ่ายทอดและ พัฒนาคความรู้ ทักษะอาชีพ และประสบการณ์การเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.4 ให้มีโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพสูงในทุกพื้นที่ ประเด็นการ วิจัยคือ (1) การพัฒนาคุณภาพสถาบันอาชีวศึกษาให้สูงขึ้นในทุกพื้นที่ เพื่อเร่งลดอัตราการ ไม่รู้หนังสือ และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในตลาดแรงงาน (2) นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับอาชีวศึกษา (3) การสร้างคุณภาพมาตรฐานการจัด

อาชีวศึกษา และระบบจูงใจให้คนเกิดศรัทธาและเข้ามาเรียนสายอาชีพมากขึ้น (4) แนวทางความเหมาะสมของการเพิ่มสัดส่วนการเรียนสายอาชีพ

4.5 *ดำเนินการกับภาคเอกชนอย่างจริงจังเพื่อส่งเสริมการศึกษาในสายอาชีวศึกษา* ประเด็นการวิจัยคือ (1) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการศึกษาในสายอาชีวศึกษา ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ (2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และองค์กรภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศในการผลิตและฝึกประสบการณ์ให้ได้ตามมาตรฐานและจริยธรรมทางวิชาชีพ สอดคล้องตามความต้องการของตลาดแรงงาน

5. พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (ICT in Education)

จุดมุ่งหมายการวิจัยเพื่อการพัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษามาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาในทุกกลุ่มทุกระดับการศึกษา ตลอดจนสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีกรอบและทิศทางการวิจัยคือ

5.1 *จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) ให้แก่โรงเรียน ควบคู่กับการเร่งพัฒนาเนื้อหาที่เหมาะสมตามหลักสูตรบรรจุลงในคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) และส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) เพื่อการศึกษา* ประเด็นการวิจัยคือ (1) การติดตามประเมินผลนโยบายการใช้คอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน (2) การพัฒนาเนื้อหาสาระบทเรียนและสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ตามวัยของผู้เรียนผ่านคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) เพื่อการศึกษา (3) ผลกระทบจากการใช้คอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีผลต่อการเขียนและการใช้ภาษาไทยและแนวทางการแก้ไข

5.2 *จัดหาระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายตามมาตรฐานการให้บริการในสถานศึกษาที่กำหนด* มีประเด็นการวิจัยคือ (1) ผลกระทบของเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตต่อการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน (2) การพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ตามวัยของผู้เรียนผ่านคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) เพื่อการศึกษา

5.3 *จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ* ประเด็นการวิจัยคือ (1) แนวทางและผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน (2) การพัฒนาโครงสร้างด้านเทคโนโลยี

และการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งปรับปรุงคุณภาพการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนทั้งในระบบและนอกระบบ (3) รูปแบบการนำเสนอสื่อการเรียนการสอนด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับเนื้อหารายวิชาและระดับของผู้เรียน (4) การพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้เสริมสร้างพลังทางปัญญาและแสวงหาความรู้โดยใช้ระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลาย

5.4 พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษา ประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนามาตรฐานของระบบสารสนเทศทางการศึกษา และส่งเสริมให้นำไปใช้ประโยชน์ต่อการวางแผนการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ และการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ (2) การวิจัยและพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศรูปแบบใหม่ที่ทำให้มีการดำเนินกิจกรรมบนระบบเครือข่ายแบบผสมผสาน (Hybrid System) เพื่อเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

5.5 ขยายระบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กว้างขวาง ประเด็นการวิจัยคือ การส่งเสริมสนับสนุนการใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อจัดการศึกษา รวมทั้งการผลิตและพัฒนาเนื้อหาสาระที่มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อจัดการเรียนรู้แพร่ขยายผ่านระบบโทรทัศน์

5.6 ปรับปรุงห้องเรียนนำร่องให้ได้มาตรฐานห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนาแบบปฏิบัติที่ดีของห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ให้ได้มาตรฐานสากล (2) รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการเสมือนจริง (3) การประเมินผลการใช้ประโยชน์จากห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์

5.7 ดำเนินการให้กองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสามารถดำเนินการตามภารกิจ มีประเด็นการวิจัยคือ การประเมินผลการดำเนินงานกองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.8 พัฒนาระบบไซเบอร์โฮมที่สามารถส่งความรู้มายังผู้เรียนโดยใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง มีประเด็นการวิจัยคือ (1) การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอนในทุกๆระดับและประเภทการศึกษา (2) ผลการจัดการเรียนรู้โดยระบบไซเบอร์โฮมที่มีต่อศักยภาพของผู้เรียน

6. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ จุดมุ่งหมายการวิจัยเพื่อสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ทางการศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาการศึกษา พัฒนาปัญญาของคนในชาติ หรือคุณภาพของทุนมนุษย์ อันนำไปสู่ความเข้มแข็งของประเทศ มีกรอบและทิศทางการวิจัยคือ

6.1 พัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติ มีประเด็นการวิจัยคือ แนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาเพื่อผลิตงานวิจัยที่มีคุณภาพ และตอบสนองต่อการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาประเทศ

6.2 จัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อการวิจัยสำหรับสาขาวิชาที่จำเป็น ประเด็นการวิจัยคือ (1) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้ใช้การวิจัยเป็นฐานของการพัฒนาการเรียนรู้อะไรและการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและเป็นองค์กรคุณภาพ (2) การขับเคลื่อนการดำเนินการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในสาขาวิชาที่จำเป็น (3) แนวทางการพัฒนาความเป็นเลิศทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

6.3 พัฒนาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของชาติ มีประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยทางการศึกษา ทั้งการพัฒนานักวิจัย ทิศทางการวิจัย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัย และการบริหารจัดการงานวิจัยให้มีคุณภาพและตอบสนองต่อการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาประเทศ (2) การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิจัยที่เชื่อมโยงสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัด ภูมิภาค และประเทศ ให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยเพื่อสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาการศึกษาตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล (3) การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลงานวิจัยทางการศึกษาที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกันทั้งระบบ ทั้งหน่วยงานกำหนดนโยบายและหน่วยงานผลิตงานวิจัย เพื่อผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศ (4) แนวทางและรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และสร้างสรรค์งานวิจัยที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการศึกษาให้ไปในทิศทางเดียวกัน

6.4 พัฒนามหาวิทยาลัยให้มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก ประเด็นการวิจัยคือ (1) บทบาทของมหาวิทยาลัยในการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก (2) การประเมินศักยภาพและความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาต่อการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก (3) การติดตามและประเมินผลความคุ้มค่าของการใช้ผลผลิตของงานวิจัยในสาขาต่างๆ ของมหาวิทยาลัยวิจัยไทย

6.5 ผลักดันให้ประเทศพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การสร้างรากฐานใหม่ ของเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม มีประเด็นการวิจัยคือ (1) การพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีของไทย (2) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัย และบุคลากรวิชาชีพด้านการวิจัยที่มีคุณภาพ

ให้มีศักยภาพในการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อนำไปสู่การสร้างรากฐานของนวัตกรรม

7. เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน จุดมุ่งหมายการวิจัยเพื่อผลิตและพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ให้มีศักยภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันทัดเทียมนานาชาติ และมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ มีกรอบและทิศทางการวิจัยคือ

7.1 *ร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอสอดคล้องตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ* ประเด็นการวิจัยคือ (1) ผลกระทบและการเชื่อมโยง (Connectivity) ของการเป็นประชาคมอาเซียน (2) คุณลักษณะ ทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็น และสมรรถนะในการประกอบอาชีพของคนไทยในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทของไทย สังคมอาเซียน และสังคมโลก (3) แนวทางความร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ เตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน พร้อมทั้งมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน (4) แนวทางการยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาอาชีวศึกษาในกลุ่มวิชาหลักที่จำเป็นต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยา) ภาษาท้องถิ่น (ภาษาไทย) ให้สูงขึ้นเทียบได้ในระดับสากล รวมทั้งยกระดับสถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาความเป็นนานาชาติ โดยผ่านกระบวนการความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งเป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกอาเซียน (5) การพัฒนาความร่วมมือของเครือข่ายวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาในระดับอาเซียน

7.2 *เร่งรัดการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ* ประเด็นการวิจัยคือ (1) แนวทางการพัฒนารอบคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศไทย (2) แนวทางการเชื่อมโยงหลักการและกฎเกณฑ์ของกรอบคุณวุฒิการศึกษาของประเทศไทยกับภูมิภาคอาเซียน และดำเนินการทดลองนำร่อง

7.3 *รับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ* มีประเด็นการวิจัยคือ (1) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรแบบฐานสมรรถนะ (Competency based curriculum) ที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานอาชีพ (2) รูปแบบการพัฒนาและรับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพต่างๆ ที่สอดคล้องตามความต้องการของภูมิภาคอาเซียน

7.4 จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ครบทุกอุตสาหกรรม มีประเด็นการวิจัย คือ การส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยรวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่ประชากรวัยแรงงานเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงาน

8. การศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประเด็นการวิจัยคือ (1) รูปแบบและแนวทางการสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธีในสถานศึกษาและชุมชนบนพื้นฐานของคุณภาพชีวิตและสันติสุขของสังคม (2) การสมานฉันท์ของเอกลักษณ์สังคมไทยสู่การบริหารจัดการความขัดแย้งเพื่อพัฒนาองค์กรการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ (3) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่ขาดแคลนทรัพยากรและเต็มไปด้วยปัญหาต่างๆ

กรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555-2558)

เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล

ความเป็นมา

เมื่อวิเคราะห์นโยบายของรัฐบาลในด้านการศึกษา ซึ่งพบว่ามีนโยบายด้านการศึกษา ใน 7 ประเด็นหลัก คือ (1) เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ในสังคมไทย (2) สร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษา (3) ปฏิรูปครู โดยยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง (4) จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน (5) พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (6) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ และ (7) เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน โดยนโยบายในแต่ละประเด็นหลักมีการกำหนดนโยบายย่อยหรือยุทธศาสตร์การดำเนินงานและขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายหลักด้านการศึกษาของรัฐบาล

ในการสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลให้บรรลุผลนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา) ได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษา อันถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และนำไปสู่การสร้างทุนปัญญาของชาติ เพราะการวิจัยเป็นกระบวนการสร้างเสริมการคิด การวิเคราะห์และสังเคราะห์ ตลอดจนการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ เพื่อให้ก้าวทันกับสถานการณ์โลกและกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงอยู่ของชีวิต ทั้งนำมาแก้ปัญหา ปรับปรุง และพัฒนาการศึกษา โดยได้ให้นโยบายที่มีความสำคัญ คือ ส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้มีการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยทางการศึกษา ให้มีการนำผลงานวิจัยที่ได้ศึกษาวิจัยไว้แล้วมาสนับสนุนและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาในแต่ละประเด็นของนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล โดยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ด้านการศึกษาและนำไปใช้ประโยชน์ได้ และที่สำคัญต้องสนับสนุนให้มีการวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะส่วนราชการที่มีหน้าที่ตามบทบัญญัติในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ พ.ศ. 2546 ให้มีอำนาจหน้าที่ “วิจัยและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา...” ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยทางการศึกษา จึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนการใช้ยุทธศาสตร์การวิจัยทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษารัฐบาล โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้ (1) สังเคราะห์ผลงานวิจัยทางการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบัน ข้อค้นพบสำคัญของงานวิจัย รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์การดำเนินการพัฒนาการศึกษา และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อ โดยจำแนกตามประเด็นนโยบายด้านการศึกษารัฐบาล เพื่อใช้ประโยชน์ของข้อค้นพบจากงานวิจัยในการสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาตามนโยบายแต่ละประเด็น (2) นำผลการสังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยมากำหนดกรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555–2558) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการศึกษาของประเทศสำหรับหน่วยงานทางการศึกษาในทุกกระดับและประเภทการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยทั้งภาครัฐและเอกชนต่อไป (3) ประสาน ดำเนินงาน และจัดประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนารอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ และ (4) จัดทำเอกสารเผยแพร่ให้บุคคลและหรือหน่วยงานทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องได้ใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย และใช้เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ผลงานวิจัยทางการศึกษาที่มีการตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2551 - 2555 ในฐานะข้อมูลงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เพื่อแสดงข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบัน ข้อค้นพบสำคัญของงานวิจัยในเบื้องต้น รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์การดำเนินการพัฒนาการศึกษาและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อ โดยจำแนกตามประเด็นนโยบายด้านการศึกษารัฐบาล เพื่อใช้ประโยชน์ของข้อค้นพบจากงานวิจัยในการสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาตามนโยบายแต่ละประเด็น

2. นำผลการสังเคราะห์และข้อเสนอแนะจากงานวิจัยมากำหนดกรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555–2558) เพื่อใช้เป็นฐานคิดในการส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการศึกษาของประเทศสำหรับหน่วยงานทางการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถสนองต่อความต้องการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของนโยบายการศึกษาชาติ

ขอบเขตการดำเนินงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา ได้ดำเนินการพัฒนารอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555–2558) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล ซึ่งมีขอบเขตการดำเนินงานดังนี้

1. วิเคราะห์นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล เพื่อใช้เป็นฐานในการจำแนกและสังเคราะห์ผลงานวิจัย โดยมีรายละเอียดของนโยบายด้านการศึกษาดังนี้
 - 1.1 พัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย
 - 1.1.1 ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมมาตรฐานสากล
 - 1.1.2 การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทุกระดับชั้น โดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ (Measures of Achievement)
 - 1.1.3 พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม สร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก สร้างความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความเสมอภาค และดำเนินการให้การศึกษากลายเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง (Global Citizenship)
 - 1.1.4 จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติ
 - 1.1.5 ส่งเสริมการอ่าน และขจัดความไม่รู้หนังสือ (Literacy campaign)
 - 1.1.6 ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น
 - 1.1.7 ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยกระจายอำนาจสู่พื้นที่
 - 1.1.8 ยกกระดับองค์ความรู้ให้ได้ตามมาตรฐานสากล

- 1.1.9 จัดให้มีระบบการจัดการความรู้
- 1.2 สร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษา
 - 1.2.1 สร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางการศึกษาให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม รวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย
 - 1.2.2 ส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด ให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพแก่แม่และเด็ก
 - 1.2.3 สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพ ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.2.4 จัดให้มีการเทียบโอนวุฒิการศึกษา (Credit Transfers) สำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง
 - 1.2.5 จัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษา (Credit Bank) และการเทียบโอนเพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา
 - 1.2.6 จัดให้มีโครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต และพักชำระหนี้แก่ผู้เป็นหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กรอ. และ กยศ.)
 - 1.2.7 ปรับปรุงระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทุกระดับให้เอื้อต่อการกระจายโอกาส
 - 1.2.8 จัดให้มีระบบคัดเลือกกลางเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม
 - 1.2.9 กองทุนตั้งตัวได้
 - 1.2.10 ดำเนินการโครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน เปิดโอกาสให้เด็กไทยได้เรียนต่อต่างประเทศ
 - 1.2.11 จัดการศึกษาชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning)
- 1.3 ปฏิรูปครู โดยยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง (Teaching Policies)
 - 1.3.1 ปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ
 - 1.3.2 สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู
 - 1.3.3 ขจัดปัญหาการขาดแคลนครูในสาระวิชาหลัก และจัดให้มีครูติเพียงพอในทุกห้องเรียน

- 1.3.4 จัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง
- 1.3.5 ปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู
- 1.3.6 พัฒนาระบบความก้าวหน้าของครู โดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์
- 1.3.7 แก้ปัญหาหนี้สินครู โดยการพักชำระหนี้และการปรับโครงสร้างหนี้
- 1.3.8 พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครู
- 1.4 จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน
 - 1.4.1 จัดกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม สนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน สนับสนุนผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันที
 - 1.4.2 ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษา
 - 1.4.3 จัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชน (Fix – it – Centre)
 - 1.4.4 ให้มีโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพสูงในทุกพื้นที่
 - 1.4.5 ดำเนินการกับภาคเอกชนอย่างจริงจังเพื่อส่งเสริมการศึกษาในสายอาชีวศึกษา
- 1.5 พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (ICT in Education)
 - 1.5.1 จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) ให้แก่โรงเรียน ควบคู่กับการเร่งพัฒนาเนื้อหาที่เหมาะสมตามหลักสูตรบรรจุลงในคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) และส่งเสริมให้นักเรียน ทุกระดับชั้นได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) เพื่อการศึกษา
 - 1.5.2 จัดหาระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายตามมาตรฐานการให้บริการในสถานศึกษาที่กำหนด
 - 1.5.3 จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ
 - 1.5.4 พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษา
 - 1.5.5 ขยายระบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กว้างขวาง
 - 1.5.6 ปรับปรุงห้องเรียนนาร์องให้ได้มาตรฐานห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์
 - 1.5.7 ดำเนินการให้กองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสามารถดำเนินการตามภารกิจ
 - 1.5.8 พัฒนาระบบไซเบอร์โฮมที่สามารถส่งความรู้มายังผู้เรียนโดยใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง
- 1.6 สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ

- 1.6.1 พัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติ
- 1.6.2 จัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อการวิจัยสำหรับสาขาวิชาที่จำเป็น
- 1.6.3 พัฒนาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของชาติ
- 1.6.4 พัฒนามหาวิทยาลัยให้มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก
- 1.6.5 ผลักดันให้ประเทศพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การสร้างรากฐานใหม่ของเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม

1.7 เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน

1.7.1 ร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ สอดคล้องตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ

1.7.2 เร่งรัดการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ

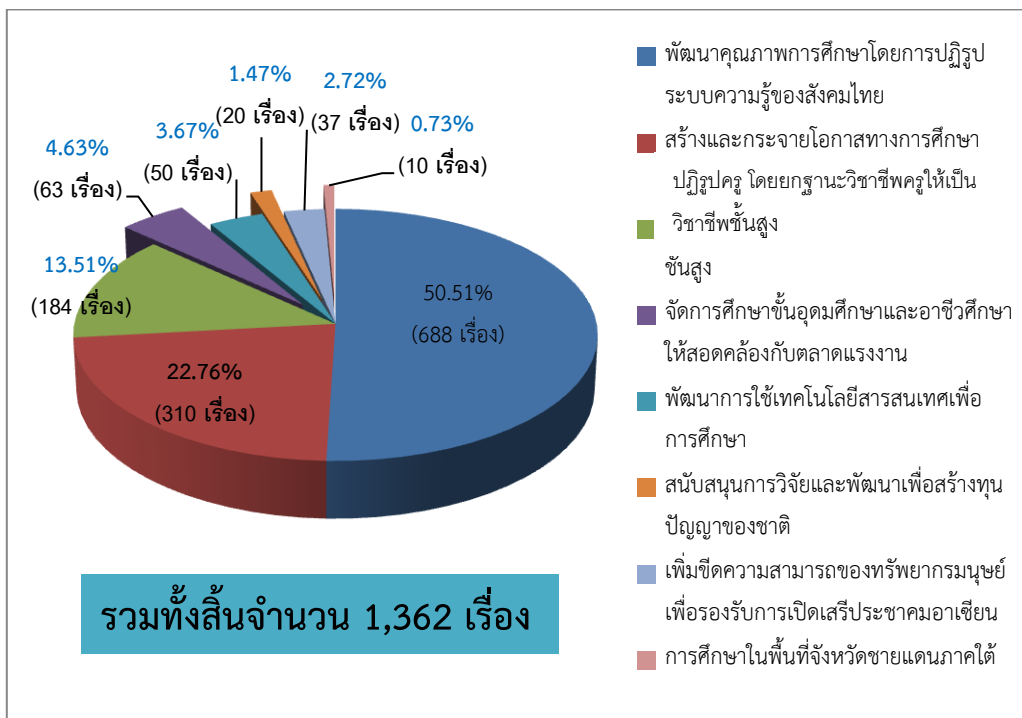
1.7.3 รับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ

1.7.4 จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ครบทุกอุตสาหกรรม

1.8 การศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ใช้ข้อมูลผลงานวิจัยที่มีคุณภาพในรอบปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2546 – 2555) ที่อยู่ในฐานข้อมูลงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และงานวิจัยจากหน่วยงานการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษาที่ส่งมารับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษาระดับชาติ ที่สำนักงานฯ เป็นเจ้าภาพหลักซึ่งมีธรรมเนียมปฏิบัติในการจัด 2 ปีต่อครั้ง ทั้งหมดเป็นงานวิจัยที่ผ่านกระบวนการของผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็น ปรับแก้ และตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,362 เรื่อง โดยได้ทำการรวบรวมและจัดหมวดหมู่ข้อมูลผลงานวิจัยจำแนกตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล 7 ประเด็นหลักดังกล่าวข้างต้น และเพิ่มเติมประเด็นการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อีก 1 ประเด็น ได้ผลสรุปข้อมูลผลงานวิจัยในเชิงปริมาณ ดังแผนภาพ 1 ในหน้าถัดไป

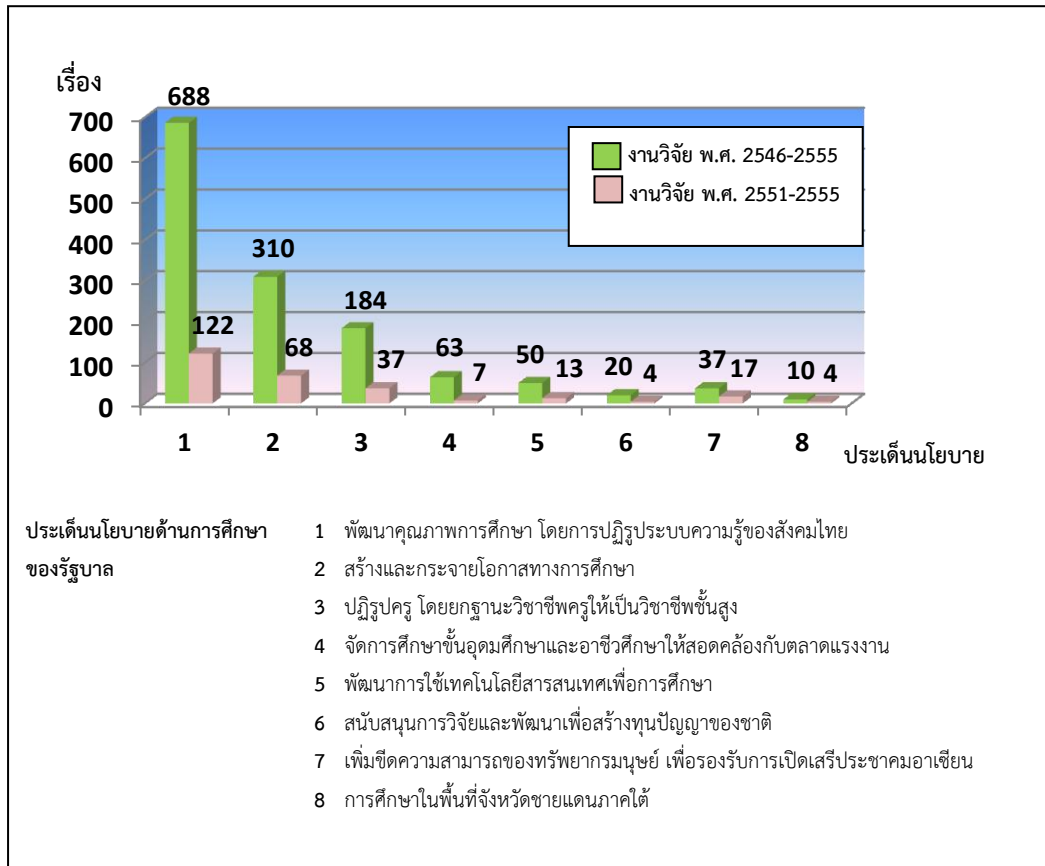
แผนภาพ 1 แสดงร้อยละของจำนวนฐานข้อมูลวิจัย จำแนกตามนโยบายรัฐบาลด้านการศึกษา

จากแผนภาพ 1 แสดงผลของฐานข้อมูลวิจัยในเชิงปริมาณ พบว่า มีงานวิจัยที่มีคุณภาพและพร้อมสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล คือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย ซึ่งมีงานวิจัยมากเป็นอันดับ 1 ถึงร้อยละ 50.51 ซึ่งแสดงว่านักวิจัยและหน่วยงานวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องรวมถึงสถาบันทางการศึกษาทุกระดับได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง รองลงมา มีงานวิจัยด้านการสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาร้อยละ 22.76 และด้านการปฏิรูปครู โดยยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง คือ ร้อยละ 13.51 อย่างไรก็ตาม ยังมีงานวิจัยที่ต้องเร่งรัด ส่งเสริม สนับสนุนให้ดำเนินการ เนื่องจากยังมีอยู่น้อยมาก นั่นคือมีงานวิจัยด้านจัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ร้อยละ 4.63 ด้านพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ร้อยละ 3.67 ด้านการเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน ร้อยละ 2.72 ด้านงานวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนทางปัญญาของชาติ ร้อยละ 1.47 และด้านการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ร้อยละ 0.73 ตามลำดับ

3. คัดเลือกข้อมูลผลงานวิจัยที่มีคุณภาพที่ทำการวิจัยและหรือตีพิมพ์เผยแพร่
ในฐานะข้อมูลงานวิจัยของสำนักงานฯ มาสังเคราะห์ผลในเบื้องต้น เพื่อนำมากำหนดกรอบ
และทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555–2558) ตามนโยบายด้าน
การศึกษาของรัฐบาล โดยมีเกณฑ์ คือ เป็นผลงานวิจัยที่ดำเนินการในช่วงเวลา 5 ปีย้อนหลัง
ระหว่าง พ.ศ. 2551–2555 ซึ่งมีความทันสมัยและยังไม่ได้ทำการสังเคราะห์ รวมทั้งมีความ
จำเป็นต้องเร่งรัดทำการสังเคราะห์ให้แล้วเสร็จโดยเร็วที่สุด โดยได้กำหนดกรอบในการ
สังเคราะห์ไว้ดังนี้ (1) สถานภาพหรือข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัย ได้แก่ ประเภทและระดับ
การศึกษาที่ทำการวิจัย ประเภทของการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย (2) ประเด็นหลักสำคัญ
ของงานวิจัย (3) เนื้อหาสาระสำคัญจากผลการวิจัยที่เป็นข้อค้นพบ องค์ความรู้ นวัตกรรม
และสิ่งประดิษฐ์ (4) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายหรือผลกระทบที่นำไปสู่การปฏิบัติในการ
พัฒนาการศึกษา รวมทั้งการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์และการทำวิจัยต่อยอดในอนาคต
ทั้งนี้เมื่อพิจารณาสัดส่วนของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ เปรียบเทียบกับข้อมูลผลงานวิจัย
ทั้งหมดในฐานข้อมูล แสดงผลดังแผนภาพ 2 ในหน้าถัดไป

แผนภาพ 2 แสดงการเปรียบเทียบฐานข้อมูลงานวิจัยทั้งหมด ระหว่าง พ.ศ. 2546-2555 กับข้อมูลงานวิจัย 5 ปีย้อนหลัง ระหว่าง พ.ศ. 2551-2555 ที่นำมาสังเคราะห์ผลเพื่อจัดทำกรอบและทิศทางการวิจัย

จากแผนภาพ 2 แสดงการเปรียบเทียบฐานข้อมูลงานวิจัยทั้งหมดคือช่วง พ.ศ. 2546-2555 หรือช่วงเวลา 10 ปี กับข้อมูลงานวิจัย 5 ปีย้อนหลัง ที่นำมาสังเคราะห์ผล ในเบื้องต้น คือช่วง พ.ศ. 2551-2555 พบว่า ฐานข้อมูลงานวิจัยในภาพรวมช่วง 5 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2551-2555 มีสัดส่วนน้อยมาก ยังไม่ถึงครึ่งของงานวิจัยทั้งหมดในช่วง 10 ปี หากพิจารณางานวิจัย 5 ปีย้อนหลัง ระหว่าง พ.ศ. 2551-2555 ที่นำมาสังเคราะห์ จำแนกตาม ประเด็นนโยบายด้านการศึกษารัฐบาล พบว่า มีการดำเนินการวิจัยเรียงลำดับประเด็น จากมากไปน้อยเช่นเดียวกับงานวิจัยในช่วง 10 ปี ใน 3 ด้าน คือ ด้านพัฒนาคุณภาพ การศึกษาโดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย มีงานวิจัยมากที่สุดเป็นอันดับ 1 เช่นกัน

ซึ่งแสดงว่ามีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ จำนวน 122 เรื่อง จากงานวิจัยในฐานข้อมูลทั้งหมด จำนวน 688 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 17.73) รองลงมา คือ งานวิจัยด้านสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษา (มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์จำนวน 68 เรื่อง จากงานวิจัยทั้งหมดจำนวน 310 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 21.93) และด้านปฏิรูปครูโดยยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง (มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์จำนวน 37 เรื่อง จากงานวิจัยทั้งหมดจำนวน 184 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 20.11)

ทว่างานวิจัยที่มีความแตกต่างไปจากช่วง 10 ปี คืองานวิจัยด้านจัดการศึกษา ขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานซึ่งมีส่วนน้อยลงจากเดิมมาก (มีงานวิจัยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาที่นำมาสังเคราะห์เพียงจำนวน 7 เรื่อง จากงานวิจัยทั้งหมดจำนวน 63 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.11) ในขณะที่งานวิจัยด้านเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียนมีส่วนเพิ่มขึ้นจากเดิม (มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์จำนวน 17 เรื่อง จากจำนวนงานวิจัยทั้งหมด 37 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 45.94) ส่วนงานวิจัยที่เหลืออีก 3 ด้าน มีสัดส่วนงานวิจัยที่เรียงจากมากไปน้อยต่างจากงานวิจัยในช่วง 10 ปี นั่นคืองานวิจัยด้านพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ จำนวน 13 เรื่อง จากงานวิจัยทั้งหมดจำนวน 50 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 26) งานวิจัยด้านการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์จำนวน 4 เรื่อง จากจำนวนทั้งหมด 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 40) และงานวิจัยด้านสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ (มีงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์จำนวน 4 เรื่อง จากจำนวนทั้งหมด 20 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 20) ตามลำดับ

4. ประชุมระดมความคิดเห็นกลุ่มบุคคล/ หน่วยงาน/ เครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ใช้ประโยชน์ในงานวิจัย เพื่อให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในเบื้องต้นเกี่ยวกับกรอบและทิศทาง การวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555–2558) ตามนโยบายด้านการศึกษารัฐบาล ตลอดจนนำเสนอความต้องการจำเป็นในการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยทางการศึกษา

ผลการศึกษา

จากการสังเคราะห์ผลงานวิจัยที่ทำการวิจัยและหรือตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2551–2555 ในฐานข้อมูลงานวิจัยของสำนักงานฯ เพื่อนำมากำหนดกรอบและ ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555–2558) ตามนโยบายด้านการศึกษา ของรัฐบาล พบงานวิจัยที่ดำเนินการทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ร้อยละ 59) การอาชีวศึกษา (ร้อยละ 18) การอุดมศึกษา (ร้อยละ 12) และการศึกษาจากระบบและ ตามอัธยาศัย (ร้อยละ 11) เป็นงานวิจัยที่เสนอนโยบายการศึกษา องค์ความรู้ใหม่ นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ด้านการศึกษา ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องการผลวิจัย ไปใช้ประโยชน์ ส่วนผู้วิจัยก็ต้องการพัฒนา ส่งเสริมทักษะและศักยภาพของบุคลากรและ หน่วยงาน พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และนำไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานเช่นกัน โดยจะ สรุปผลการสังเคราะห์ผลงานวิจัยตามประเด็นนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สภาวะการณ์ของงานวิจัยทางการศึกษา และส่วนที่ 2 กรอบและ ทิศทางการวิจัยทางการศึกษา

ส่วนที่ 1 สภาวะการณ์ของงานวิจัยทางการศึกษา

สาระสำคัญเกี่ยวกับสภาวะการณ์ของงานวิจัยทางการศึกษาจำแนกตามประเด็น นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล สรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาคูณภาพการศึกษาโดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย สรุปผลดังนี้

1.1 ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลก และทัดเทียมมาตรฐานสากล พบภาพรวมสถานการณ์ปัจจุบันของงานวิจัยดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับ การศึกษา ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมากกว่าระดับอื่น และมี งานวิจัยค่อนข้างน้อยในกลุ่มการศึกษานอกระบบและการเรียนรู้อัตโนมัติ พบว่าแนวคิด หลักๆ ในการวิจัยเป็นการพัฒนาและการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาสมรรถนะและคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งหลักการคือพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นฐานคิด มีหลักสูตรรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ อื่นๆ หลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรฝึกอบรมโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษาชุมชนและแหล่งเรียนรู้ชุมชน หลักสูตรแนะแนว “ค้นหาตนเอง” ส่วนในระดับการอาชีวศึกษาและการอุดมศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาแบบทวิภาคี หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา รวมถึงหลักสูตรแบบองค์รวมโดยนำนวัตกรรมการเรียนการสอนมาใช้เพื่อมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาทักษะและความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

งานวิจัยนำเสนอการพัฒนาส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตร ลักษณะกิจกรรม กลยุทธ์ หรือวิธีการที่จะนำหลักสูตรมาใช้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบการจัดการเรียนรู้ในระบบการศึกษาไทย โดยมุ่งให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิดค้นใหม่และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน รวมถึงเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาระบบการสร้างพฤติกรรมของผู้เรียน โดยนำทฤษฎีหรือองค์ความรู้ภายในสถานศึกษามาประยุกต์และใช้ในสถานศึกษา ในขั้นตอนการเรียนการสอนเพื่อให้มีประสิทธิภาพ เน้นการใช้กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพ มีการพัฒนาทั้งในด้านความรู้ จิตใจ และสังคม มีการฝึกทักษะในการเป็นผู้นำ มีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การทำงานเป็นทีม การติดต่อประสานงาน การวางตัวในสังคม การเป็นวิทยากร การเป็นแกนนำ และอื่นๆ ตามที่แต่ละสถานศึกษาจะกำหนดไว้ และใช้กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

เมื่อมีการนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษา ก็เกิดกลุ่มนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยครูอาจารย์จัดทำขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่ใช้กับกลุ่มเด็กปกติ โดยมีจุดมุ่งหมายการวิจัยเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เกิดตัวอย่างที่ดีของปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “ห้องปฏิบัติการทดลองทางสังคม” หรือ “การใช้ห้องเรียนเป็นห้องทดลองและแหล่งกำเนิดความรู้” ซึ่งผลการวิจัยแสดงถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นภายหลังการทดลองว่าดีขึ้น ชี้ให้เห็นว่า เด็กไทยมีศักยภาพที่จะพัฒนาได้หากมีวิธีการ สื่อการเรียนการสอน หรือตัวกระตุ้นหรือสิ่งเร้าที่เหมาะสม อีกกลุ่มหนึ่งเป็นนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่นำเอาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่มากมายหลากหลายนอกสถานศึกษาเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งไม่ใช่แค่เพิ่มพูนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเท่านั้น ยังสามารถช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนครู รวมทั้งยังช่วยให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์และ

ชีวิตจริงในท้องถิ่น ชุมชนและสังคม เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหรือสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นที่บูรณาการวิธีการสอนแบบเน้นกระบวนการ ในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เป็นต้น ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน หรือในคาบเรียนปกติ และกิจกรรมนอกชั้นเรียนหรือนอกคาบเรียนปกติที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น โดยบูรณาการวิธีการเรียนการสอนแบบเน้นกระบวนการ อาทิ การศึกษาจากสไลด์ การทดลอง การทำกิจกรรมกลุ่ม การฟังบรรยายจากวิทยากร การศึกษาจากภาพยนตร์ การเรียนรู้ด้วยตนเองในห้องสมุดและห้องสมุดออนไลน์ การเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การสัมภาษณ์บุคคล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งเห็นได้ว่ามีกระบวนการที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียน ได้ซึมซับวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นความใฝ่รู้และการใช้ปัญญาความคิด นอกจากนี้ยังมี กลุ่มนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ในกลุ่มเด็กพิเศษ เช่น เด็กออทิสติก เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือทางสติปัญญา เป็นต้น แต่ยังมีไม่มากนัก ซึ่งจากงานวิจัยก็ได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนและวิธีการบำบัดรักษาและพัฒนาเด็กกลุ่มนี้ให้มีพฤติกรรมในทางเหมาะสมอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ประครองตัวให้อยู่ในครอบครัวได้และไม่ถูกผลักออกจากสังคม

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยนำร่องการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้และการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม สำหรับผู้มีความสามารถพิเศษในลักษณะเรียนร่วม ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสาระวิชาต่างๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค โดยมีการจัดทำหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน ให้ฝึกปฏิบัติจริง ฝึกกระบวนการคิดอย่างมีระบบ มีความมุ่งมั่นในการคิดค้นจากแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนได้รับการบ่มเพาะจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถสูง จนเกิดผลสำเร็จสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าการจัดทำหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษจะต้องปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้และวัฒนธรรมการเรียนรู้เดิมที่ครูคุ้นเคยกับการบอกความรู้ และนักเรียนเคยชินกับการรับรู้และจำความรู้ ให้ไปสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มิเช่นนั้นเด็กที่มีความสามารถพิเศษอาจจะลดลง หากไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่และถูกวิธี การพัฒนานักเรียนกลุ่มนี้จึงจำเป็นต้องค้นหาวิธีการและรูปแบบที่

หลากหลาย ยืดหยุ่น และเหมาะสมกับความถนัดของแต่ละบุคคล เพื่อให้ศักยภาพเพิ่มพูนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน รวมทั้งเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนอีกด้วย

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาเสนอแนะว่าการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับการศึกษาให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมมาตรฐานสากล ควรให้ความสำคัญกับแนวทางในการดึงศักยภาพของเด็กไทยในทุกกลุ่มและทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะศักยภาพของการรู้จักคิดและมีความคิดสร้างสรรค์ และหาแนวทางส่งเสริมสนับสนุนให้เหมาะสม

1.2 การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทุกระดับชั้น โดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ (Measures of Achievement)

มีงานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปหลักสูตรในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาเนื้อหาสาระรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตร ลักษณะกิจกรรม กลยุทธ์ หรือวิธีการที่จะนำหลักสูตรมาใช้ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบการจัดการเรียนรู้ในระบบการศึกษาไทย ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนหรือเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในทุกระดับชั้น ขณะที่งานวิจัยพบว่าการวัดประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนก็ยังมีจุดอ่อนในเรื่องเครื่องมือที่ใช้วัดโดยเฉพาะมาตรฐานของเครื่องมือ และมีงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นความพยายามที่จะนำหลักการวัดและประเมินผลมาใช้ในการพัฒนาเครื่องมือ แม้ว่าในระยะแรกๆ จะยังไม่พร้อมที่จะใช้ในการวัดประเมินผล แต่ผลของงานวิจัยก็ได้ก่อให้เกิดความรู้เรื่องการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับใช้ประเมินนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและความต้องการของสถานศึกษา เช่น แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 13 ด้านของสถานศึกษาตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ความมีวินัย ความประหยัด ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น หรือแบบทดสอบและแบบประเมินพฤติกรรมตามสถานการณ์ โดยเป็นการวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นการวัดด้านจิตพิสัย และมีการหาค่าความเที่ยงตรงตามสภาพ ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น นอกจากนี้มีงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินผลระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพบว่าวิธีการวัดและประเมินผลทั้ง

หลักสูตรใหม่และหลักสูตรเก่ามีวิธีการและหลักการที่คล้ายคลึงกัน เช่น ประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง แต่จะแตกต่างกันในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และมีการพัฒนาเรื่องวัดตามตัวบ่งชี้มากกว่าด้านพุทธิพิสัย

สำหรับเรื่องการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับนานาชาติ มีงานวิจัยเพื่อพัฒนาคู่มือสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการประเมินตามโครงการวิจัยนานาชาติ (PISA และ TIMSS) ซึ่งได้ให้แนวทางการพัฒนาและเตรียมความพร้อม โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ *ระยะสั้น* สร้างความรู้ความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างผู้บริหารและครู สร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของโครงการทดสอบนานาชาติ และนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาต่อไป *ระยะกลาง* ผู้บริหารต้องบริหารจัดการและกำกับให้โรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ได้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามหลักสูตรครอบคลุมตามมิติที่กำหนดไว้ ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา โดยเน้นการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และ*ระยะยาว* ควรมีการพัฒนาผู้บริหารอย่างเป็นระบบต้องสร้างครูรุ่นใหม่ที่มีความรู้ในเชิงวิชาการ ฝึกทักษะและประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเพียงพอ

1.3 พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม สร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก สร้างความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความเสมอภาค และดำเนินการให้การศึกษาเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง (Global Citizenship)

การสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษา มีงานวิจัยที่สำคัญซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในระบบการศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในระดับปัจเจก ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทั้งความรู้และคุณธรรม ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจและงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีการดำเนินการวิจัยในทุกระดับการศึกษา การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีประเด็นและข้อค้นพบจากการวิจัยที่สรุปได้ 5 ประเด็น คือ

(1) การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในระบบการศึกษาไทย

ประกอบด้วยประเด็นย่อยคือ กระบวนทัศน์ใหม่ในการเสริมสร้างสันติวิธีในสถานศึกษารูปแบบและแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมความรุนแรง และแนวทางการแก้ปัญหาความรุนแรงของครอบครัวและสังคมที่มีผลต่อเด็กและเยาวชน เช่น กลุ่มงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือรูปแบบการสร้างค่านิยมสันติวิธีร่วมกับจริยธรรมในระบบการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น ทั้งนี้เป็นงานวิจัยที่ส่วนหนึ่งศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษา อีกส่วนหนึ่งมุ่งประเด็นปัญหาของสถานศึกษาหรือปัญหาเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะเรื่อง

ข้อค้นพบสำคัญของงานวิจัยคือ ได้รูปแบบและนวัตกรรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน เริ่มต้นจากการสร้างความตระหนักถึงผลดีที่จะเกิดขึ้นกับกลุ่มจากการร่วมกันกระทำ จากนั้นผู้เกี่ยวข้องทุกคนร่วมกันกำหนดความรับผิดชอบพื้นฐานที่นักเรียนควรปฏิบัติ ในขณะที่ตัวแทนผู้ปกครองและตัวแทนครูเสริมแรงด้วยการให้ความรักความอบอุ่น และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับนักเรียนพร้อมๆ กันไป จนกระทั่งนักเรียนรู้จักตนเองโดยมีครูและผู้ปกครองเป็นตัวแบบที่ดี โดยการให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเอง มีวินัยในตนเองมากขึ้น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ พัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ตามที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ได้อย่างเป็นที่พอใจ เช่นเดียวกัน รูปแบบการสร้างค่านิยมสันติวิธีร่วมกับจริยธรรมในระบบการสอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็เป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างเป็นระบบและหวังผลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีทั้งครูที่เป็นผู้ให้และเด็กที่เป็นผู้รับพร้อมกัน เป็นกระบวนการพัฒนาและฝึกอบรมให้ครูเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยวิธีการทางบวกสันติวิธี แทนวิธีการทางลบที่ใช้อำนาจความรุนแรงแบบเดิม นั่นคือการเสริมพลังกรอบความคิดทางบวกต่อตนเองและเหตุการณ์ การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางบวกที่มีประสิทธิภาพ การบริหารชั้นเรียนเชิงบวก การจัดการความขัดแย้งและปัญหาด้วยสันติวิธี การสอนจริยธรรมตามทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาบุคลิกภาพและการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารชั้นเรียน

(2) การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาทุกระดับสู่การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ และให้การศึกษาเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตย ประกอบด้วยประเด็นย่อย คือ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบหรือกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างบูรณาการคุณธรรมนำความรู้และความเป็นพลเมือง นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อเพื่อการเรียนรู้ที่บูรณาการคุณธรรมนำความรู้ การวัดประเมินผลผู้เรียนด้านคุณธรรม และการพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้เป็นงานวิจัยที่ดำเนินการครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียนและชุมชน ตลอดจนครอบคลุมในทุกระดับและประเภทการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ความเป็นพลเมือง และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน

ตัวอย่างในการศึกษาปฐมวัย มีกลุ่มงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีผู้เข้ามามีส่วนร่วมทุกฝ่าย (ครู ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ) ในกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันไป ทั้งในกลุ่มนักเรียนนับถือศาสนาเดียว และนับถือแตกต่างกัน สองศาสนาหรือมากกว่า โดยมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีเป้าหมายต่อเนื่อง ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม ความเป็นพลเมือง แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีความเหมาะสม สอดคล้องตรงกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรสถานศึกษา สภาพบริบทและความต้องการของโรงเรียนในระดับที่ยอมรับได้ทุกรายการ รวมถึงในความเห็นของฝ่ายต่างๆ ก็มีความเป็นไปได้และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีการประเมินผลทุกที่ทุกเวลา ให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของวงจร ได้แก่ การกำหนดประเด็นคุณธรรมจริยธรรม ความเป็นพลเมือง การกำหนดแผน การดำเนินงาน การจัดทำตัวชี้วัด การจัดทำสื่อ การวิเคราะห์หลักสูตร การจัดกิจกรรมและสร้างสังคมในชั้นเรียนให้เกิดบรรยากาศของความร่วมมือ และการประเมินผลการพัฒนา ทั้งนี้การจัดกิจกรรมหรือมวลประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยมีความหลากหลายและอย่างมีคุณภาพ โดยมีองค์ประกอบสำคัญคือ การเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้แบบองค์รวม การเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริง เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน การเรียนรู้แบบปฏิบัติในสถานการณ์จริง เป็นต้น การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น (สานสัมพันธ์บ้าน วัด โรงเรียน) และการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่

พึงประสงค์ ส่วนชั้นประเมินผล มีการประเมินพัฒนาการตามวัยควบคู่กับการประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเน้นการประเมินทุกที่ทุกเวลาและใช้วิธีการหลากหลาย ซึ่งพัฒนาการตามวัยอยู่ในระดับดี และได้ตัวชี้วัดเชิงคุณธรรมจริยธรรม ความเป็นพลเมืองตามบริบทของท้องถิ่น เช่น การรู้จักช่วยเหลือตนเอง การรู้จักรักษาความสะอาด ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร การเคารพสิทธิตนเองและสิทธิผู้อื่น ความมีระเบียบวินัย การประหยัดและออม ความอดทน ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวที การทำงานร่วมกับผู้อื่น การร่วมกันแก้ปัญหาจนงานสำเร็จ การยอมรับผู้อื่น การเป็นผู้นำผู้ตาม การมีมารยาททางสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและค่านิยมไทย

ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีงานวิจัยเกี่ยวกับโครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทยผ่านการจัดการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับความรู้ ความถนัดและความสนใจ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมของผู้เรียน เช่น การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแบบ Cooperative Learning การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบบูรณาการ สร้างแนวคิดและเรียนรู้ตลอดเวลาจากการลงมือปฏิบัติ สังเกตสำรวจ และใช้ทักษะกระบวนการคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหา การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบของ *นวัตกรรมคุณลักษณะศึกษา (Character Education)* ทั้งนี้กำหนดการจัดการจัดกิจกรรมของครูในโรงเรียนที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะ *ด้านคุณธรรม* ได้แก่ การพัฒนาระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร และความมีน้ำใจ *ด้านสังคม* ได้แก่ กิริยามารยาท จิตสาธารณะ การสื่อสาร การพูด การใช้ภาษา และการทำงานกลุ่ม *ด้านการเรียนรู้* ได้แก่ ทักษะการอ่าน การวิเคราะห์ การสืบเสาะ การแสวงหาและการสร้างความรู้ ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมเป็นกระบวนการทำงานและประเมินผลเป็นกลุ่ม มีการประกวดหรือแข่งขันกันทำความดี การพัฒนาตนเองและการฝึกอบรม รวมถึงรูปแบบอื่นๆ เช่น การจัดกิจกรรมค่ายพุทธบุตร การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมสอดแทรกธรรมะเพื่อย้ำเตือน เช่น ป้ายคติธรรม ป้ายนิเทศวันสำคัญทางพุทธศาสนา ฯลฯ การจัดตั้งชุมชนฐานฝันปันน้ำใจให้น้องตามหลักธรรมของกัลยาณมิตรในแบบครูสอนลูกศิษย์ เพื่อนสอนเพื่อน พี่สอนน้อง ที่น่าสนใจคือ ได้โรงเรียนที่สามารถเป็นกรณีตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี (Good

Practice) ซึ่งสามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่และขยายผลให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง

สำหรับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในระดับ การอาชีวศึกษาและการอุดมศึกษา ก็มีกลุ่มงานวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมและรูปแบบ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มเป้าหมายคือผู้เรียนในวัยรุ่น โดยเฉพาะในสถาบัน อาชีวศึกษาที่เห็นความสำคัญและจำเป็นในการสร้างวินัยในตนเอง และดำเนินโครงการ คุณธรรมนำความรู้ตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ โดยนำมาใช้ในชั่วโมงสอน รวมถึงการ จัดการเรียนการสอนตามหลักวิชาการ และสอดแทรกในรายวิชา เช่น การพัฒนา ความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงคณิตศาสตร์ โดยผสมผสานระหว่างการทำให้เป็นคนเก่ง เข้าใจปรัชญาการเรียนรู้ หลักการดำรงชีวิตในสังคม และหลักการดำเนินชีวิตตามแบบ พุทธศาสนิกชน เช่น ตัวอย่างกลุ่มงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลกิจกรรมตามโครงการ คุณธรรมนำความรู้ เน้นการปฏิบัติตามจรรยาบรรณพุทธศาสนิกชนควบคู่กันไปกับการ ควบคุมชั้นเรียนและการสอดแทรกคุณธรรมในรายวิชา และงานวิจัยเกี่ยวกับผลการใช้ โครงการธนาคารคุณธรรม (The Moral Constitution Project) ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในตัวผู้เรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งเป็นโครงการจำลองสถานการณ์ เชื่อมโยงระหว่างค่านิยมทางวัตถุกับค่านิยมทางจิตใจ องค์ความรู้ที่ได้ คือ โครงการธนาคาร คุณธรรม ประกอบด้วยคุณธรรม 6 ประเภท ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความ เลื่อมใสศรัทธาในศาสนา บุคลิกภาพดีมีมารยาท การสร้างชื่อเสียงและเสียสละเพื่อสังคม และการรักษาสภาพแวดล้อม แต่ละประเภทประกอบด้วยคุณสมบัติย่อย ซึ่งในระยะ ทดลองวิจัย ส่วนใหญ่มีผู้เรียนผ่านเกณฑ์ประมาณร้อยละ 85 ของนักเรียนทั้งหมด

เช่นเดียวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนา โดยมีทั้งเริ่มที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และ มองภาพรวมทั้งประเทศ เช่น งานวิจัยเฉพาะกลุ่ม โดยศึกษาเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรม เชิงจริยธรรมและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าลักษณะ ของพฤติกรรมย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล รูปแบบการเลี้ยงดู เช่น การเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย แบบปล่อยปละละเลย และแบบเข้มงวด การสนับสนุนทางสังคมจาก ครอบครัว และการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งหากได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ได้รับการ สนับสนุนจากครอบครัวค่อนข้างสูง และเห็นคุณค่าของตนเองปานกลางหรือค่อนข้างสูง

จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมปกติ แต่ถ้าในทางตรงข้ามก็จะมีแนวโน้มของพฤติกรรมก้าวร้าว ส่วนงานวิจัยที่มองในภาพรวม เช่น การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาศาสนาชั้นอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งสิ่งแรกที่พบคือระดับของคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งอยู่ในระดับสูงเกือบทุกด้าน แต่เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรอิสระ พบว่ามีความแตกต่างกันทุกด้านตามตัวแปรเพศ ภูมิภาค สถานภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว สาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อค้นพบการวิจัยเป็นประโยชน์สำหรับการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาหรือป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาต่อไป เช่น เสนอแนะให้มีการส่งเสริมด้านความสนใจใฝ่รู้ของนิสิตนักศึกษาให้สูงขึ้น โดยกระตุ้นความอยากเรียน โดยใช้เทคนิคการสอนที่ดีเพื่อพัฒนากระบวนการคิด เช่น เทคนิค AIC (Appreciation Influence and Control) เทคนิคการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เทคนิคกระบวนการสืบเสาะ หาความรู้ เทคนิคการคิดค้นสร้างสรรค์องค์ความรู้ ด้วยกิจกรรมหลากหลาย การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการตระหนักรู้ตนเอง เป็นต้น ทั้งนี้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ และให้เรียนนอกสถานที่หรือจากประสบการณ์จริง ส่วนคุณธรรมส่วนใหญ่ซึ่งสูงอยู่แล้ว ควรส่งเสริมด้วยวิธีการต่างๆ ให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นจากการประมวลผลงานวิจัยเกี่ยวกับโครงการผลิตบัณฑิตที่พร้อมด้วยความรู้คุณธรรมของมหาวิทยาลัย โดยอาจารย์จัดการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และทำการสังเคราะห์รูปแบบการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมหลายรูปแบบ มีหลักการ วิธีการสอน และวิธีการประเมินแตกต่างกัน พบรูปแบบวิธีการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมแบ่งตามเทคนิค ได้แก่ *รูปแบบการใช้สื่อ* มีหลักการสอดแทรกให้เกิดแรงจูงใจ กระตุ้นให้กำลังใจ ทันท่วงทีและทันเหตุการณ์ *รูปแบบการปฏิบัติ* มีหลักการให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และนำเสนอการบูรณาการความคิดด้วยตนเอง *รูปแบบการสร้างชิ้นงาน* มีหลักการให้นักศึกษาสื่อคุณธรรมออกมาในรูปชิ้นงาน *รูปแบบการวิเคราะห์สถานการณ์* มีหลักการให้เกิดความคิดด้านคุณธรรมอย่างถูกวิธีใช้สิ่งของและสถานการณ์ใกล้ตัว และ *รูปแบบการใช้บทเรียน* มีหลักการให้นักศึกษาสามารถนำคุณธรรมมาอธิบายได้ มีการสอนสอดแทรกในวิชาบรรยาย 41 รายวิชา และวิชาปฏิบัติการ 30 รายวิชา และเมื่อประเมินความคิดเห็นของนักศึกษา ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ มีความสุขในการเรียน และมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาปฏิบัติการ และมีความต่อเนื่อง เกิดสังคมคุณธรรมจริยธรรมในมหาวิทยาลัยมากขึ้น

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความเสมอภาค และดำเนินการให้การศึกษาเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง มีการวิจัยนำร่องเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ตอบสนองต่อนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการ “ปฏิบัติธรรม นำการศึกษา” โดยพัฒนานวัตกรรมต้นแบบการจัดการ เรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย โครงการสร้างสำนักพลเมือง (Project Citizen) โครงการ “รวมพลังสร้างความเป็นพลเมือง” โครงการจัดทำคู่มือการจัดการ เรียนการสอนเชิงกระบวนการเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง และโครงการเสริมสร้าง สันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยได้องค์ความรู้และนวัตกรรมการจัดการเรียน การสอนเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชน ครอบครัวและชุมชน ซึ่ง สถาบันการศึกษาทุกระดับ ทั้งในสถานศึกษา วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย สามารถนำมาใช้ ประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างพลเมืองในวงกว้าง และ การสร้างความตระหนักในสังคมโดยผ่านระบบการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งใช้เครื่องมือ ทางด้านสื่อมวลชน เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายในการพัฒนาประชาชนให้เป็น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีคุณสมบัติดังนี้ เคารพกติกา กฎหมาย เคารพสิทธิตนเอง สิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง และรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนคุณสมบัติความรับผิดชอบ ว่าเป็นลักษณะสำคัญของความเป็นพลเมืองดี ช่วยให้ การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างราบรื่นและสงบสุข แต่การปลูกฝังความรับผิดชอบ เป็นไปอย่างช้าๆ ซึ่งจะต้องมีการฝึกหัดจนเป็นนิสัย แม้กระนั้นการปลูกฝังด้านความ รับผิดชอบของผู้เรียนก็ยังมีปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากครูมีความเข้าใจไม่ตรงกัน และ ส่วนใหญ่จะได้รับการอบรมในระยะเวลาสั้น

อย่างไรก็ดี มีอีกแนวทางหนึ่งในการแสวงหารูปแบบในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นั่นคือการศึกษาแนวความคิดจากต่างประเทศ มีงานวิจัย เรื่องรูปแบบนวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ ทำให้ได้ ตัวอย่างความสำเร็จเป็นแนวทางเบื้องต้นที่สามารถนำมาพัฒนาหรือปรับใช้เป็นบทเรียนกับ นักเรียนไทยได้ เช่น การศึกษาของประเทศในแถบเอเชีย 3 ประเทศ (ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และ เกาหลีใต้) โอเชียเนีย 2 ประเทศ (ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์) และยุโรป 5 ประเทศ (อังกฤษ เดนมาร์ก สวิตเซอร์แลนด์ สวีเดนและฟินแลนด์) โดยศึกษาถึงภูมิหลัง รูปแบบ นวัตกรรม แนวคิด วิธีการและปัจจัย รวมถึงการประชาสัมพันธ์ และได้ข้อเสนอแนะ

เชิงปฏิบัติในด้านต่างๆ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การพัฒนาครูและพัฒนาหลักสูตรให้มีลักษณะ KPI (Knowledge-Practice-Implementation) การสอดแทรกคุณธรรมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่ม การวิจัยและพัฒนารูปแบบที่ปฏิบัติได้ผลจริง เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีงานวิจัยในประเทศไทยดังได้กล่าวข้างต้นในระดับการศึกษาต่างๆ ที่แสดงถึงการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับประเทศต่างๆ เช่นกัน โดยเฉพาะในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร และการสอดแทรกคุณธรรมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่ม นอกจากนั้น มีงานวิจัยที่สนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เช่น การวิจัยและทดลองรูปแบบการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ ซึ่งมีข้อค้นพบว่า *คุณธรรมจริยธรรมย่อมมีพัฒนาการบนรากฐานของความสามารถทางปัญญาที่ใช้ความคิด วิจัย ญาณ และการคิดหาเหตุผลที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมมากกว่าความรู้สึกและความลำเอียงส่วนตัว* ทั้งนี้สามารถจำแนกแนวความคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมได้เป็น 8 ประเภท คือ การใช้รูปแบบการเรียนการสอนหรือกิจกรรมในรายวิชาหรือสาขาวิชา การใช้รูปแบบการฝึกการรู้คิดหรือปลูกฝังความคิดหรือค่านิยมทางคุณธรรมจริยธรรม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือแหล่งทรัพยากรในชุมชน การประเมินโครงการหรือพัฒนาระบบภายในสถานศึกษา การใช้กิจกรรมนำตนเองหรือกิจกรรมกลุ่มย่อย การใช้กิจกรรมการอ่านเป็นกลยุทธ์ การสร้างระบบหรือแนวนโยบายใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลง และการใช้กิจกรรมหรือเทคนิคเฉพาะตามลักษณะของปัญหา

(3) **การสร้างโอกาสทางการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสังคมคุณธรรม**
มีงานวิจัยจำนวนมากที่เน้นประเด็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเข้ามามีบทบาทสร้างความร่วมมือและเป็นแนวร่วมโดยตรงของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทของการศึกษานอกโรงเรียนที่ให้การศึกษารูปแบบเสริมและแบบต่อยอดให้กับผู้ด้อยโอกาสด้วยเหตุผลจำเป็นบางประการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งคุณธรรมนำความรู้ เช่น กลุ่มงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือโครงการประสานพลังปัญญาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาในลักษณะเครือข่าย

ความร่วมมือระหว่างชุมชนหรือท้องถิ่น โดยสร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทรัพยากรการเรียนรู้และความต้องการของสมาชิกในชุมชน และสนับสนุนให้แกนนำชุมชนจัดและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบลที่เหมาะสมกับบริบทและความเปลี่ยนแปลงของชุมชน ทั้งนี้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนับว่าเป็นองค์กรหลักที่ให้บริการการศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชนระดับรากหญ้าอย่างแท้จริง ซึ่งมีข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ ใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาวิสัยและความรับผิดชอบ โดยให้ความรู้ความเข้าใจวิธีการหรือแนวปฏิบัติและนำไปใช้จริง และมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งขึ้นแนวทางสายกลางเข้ามาใช้เป็นหลักในการดำรงชีวิต ผ่านกระบวนการเรียนรู้และการตัดสินใจร่วมกันที่จะยอมรับและนำสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

(4) **การผลิตและพัฒนาศักยภาพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างสังคมคุณธรรม** มีงานวิจัยในระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและเกณฑ์การผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรมและระเบียบวินัย รวมถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตและการประกอบธุรกิจในอนาคต การผลิตและพัฒนาอาจารย์และบัณฑิตให้พร้อมด้วยความรู้คู่คุณธรรมโดยใช้วิธีการฝึกอบรมหรืออบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ ความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติทักษะกระบวนการคิดวิจารณ์ญาณด้านคุณธรรมจริยธรรม การศึกษาเทคนิคการสอนคุณธรรมจริยธรรมที่ส่งผลต่อนโยบายการพัฒนาบัณฑิต ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ผู้สอนใช้วิธีการและเทคนิคการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในรายวิชาต่างๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องระยะยาว ผู้สอนไม่มีรูปแบบตายตัว ส่วนใหญ่ใช้การสอนแทรกในชั้นเรียนตามวิจารณ์ญาณของผู้สอนและสอนแทรกในกิจกรรม รวมทั้งขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เรียน เช่น สอนตามรูปแบบเป็นทางการในลักษณะวิชาบังคับพื้นฐานและวิชาเลือก โดยมีแผนการสอนและบรรจุเนื้อหาคุณธรรมจริยธรรม เช่น ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ เป็นต้น สำหรับเทคนิคการสอนที่ผู้สอนใช้ ส่วนใหญ่เลือกใช้กรณีศึกษา การเล่านิทาน การยกประเด็นข่าวจากสื่อมวลชน การหยิบเรื่องจริงมาวิเคราะห์ การจัดทำคู่มือการสอนคุณธรรม การพัฒนาเอกสารสื่อการเรียนการสอนชุดการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อประยุกต์ใช้สำหรับวิชา เป็นต้น

การพัฒนาศักยภาพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสร้างสังคมคุณธรรมให้เกิดผลสำเร็จ อยู่ในวิสัยของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู

มีงานวิจัยเรื่องจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ สะท้อนให้เห็นว่าองค์ประกอบภายในของผู้บริหารย่อมส่งผลต่อการสร้างสังคมคุณธรรมเช่นกัน จึงมีงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบภายในที่เอื้อต่อการพัฒนาสังคมคุณธรรมได้ถูกต้อง พบว่าความสำเร็จเกิดจากองค์ประกอบภายในและองค์ประกอบภายนอก องค์ประกอบภายใน ได้แก่ คุณลักษณะทางจิตวิญญาณของผู้บริหารซึ่งเกิดจากกระบวนการรับรู้และเรียนรู้ของจิตสำนึกและใต้สำนึก ประมวลรวมเป็นฐานข้อมูลทางจิตวิญญาณในตัวบุคคล ซึ่งเป็นตัวกำหนดการแสดงออกคุณลักษณะของมนุษย์ องค์ประกอบที่สำคัญของจิตวิญญาณผู้บริหาร ได้แก่ ความรักความปรารถนาดี (การแสวงหาความรู้มาพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เจตนาที่จะให้ผู้ร่วมงานประสบความสำเร็จ และเจตนาที่จะให้ผู้เรียนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง) ความจริงใจ เสียสละ (การมุ่งประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน) ความสามารถทางปัญญา ความเป็นผู้นำ และแรงบันดาลใจ (ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมุ่งมั่นในการทำงาน และ ความศรัทธาในผลสำเร็จ) เช่นเดียวกับครูผู้สอนเป็นทั้งผู้ให้ความรู้และผู้ให้การอบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถและมีคุณธรรมควบคู่กันไป จึงจะทำให้สังคมมีความสุขและเจริญก้าวหน้าพร้อมกันไป ครูที่ดีจำเป็นต้องมีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์ จึงมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมของครูที่ดีและสร้างแบบอย่างความประพฤติที่ดีให้กับผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติในการผลิตและพัฒนาศักยภาพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา พบว่าแม่แบบพฤติกรรมของครูซึ่งสังคมยกย่องให้เป็นเสมือนพ่อแม่คนที่สองและเป็นปูชนียบุคคล ต้องมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทั้งในด้านทักษะ ความรู้ และความสามารถในทางวิชาชีพ และมีแนวทางความประพฤติในสิ่งที่ดีงามให้แก่ผู้เรียน นั่นคือต้องมีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตวิญญาณและมีศรัทธาในวิชาชีพครู

(5) การผลิตและพัฒนากำลังคนยึดคุณธรรมนำความรู้และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะละเลยต่อการพัฒนาทางปัญญาไม่ได้ เพราะเหตุว่าการคิดเชิงเหตุผลเป็นส่วนสำคัญของความสามารถทางปัญญา (Cognitive Ability) และเป็นพื้นฐานสำคัญของพัฒนาการทางคุณธรรม ซึ่งสถาบันอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ตลอดจนสถาบัน ศูนย์ และหน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝึกวิชาชีพ ได้เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ค่อนข้างมาก เพราะมีบทบาทสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ ทั้งนี้ได้ยึดองค์ประกอบของ

การศึกษาคุณธรรมนำความรู้และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นธงชัยของการดำรงชีวิตในทุกๆ ด้าน

งานวิจัยของการอาชีวศึกษาแสดงถึงการพัฒนากำลังคนในด้านคุณธรรมตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นเรื่องราวๆ ไป เช่น การพัฒนาคู่มือการสร้างวินัยในการออมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนอาชีวศึกษา หรือผลการฝึกการกล้าแสดงออกที่มีต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือการศึกษาการตระหนักรู้ทางสังคมและการสร้างโมเดลการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ของวัยรุ่นไทยซึ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นต้น โดยเป็นความพยายามที่จะนำแนวคิดการพัฒนาพฤติกรรมและคุณลักษณะต่างๆ ด้านคุณธรรมจริยธรรมเข้าสู่ห้องเรียนเพื่อให้เกิดกระบวนการคิด การตัดสินใจและแก้ปัญหา ปลูกฝังทักษะชีวิต เกิดความเข้าใจคนอื่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในกลุ่มได้อย่างปกติสุข รวมถึงสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อได้ และนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้ด้วย กับอีกส่วนหนึ่งก็เพื่อพัฒนาตนเอง และแก้ไขปัญห เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม

สำหรับการผลิตและพัฒนากำลังคนของสถาบันอุดมศึกษา มีงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนามาตรฐานสมรรถนะรายวิชา และจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ฐานสมรรถนะมาประยุกต์เพื่อสร้างกระบวนการคิดทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้างในลักษณะใกล้เคียงกับการทำงานจริง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะ อันได้แก่ ความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติ ควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดรับกับการประกอบวิชาชีพ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ คือ การประเมินความจำเป็น (วิเคราะห์องค์การ วิเคราะห์ความสามารถและความต้องการของผู้เรียน และวิเคราะห์ภาระงาน) การคัดเลือกสมรรถนะ (กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และกำหนดกรอบสมรรถนะ คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์) การจัดรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างสมรรถนะ (คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ และคัดเลือกเทคนิคและวิธีสอนหรือฝึกอบรม) การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ การจัดให้มีเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเรียนรู้ การปฏิบัติการสอน และการวัดผลประเมินผล ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อการส่งเสริมผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพและส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงเหตุผล ควรมุ่งเน้น

การสร้างความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดกลุ่ม Constructivism และใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่มีปฏิสัมพันธ์ในกิจกรรมการเรียนรู้เสมือนจริงมากกว่าเดิม สามารถประมวลผลข้อมูล ปริมาณมาก ๆ ในรูปแบบหลากหลายได้มากกว่า ผู้เรียนได้มีสถานศึกษาสถานการณ์ปัญหา ปฏิบัติภารกิจการเรียนรู้ โดยวิธีร่วมมือกันแก้ปัญหา แสวงหาความรู้และสารสนเทศจาก แหล่งเรียนรู้ที่จัดไว้ให้ในคลังความรู้ ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ภายนอก ฐานความช่วยเหลือ ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ และแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดทางกระดานสนทนา (Web Board) เพื่อปรับกระบวนการคิด

1.4 จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของคนไทยคือหัวใจของการพัฒนาประเทศ และการวางรากฐานโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาสู่สังคมไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนากระบวนการศึกษาไทยให้มีคุณภาพและความมั่นคงยั่งยืน การปฏิรูปหลักสูตร การศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมมาตรฐานสากล รวมถึง การจัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติ จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่สนับสนุนและขับเคลื่อนให้ ระบบการศึกษาไทยมีคุณภาพ ปัจจุบันในวงการการศึกษาไทยมีงานวิจัยจำนวนมากที่เน้น การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาและการจัดกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภท การศึกษาให้มีคุณภาพและได้ตามมาตรฐานสากล รวมถึงการพัฒนาสื่อ แบบเรียน แบบฝึกต่างๆ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สำหรับใช้ประกอบการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อ การเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของโลกและความสามารถแข่งขันในเวทีโลกได้ แต่ทว่ายังขาด งานวิจัยที่มีความสำคัญและนำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรม สารสำคัญและความรู้ เกี่ยวกับวิชาการและอื่นๆ รวมทั้งประโยชน์ของตำราเรียน ที่สอดคล้องกับรายวิชาใน หลักสูตรและลักษณะกิจกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียน การปฏิบัติงาน และสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน ตลอดจนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของ กระบวนการเรียนรู้ในระบบการศึกษาไทย ที่สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำวันเพื่อคุณภาพชีวิตและพัฒนาสภาพของชุมชน สังคม และประเทศ

มีงานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่ง มีลักษณะเป็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และด้วยความพยายามของครูผู้สอนที่มีกระบวนการสร้างหนังสืออ่านเป็นรูปเล่ม สร้างหนังสืออ่าน

เพิ่มเติม ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ยิ่งขึ้น ทั้งยังสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำสาระของหลักสูตรขึ้นใช้เอง โดยการปรับเนื้อหาหลักสูตร ให้เป็นเรื่องราวของท้องถิ่น และนำความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นมาสร้างเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม สำหรับนักเรียน โดยใช้ภาพถ่ายสีเลียนแบบของจริง ประกอบคำบรรยาย เพื่อให้นักเรียนใช้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ปลูกฝังให้ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียน ส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่าน และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ในการจัดการเรียนการสอนของครูก็มีผลการวิจัยที่แสดงว่า ครูยังจัดการเรียนการสอนที่ยึดอยู่กับ**ความจำมากกว่าความเข้าใจ** ยิ่งขาดประสบการณ์ การเขียนแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ และยังยึดติดอยู่กับแผนการสอนสำเร็จรูปที่มีขาย ตามท้องตลาด รวมถึงยังขาดการนำมาปรับกระบวนการให้เหมาะกับท้องถิ่น โดยยังยึดการลอกเป็นหลัก

1.5 ส่งเสริมการอ่านและขจัดความไม่รู้หนังสือ (Literacy Campaign)

การอ่านถือเป็นกุญแจสำคัญแห่งการจัดความไม่รู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญโดยกำหนดเป็นนโยบายการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เนื่องจากเป็นการสร้างเสริมปัญญา องค์ความรู้ ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิด ซึ่งจะสะสมเป็นขุมทรัพย์ทางสติปัญญาของคนไทย การรักการอ่านเป็นพฤติกรรมที่ออกงาม จะนำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต นำพาคนให้ก้าวออกไปจากโลกแคบๆ สู่โลกที่กว้างใหญ่ไพศาลอย่างไร้พรมแดน เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพชีวิตด้วยการนำแนวคิดที่ดีไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตน

มีงานวิจัยที่สนับสนุนและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านใน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง *กลุ่มงานวิจัยที่นำผลวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายต่อเนื่อง* เช่น โครงการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมการรักการอ่านในเด็กปฐมวัย โดยศึกษาในเด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี ในโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเขตพื้นที่ห่างไกลด้อยโอกาส 3 จังหวัดภาคเหนือ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างภาคีด้านการส่งเสริมการรักการอ่านในเด็กปฐมวัย พร้อมสร้างรูปแบบการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็ก อาสาสมัครสาธารณสุข

ประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผ่านกระบวนการส่งเสริมการอ่าน นำสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ โดยเฉพาะพ่อแม่กับลูก ครูและผู้ดูแลเด็กกับเด็ก อันเป็นปัจจัยสำคัญในเรื่องความรักความอบอุ่นในครอบครัวไปพร้อมๆ กับการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็กได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้มีกระบวนการประชุมกับภาคีในพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจแนวคิด แนวทางการทำงาน และรับมอบหมายเป็นหน่วยงานการดำเนินงานส่งเสริมการรักการอ่าน ซึ่งได้ใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียน เป็นหน่วยงานดำเนินการจัดกิจกรรม และมีการคัดสรรหนังสือที่ให้ความสำคัญอย่างมากและคำนึงถึงวัยของเด็กเป็นสำคัญ จัดทำชุดหนังสือเล่มแรกให้กับพ่อแม่ใช้ในเด็กปฐมวัยช่วงขวบปีแรก พ่อแม่สื่อรักด้วยหนังสือภาพ อุ้มลูกนั่งตักและอ่านหนังสือให้เด็กฟัง ที่ไหน เมื่อไรก็ได้ แต่ต้องอ่านทุกวันๆ ละ 5-15 นาที หรือสื่อรักด้วยการเล่านิทาน หนังสือแต่ละเล่มที่จะนำมาใช้กับเด็กในแต่ละวัยจึงมีความเหมาะสมและสนองต่อความต้องการในแต่ละด้านของเด็กในวัยนั้นๆ รวมถึงให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการใช้หนังสือกับเด็ก และการเขียนแผน การจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีการฝึกวิเคราะห์ความคิดหลัก ความคิดรอง และความคิดรวบยอดของเรื่องที่จะสอน โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิด ความสามารถ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนได้

เช่นเดียวกันมีการวิจัยประเมินผลการนำนโยบายการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสู่การปฏิบัติในระดับประถมศึกษาทั้งในโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เพื่อประเมินผลการนำนโยบายการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไปสู่การปฏิบัติในระดับประถมศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน รวมถึงวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อนำผลมาจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ทั้งนี้นโยบายส่งเสริมการอ่านเพื่อสร้างสังคมการอ่านกำหนดพันธกิจชัดเจนคือ ปลูกฝังการอ่านทุกรูปแบบ พัฒนาความสามารถในการอ่าน เขียนและสื่อสารเชิงคิดวิเคราะห์ พัฒนาสื่อ กิจกรรมการอ่าน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาเครือข่าย มีข้อค้นพบสำคัญคือ มีกระบวนการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติชัดเจน ด้วยการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบ จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรม วางแผนและจัดทำโครงการกิจกรรมร่วมกับภาคีในพื้นที่ และให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรม มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการ

ดำเนินงานเป็นระยะๆ ส่วนปัจจัยของความสำเร็จในการดำเนินงานขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา เข้ามา มีบทบาทและร่วมกัน จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทุกรูปแบบทั้งในกระบวนการเรียนการสอนในสาระวิชา และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ซึ่งต้องทำบ่อยๆ ซ้ำๆ และสร้างให้เป็นวัฒนธรรมในองค์กร ทว่าข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ ยังมีครูส่วนหนึ่งขาดทักษะการอ่านหนังสือ ไม่สามารถสรุปสาระ จากการอ่านนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กได้

จากผลการวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่ารัฐบาลควรมีนโยบายด้านการส่งเสริม พฤติกรรมการอ่านอย่างชัดเจนกับประชากรในทุกกลุ่มอายุ และกลุ่มทางสังคม เริ่มด้วยการ ปรับปรุงและพัฒนาห้องสมุดทุกแห่ง ให้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ของเด็กและชุมชนอย่าง แท้จริง และจัดให้มีบรรณารักษ์ที่มีคุณภาพทำงานอย่างเต็มเวลา ที่จะช่วยกระตุ้นให้ “คน” ในสังคมอ่านหนังสือให้มากขึ้น ด้วยกระบวนการที่เอื้อให้คนเข้ามาใช้ห้องสมุด เช่น มีการ เปิดบริการตลอดวัน มีการจัดบริการและกิจกรรมห้องสมุดอย่างหลากหลาย สม่่าเสมอและ ต่อเนื่อง มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือให้เพียงพอสำหรับประชาชน ตรงกับ ความสนใจและความต้องการของประชาชนในแต่ละชุมชนและสถานศึกษา โดยมียุทธศาสตร์ การกระจายหนังสือให้เข้าถึงเด็ก ยุทธศาสตร์รณรงค์ให้เกิดความต้องการและพฤติกรรมการอ่าน ยุทธศาสตร์ส่งเสริมให้มีหนังสือที่มีคุณภาพและราคาเหมาะสม ยุทธศาสตร์ปกป้องเด็กจาก สื่อที่เป็นภัยและขัดต่ออุปสรรคต่อการอ่านของเด็ก ยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมของ ภาคีเครือข่ายทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการดำเนินงานสร้างนิสัยรักการอ่าน ยุทธศาสตร์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบปฏิบัติที่ดีของการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และ ยุทธศาสตร์ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่านพร้อมรายงานต่อ สาธารณะ

สำหรับกลุ่มที่สอง กลุ่มงานวิจัยที่นำนโยบายส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไปสู่ การปฏิบัติในสถานศึกษา โดยการพัฒนาวัฒนธรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือการจัด กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ที่มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหรือโครงสร้างการศึกษาทั้งระบบ สิ่งสำคัญที่ตามมาคือ การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านซึ่งถือเป็นนโยบายระดับชาติ และมีงานวิจัยที่แสดงว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญเพราะเป็นหน้าที่ที่ต้องส่งเสริมการรู้หนังสือ มีการ กำหนดการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน พร้อมทั้งมอบหมาย

และแบ่งงานรับผิดชอบ โดยมีการสอดแทรกและบูรณาการการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเข้าไปในทุกกลุ่มวิชาที่สอน ให้ความสำคัญแก่นเนื้อหาและการคัดสรรและพัฒนาสื่อหรือหนังสือที่มีความเหมาะสม พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อจูงใจให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งถือเป็นความพยายามที่จะใช้วิธีการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจอ่านหนังสือมากขึ้น อีกทั้งจะใช้กิจกรรมการอ่านเป็นกลวิธีในการพัฒนาทักษะสำคัญและจำเป็นอื่นๆ รวมทั้งบูรณาการการอ่านกับการส่งเสริมสมรรถนะ พฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความอดทน การกล้าแสดงออก เป็นต้น

ตัวอย่างของงานวิจัยในกลุ่มนี้อาจจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ *การพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การพัฒนาสื่อ บทเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติมใน สาระรายวิชาต่างๆ ที่เน้นทฤษฎีความรู้ และการสอดแทรกภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรม หรือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน* เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การจัดกิจกรรมพัฒนาการอ่านสู่การเรียนรู้ การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นและหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องเพลงพื้นบ้าน การพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ รายวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้บทเรียน โปรแกรมพัฒนาทักษะการอ่าน การใช้หนังสืออ่านนอกเวลาการ์ตูนคณิตศาสตร์ ประกอบ กลวิธีการตั้งคำถามนำและสื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับพัฒนากิจกรรมการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาค่านิยมพื้นฐาน เป็นต้น ผลการวิจัยพบตรงกันว่า กิจกรรมและกระบวนการพัฒนา เช่น การจัดมุมกิจกรรม การอ่าน การอ่านนอกตารางเรียน การเรียนรู้การอ่านจากเกม เพลง นิทาน ที่ดึงเนื้อหา มาสัมพันธ์กัน และแทรกความรู้จากง่ายไปยาก เป็นต้น หนังสืออ่านเพิ่มเติม การทำหนังสือ เล่มเล็ก รวมถึงหนังสืออ่านภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งผูกพันกับบรรพบุรุษและใกล้ชิดกับวิถีชีวิต ของผู้เรียนตั้งแต่เล็กจนโต ส่งผลให้ระดับนิสัยรักการอ่านสูงขึ้น หรือคะแนนของทักษะการ อ่านอยู่ในระดับดีมาก หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการใช้นวัตกรรมสูงกว่าก่อนการใช้ นักเรียนเห็นคุณค่าของการใช้ทักษะการอ่านแสวงหาความรู้ สนใจยืมหนังสือไปอ่านที่บ้าน มากขึ้น และเล่าเรื่องให้เพื่อนฟังหลังการอ่าน แฟ้มสะสมผลงานและการประเมินตนเองอยู่ใน ระดับดี กิจกรรมหลังการอ่านสามารถอภิปรายและสะท้อนความคิดด้านต่างๆ ได้

อย่างไรก็ดี การพัฒนาและการนำนวัตกรรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในทุกรูปแบบไปใช้นั้น ควรดำเนินการตามขั้นตอนที่ถูกต้องของหลักสูตร และให้คำนึงถึงองค์ประกอบทั้งส่วนที่เป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้และเน้นการรู้คิด (Cognitive Learning) และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Character Development) ให้สมดุล รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ มีการทดลองใช้หลายๆ ครั้ง เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ที่สำคัญอย่างยิ่งคือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ที่ส่งเสริมการหาองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการจัดทำอย่างหลากหลาย นอกจากนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ควรจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากภูมิปัญญาหรือบุคคลในสถานการณ์จริง

1.6 ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น

ปัจจุบันการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ คู่มือเอกสาร สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุผลในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถทางภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเตรียมคนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นสอดคล้องกับสถานะของโลกาภิวัตน์ เนื่องจากว่า “ผู้เรียนในยุคโลกาภิวัตน์หรือในโลกยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา นอกจากภาษาถิ่นของตน ต้องรู้และใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารกับสากลได้ด้วย” แต่ทว่ามีการกล่าวถึงภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วยความหวังใจ เช่น “การศึกษาของประเทศไทยสร้างขีดความสามารถต่ำ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ไม่สามารถเขียนเรียงความภาษาไทยได้ดี และส่วนใหญ่จะขาดความสามารถในการสื่อสารข้อความภาษาอังกฤษ และเขียนเรียงความเป็นภาษาอังกฤษ” หรือ “...ในอนาคต คนไทยต้องสื่อสารภาษาสากลได้เพราะกระแสของความเป็นสากลทำให้คนไทยต้องทำการปฏิสัมพันธ์ทุกด้านกับ ต่างประเทศ ด้านการศึกษา การค้า การลงทุน การบันเทิง ผลที่ตามมาคือความรู้ที่เป็นสากลและการสื่อสารด้วยภาษาสากลคือภาษาอังกฤษนั่นเอง” ดังนั้นภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาษาอังกฤษ รัฐบาลมีนโยบายและบังคับให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในทุกระดับการศึกษารองจากภาษาไทย โดยให้กำหนด

เป็นนโยบายระดับชาติว่าจะต้องมี โรงเรียนนำร่องที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ 50 % ภาษาไทย 50 % โดยให้สอนเป็นภาษาอังกฤษทุกวิชา ยกเว้นวิชาภาษาไทย วรรณคดีไทย และประวัติศาสตร์ไทย

มีงานวิจัยจำนวนมากในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนา นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์และทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในสาระวิชา ภาษาต่างประเทศ การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แผนการสอน และ กำหนดเป้าหมาย เนื้อหา กิจกรรม และบทบาทของครูและนักเรียนในการพัฒนาทักษะ ภาษาอังกฤษ การศึกษาปัจจัยที่เอื้อและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาเด็กให้มีความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ การพัฒนาความสามารถพิเศษทางภาษาของผู้เรียนที่ เน้นพัฒนาการทางการคิด 6 ระดับ คือ ระดับความรู้ ความจำ ระดับความเข้าใจและนำไปใช้ ระดับวิเคราะห์ ระดับสังเคราะห์ ระดับประเมินค่า และระดับความคิดสร้างสรรค์ หรือการพัฒนา ทักษะทางภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการเรียนรู้ 7 ขั้นการสอน เพื่อเพิ่มพูนทักษะทางภาษา และการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านเพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านและเขียนสรุปความหมาย ภาษาอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมกระบวนการเรียนรู้จาก งานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงขึ้นภายหลัง การใช้นวัตกรรม

นอกจากนั้นยังมีงานวิจัยที่ทำกันไม่มากนัก แต่น่าสนใจตรงที่แสดงถึง โรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านนโยบายของผู้บริหาร การสนับสนุนทั้งทางด้านการบริหาร งบประมาณ และความพร้อมของบุคลากรที่เข้าอบรมการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการ เนื้อหา วิธีการ ตลอดจนจนกระบวนการวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ภาษาอังกฤษ ซึ่งผลการวิจัยและประเมินผลผู้เรียนสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนตาม หลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับสอนเสริม (Enrichment Integrated competence based program) ในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเด็กผ่านการพัฒนาทักษะการอ่านออกเขียนได้มาแล้ว โดยเป็นหลักสูตรบูรณาการที่เน้นกระบวนการและผลการเรียนรู้ (Learning outcome) พบว่าสามารถพัฒนาความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาภาษาอังกฤษของนักเรียน ได้จริง รวมทั้งบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร คือ พัฒนาทักษะการอ่าน การคิด การพูด และการเขียน ทักษะการแสดงออก ฝึกการพูด นำเสนอความคิด เขียนแนะนำ หนังสืออ่าน และสามารถใช้พจนานุกรม รวมทั้งใช้ทักษะเหล่านี้และเทคโนโลยีต่างๆ เป็นเครื่องมือ แสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นการปลูกฝัง

ความใฝ่รู้ (natural curiosity) รักการอ่าน รักและเข้าใจในวรรณกรรมของชาติต่างๆ สามารถทำงานเป็นทีม ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของคนอื่น มีความเป็นกัลยาณมิตร และมีความรับผิดชอบ

เช่นเดียวกันงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ภาษาไทยและภาษาถิ่น คู่มือ เอกสาร ชุดการเรียนรู้หรือชุดความรู้ สื่อและเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุผลการพัฒนาความสามารถ ศักยภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา มีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาขอบเขตเนื้อหาสาระของการ เรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย และขยายการศึกษาในรายวิชาอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบผล วิจัยที่ได้ แต่มีค่อนข้างน้อยมากที่ศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญและเนื้อหาสาระของการเรียน การสอนภาษาถิ่นหรือการจัดการเรียนการสอนในผู้เรียนที่มีวัฒนธรรมทางภาษาต่างกัน ซึ่งยังเป็นการศึกษาอยู่ในวงแคบ เข้าใจเฉพาะในกลุ่มด้วยกัน ยังไม่ได้ถ่ายทอดให้เข้าถึงผู้ใช้ ประโยชน์ในวงกว้าง อย่างไรก็ตาม หากจำแนกงานวิจัยในกลุ่มนี้ แบ่งออกได้ 2 ประเด็น เช่นกัน คือ การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาสื่อและชุดการ เรียนรู้ ซึ่งทั้ง 2 ประเด็นมีจุดมุ่งหมายคล้ายกันคือเพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาไทยและ ภาษาถิ่น โดยจะใช้นวัตกรรมที่แตกต่างกันไป เช่น การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การใช้แบบฝึกเสริมทักษะการเขียนสะกดคำหรือการเขียนเชิงสร้างสรรค์ การใช้การเรียนรู้ แบบโครงการ การใช้เพลงที่มีความสัมพันธ์ของคำและรูปลักษณะของคำ เป็นต้น

1.7 ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยกระจายอำนาจสู่พื้นที่

การปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารและการจัดการศึกษาโดยการกระจาย อำนาจทางศึกษา จัดเป็นยุทธศาสตร์สำคัญประการหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนา คุณภาพของระบบการศึกษาไทย ทั้งนี้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจสู่สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมายว่า “เพื่อให้มี อำนาจตัดสินใจในด้านการบริหารและการจัดบริการทางการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้อง กับสภาพความต้องการและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการมี ส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และภาคเอกชน สถาบัน/สังคม และท้องถิ่นในการบริหาร และจัดการศึกษา” การกระจายอำนาจจัดเป็นวิธีการปรับโครงสร้างอำนาจบังคับบัญชา เพื่อที่จะได้เกิดระบบของความร่วมมือระหว่างองค์กรส่วนกลางกับองค์กรส่วนภูมิภาคหรือ ระดับท้องถิ่น ตามหลักของการถ่ายโอนอำนาจในการปกครองจากระดับหนึ่งไปสู่ระดับที่อยู่

ล่างลงไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่สังคมโดยรวม เนื่องจากทำให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการร่วมตัดสินใจ การสั่งการ การจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา และความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติงาน ซึ่งทำให้เป็นการตัดสินใจบนพื้นฐานของปัญหาและความต้องการที่แท้จริง บุคลากรในระดับต่างๆ ที่ได้รับการกระจายอำนาจจะมีโอกาสใช้กระบวนการคิดและใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและความสามัคคีในองค์กร และมีผลสืบเนื่องไปถึงการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารบุคคล

หลักการสำคัญในการบริหารและการจัดการศึกษาคือมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งผู้สนใจศึกษาวิจัยประเด็นการบริหารและการจัดการศึกษามีจำนวนค่อนข้างมาก แต่ส่วนใหญ่มักจะเป็นกลุ่มงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก เช่น เรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย หรือเรื่องประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือเรื่องการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นต้น งานวิจัยดังกล่าวเป็นการพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารและจัดการเรียนการสอนที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับการปฏิรูปการศึกษาและการกระจายอำนาจ ให้โรงเรียนมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากที่สุด และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้หลักการมีส่วนร่วม โดยต้องให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนใช้หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในระดับมาก มีองค์ประกอบเด่นๆ คือ ในด้านหลักการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเอง โรงเรียนมีอิสระและมีอำนาจในการบริหารจัดการด้านการเงินงบประมาณ ด้านวิชาการ ด้านบริหารทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล ในด้านหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนมีการบริหารโดยองค์คณะบุคคล มีระบบบริหารจัดการแบบเครือข่ายบุคคล องค์กรและเทคโนโลยี มีการจัดกิจกรรมตอบสนองต่อผู้ปกครองและชุมชน เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมตามกระบวนการต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ และในด้านหลักการบริหารจัดการที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมตามจรรยาบรรณและเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน หลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดและยึดจุดมุ่งหมายตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

กำหนด รวมทั้งหลักการบริหารคุณภาพโดยจัดให้มีการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่เป็นระบบ มีมาตรการการบริหารงานบุคคล การประกันคุณภาพการนิเทศภายใน และการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษาทุกกลุ่มเกิดความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ในเรื่องสำคัญๆ คือการใช้งบประมาณคุ้มค่า ความโปร่งใส และความร่วมมือกับชุมชน

อย่างไรก็ตาม ในระยะเริ่มต้นของการกระจายอำนาจทางการศึกษา สิ่งที่เป็นต้นทางของการกระจายอำนาจที่ถูกทาง คือพฤติกรรมผู้นำที่เอื้อต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญและแนวทางในการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษา รวมทั้งหลักการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้สถานศึกษา โดยมีข้อกำหนดใหม่เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมผู้นำที่เอื้อต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 6 ด้าน คือ การกระจายอำนาจการบริหารตนเอง การบริหารแบบมีส่วนร่วม การมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน การพัฒนาทั้งระบบ และความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ทั้งนี้สนับสนุนโดยผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมผู้นำที่เอื้อต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน และไม่แตกต่างกันระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ ยกเว้นในบางด้าน เช่น ด้านการกระจายอำนาจ และด้านการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน เช่นเดียวกันมีผลการวิจัยที่นำไปใช้ปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ นั่นคือ คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการบริหาร มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษามาพัฒนาและแก้ปัญหาในสถานศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านต่างๆ ตลอดจนส่งเสริมสวัสดิการให้กับบุคลากรเพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งควรปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัยและสมบูรณ์ มีการรายงานและประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานประจำปีให้สาธารณชนได้รับทราบ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับความสำเร็จในการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การมีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการและการมีส่วนร่วมในการบริหาร

จัดการทุกด้าน และการมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากร ช่วยกระตุ้น และสร้างแรงบันดาลใจทำให้เกิดความมุ่งมั่นในการทำงานเป็นอย่างดี และเกิดการปรับปรุง อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จ รวมทั้งมุ่งการ บริหารและการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การสอนเด็กให้เป็นคนดี มีความสุข และการเสริมสร้างพลังอำนาจให้ครู เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยอีกหลายๆ เรื่อง ที่ระบุตรงกันว่า *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหารที่จะสามารถทำให้ครู ผู้เรียนและสถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี ขึ้น จำเป็นต้องมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 4 ด้าน คือ (1) ต้องมีความรู้ด้านหลักการ และกระบวนการบริหารการศึกษา (2) ต้องมีความรู้ด้านนโยบายและการวางแผนการศึกษา (3) ต้องมีความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และ (4) ต้องมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร*

มีงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับระบบบริหารการศึกษา ซึ่งพบว่าการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษามี เนื้อหาอยู่ 3 ส่วน *ส่วนที่ 1 สาเหตุสำคัญที่ทำให้ไม่ได้ตามมาตรฐานการศึกษา* เนื่องจากการ นิเทศภายในสถานศึกษาไม่เป็นระบบ ขาดความต่อเนื่อง ขาดสื่อและเครื่องมือจำเป็นในการ นิเทศภายในสถานศึกษาและขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการวางแผน การนิเทศ ทั้งนี้ ปัญหาขาดแคลนครู และเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นปัญหาของความไม่เท่าเทียมกันใน ระบบการจัดการศึกษา (เช่น ความไม่เท่าเทียมกันในด้านบุคลากร งบประมาณ เทคนิค/ วิธีการ) และความแตกต่างด้านบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่ง ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน *ส่วนที่ 2 ระบุที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานและจุดที่ควร พัฒนาทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา* ซึ่งเป็นที่น่ายินดีคือ มาตรฐานการศึกษาที่มี ผลการประเมินสูง คือ การมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่วนจุดที่ควร พัฒนาคือ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการแสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง ทั้งนี้รวมวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ *ส่วนที่ 3 ค้นหา แนวทางแก้ไขปัญหา* คือ พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา/ ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในและ ภายนอกสถานศึกษา แก้ไขปัญหาขาดแคลนครู ปัญหาชีวิตหนี้สิน มาตรฐานวิชาชีพของครู และวางแผนร่วมมือกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาคือส่วนที่เป็นบริบททางสังคม-

วัฒนธรรม-เศรษฐกิจของชุมชนไปพร้อมๆ กัน ที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นของเรื่องคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงบประมาณ การพัฒนาบุคลากร การสร้างโอกาสเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การสร้างความเท่าเทียมกัน และอื่นๆ ดังนั้นการแก้ปัญหาได้ตรงจุดคือ ทำเรื่องการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้จริงจัง ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากที่สุด

เหตุนี้มีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบและกลไกการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เสนอรูปแบบ แนวทาง กลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาของหน่วยงานที่มีการปฏิบัติดีเด่น (best practice) ของประเทศไทยและต่างประเทศ และเสนอรูปแบบ แนวทาง และกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา การกำกับดูแล ประสานส่งเสริมและผลักดันให้การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาบังเกิดผลอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ ในทุกภูมิภาคของประเทศ ในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ผลการวิจัยมีเรื่องน่าสนใจที่ว่า ปัจจุบันมีกฎหมาย กฎเกณฑ์และระเบียบที่กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทั้งด้านงบประมาณ วิชาการ การบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป มีการจัดปัจจัยในการบริหารจัดการ เช่น โครงสร้าง และการแบ่งส่วนงาน การจัดทำคู่มือการดำเนินงาน การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร การจัดสรรงบประมาณ ครูและบุคลากร การจัดและสนับสนุนเทคโนโลยีเพื่อการปฏิบัติงาน เพื่อการบริหารจัดการในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เป็นต้น ที่สามารถบริหารจัดการศึกษารองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้ในระดับหนึ่ง รวมทั้งมีเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพในหลายพื้นที่ แต่เป็นการบริหารจัดการที่ประสบผลสำเร็จเป็นด้านๆ มากกว่าเป็นองค์รวม ส่วนที่ประสบปัญหาการบริหารจัดการศึกษารองรับการกระจายอำนาจในหลายด้าน ทั้งด้านปัจจัยดำเนินการเกี่ยวกับกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค

โดยเฉพาะด้านการบริหารงานบุคคล อำนาจหน้าที่ของกรรมการบางคณะในเขตพื้นที่การศึกษาที่ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ นโยบายของส่วนกลางที่เปลี่ยนแปลงบ่อย โครงสร้างการแบ่งส่วนงานที่ยังไม่สอดคล้องกับบริบทสำนักงาน/สถานศึกษา บุคลากรและงบประมาณที่ยังไม่สอดคล้องและสัมพันธ์กับงาน วัฒนธรรมการทำงานของบุคลากรที่ยังติดขัดกับวัฒนธรรมอำนาจ เป็นต้น และ**ด้านการบริหารจัดการ** เช่น การบริหารงานบุคคล ได้แก่ การสรรหาและการพัฒนาบุคลากรที่ยังไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการและบริบทของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา การบริหารงบประมาณ เช่น การจัดสรรงบประมาณที่ยังไม่สอดคล้องกับสภาพจริง การบริหารงานวิชาการ เช่น การกำหนดงาน/โครงการของส่วนกลางบ่อยครั้งที่ไม่สอดคล้องและเป็นไปตามบริบทและความต้องการทางวิชาการของสถานศึกษา การกำกับติดตามและประเมินผลที่ขาดประสิทธิภาพ เหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทั้งสิ้น **ขณะที่เมื่อศึกษารูปแบบ แนวทาง และกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาของต่างประเทศ** ก็ล้วนมีความหลากหลายของการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา **นิวซีแลนด์** กระจายอำนาจจากกระทรวงไปยังสถานศึกษาโดยตรงที่บริหารงานเบ็ดเสร็จโดยคณะกรรมการสถานศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยไม่มีหน่วยงานกลางมารับ**อังกฤษ** กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีองค์การบริหารการศึกษาของท้องถิ่น รับผิดชอบการบริหารจัดการ มีศูนย์/เขตที่ทำหน้าที่สนับสนุนวิชาการของสถานศึกษา **สหรัฐอเมริกา** กฎหมายกำหนดให้การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของมลรัฐแต่ละรัฐ ที่มีเขตพื้นที่การศึกษารับผิดชอบ ที่มีความหลากหลาย มีการบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบกรรมการ/สภาการศึกษา แล้วแต่กรณี **เกาหลีและญี่ปุ่น** กระจายอำนาจการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสรุปข้อค้นพบสำคัญของ**กลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาของต่างประเทศ** เช่น การกำหนดนโยบายทางการศึกษาที่แน่นอน การกำหนดกฎหมายที่ชัดเจนไม่ให้การเมืองเข้าไปแทรกแซงการศึกษา การกระจายอำนาจเบ็ดเสร็จในการบริหารจัดการให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป การจัดสรรงบประมาณเป็นก้ำก๋อนตามสภาพเศรษฐกิจของพื้นที่ การจัดสรรงบประมาณบุคลากรให้แก่ครู ที่สามารถเลือกเข้ารับการพัฒนาได้ด้วยตนเอง การมีหน่วยงานตรวจสอบและติดตามคุณภาพภายนอกที่เป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลควบคู่กับการ

กระจายอำนาจ ระบบการประเมินตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา การมีวัฒนธรรมการทำงาน การรักในอาชีพครู และการมีระเบียบวินัยของครูและบุคลากรทางการศึกษา การให้อิสระแก่ครูในการเลือกตำราเรียน การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรกลางและสภาพของท้องถิ่นและสถานศึกษา เป็นต้น

ฉะนั้น หากนำผลการศึกษาจากต่างประเทศมาใช้ประโยชน์ จึงเห็นควรเสนอแนะว่า รูปแบบและกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ประกอบด้วยแนวคิด คือ (1) การจัดการศึกษาแบบเขตพื้นที่การศึกษาเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบของการใช้พื้นที่เป็นฐานที่มุ่งความเป็นอิสระ คล่องตัว และใกล้ชิดประชาชน (2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นองค์กรทางการศึกษาที่รองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาจากกระทรวงเพื่อเชื่อมโยงนโยบายไปสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา (3) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสถานศึกษาของรัฐที่บริหารจัดการศึกษารองรับการกระจายอำนาจจากกระทรวงและเขตพื้นที่การศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป (4) รูปแบบและกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจรองรับการกระจายอำนาจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการที่พึงยึด คือ (1) หลักความเป็นอิสระ (2) หลักการเสริมพลัง (3) หลักความเชื่อถือและไว้วางใจ (4) หลักความยืดหยุ่นของการบริหารจัดการ (5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (6) หลักการมีส่วนร่วม (7) หลักการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ และ (8) หลักการบริหารจัดการที่ดี สำหรับกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ดังนี้ กลไกหลัก มีจำนวน 9 กลไก คือ (1) นโยบายที่แน่นอนชัดเจน (2) กฎหมาย ระเบียบและกฎเกณฑ์ ที่ผ่อนคลายเป็น (3) โครงสร้างและการแบ่งส่วนงานที่เป็นอิสระในการจัดเป็นของตนเองของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา (4) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (5) ระบบคุณธรรมและการบริหารจัดการที่ดี (6) ระบบการบริหารงานบุคคล เกี่ยวกับการสรรหาบุคลากร การพัฒนาบุคลากรและการบำรุงขวัญที่เป็นไปตามสภาพจริง (7) ระบบบริหารงบประมาณ ที่สอดคล้องกับสภาพจริงตามความต้องการ (8) การมีส่วนร่วมของครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ (9) การกำกับติดตาม และประเมินผล ที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และกลไกเสริม มีจำนวน 6 กลไก ได้แก่ (1) วัฒนธรรมการทำงาน (2) การวางแผนที่มีประสิทธิภาพ (3) การประสานงาน

ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (4) การจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (5) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่สมบูรณ์และทันสมัย (6) การวิจัยและพัฒนาที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้น มีงานวิจัยที่สนับสนุนด้านการพัฒนาโครงสร้างระบบบริหาร การศึกษาโดยกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่ ได้แก่ การถอดบทเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการดีเด่น ซึ่งผลการวิจัยยืนยันตรงกัน สภาพปัจจุบันในการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการดีเด่น กล่าวคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีลักษณะ (1) กำหนดวิสัยทัศน์มุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีคุณภาพ (2) จัดการศึกษาได้ทั่วถึงเป็นไปตามพันธกิจถูกต้องตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และนโยบายการศึกษาของรัฐหรือเอกชน (3) กระจายอำนาจตามขอบข่ายหน้าที่ 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อน ด้านวิชาการ ด้านการบริหารทั่วไป การบริหารงานบุคคล และงบประมาณ (4) การบริหารเพื่อพัฒนานวัตกรรมมีมากที่สุดในด้านวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป แต่ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากองค์กรภายนอกนับว่ายังมีน้อยอยู่ ทั้งการมีส่วนร่วมจากภายในยังเป็นเรื่องที่ต้องการการเสริมพลังให้กับบุคลากรและฝ่ายบริหาร และ (5) ใช้วงจรคุณภาพ PDCA ในการขับเคลื่อนงาน ส่วนที่มีสภาพปัจจุบันต่างกัน คือ การมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไปตามบริบท สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยนำเสนอเป็น “สิ่งสำคัญ” ที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ ความแตกต่างของยุทธศาสตร์เฉพาะแห่ง ความแตกต่างของรายละเอียดในการวิธีปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ แม้จะใช้วงจรคุณภาพเป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนงาน และความแตกต่างของความสำเร็จในการบริหารจัดการทุกด้าน ซึ่งถึงแม้จะอยู่ในขั้นดีเด่นแต่ก็มีระดับแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม จุดเด่นของการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ การสนับสนุนและส่งเสริมคุณภาพวิชาการให้กับสถานศึกษา และการพัฒนาคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่สำหรับสถานศึกษามีสภาพปัจจุบันที่ตรงกัน (1) ประสบความสำเร็จตามแนวทางการกระจายอำนาจ 4 ด้าน ที่พบชัดเจน คือ การบริหารด้านวิชาการ ซึ่งทุกแห่งมีวิสัยทัศน์ของการเป็นองค์กรชั้นนำสู่มาตรฐานสากล แต่ในขณะเดียวกันยังคงมีความเป็นไทยบนฐานคุณธรรม จริยธรรม โดยชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนมีส่วนร่วม สำหรับการกระจายอำนาจอีก 3 ด้าน คือ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปได้มุ่งใน

ทิศทางเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพตามกรอบการกระจายอำนาจสู่การบริหารสถานศึกษา (2) มีการบริหารจัดการดีเด่น ด้านนวัตกรรม เช่น การสร้างแนวทางการบริหารจัดการที่ สนับสนุนให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการ บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมทั้งในด้านการกระจายอำนาจตามระบบการบริหารงาน 4 ด้าน และมีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในแนวราบ ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ จุดเด่นของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนาผู้เรียนและการ พัฒนาสมรรถนะครู

ข้อค้นพบจากงานวิจัยที่เด่นชัดที่เป็นวิธีปฏิบัติเพื่อให้มีการปรับปรุงและ เสริมสร้างความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพของโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยการ กระจายอำนาจสู่พื้นที่ คือ

(1) การกระจายอำนาจและการบริหารจัดการศึกษา โดยสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาได้บริหารจัดการตามการบริหารจัดการที่ดีและการพัฒนาคุณภาพการ บริหารจัดการภาครัฐ ขณะที่สถานศึกษาได้บริหารจัดการตามกรอบการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน กิจกรรมส่วนใหญ่ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปฏิบัติได้ผลดี เป็นการ พัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงาน และกิจกรรมพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ขณะที่สถานศึกษาให้ ความสำคัญต่อการนำการบริหารทั่วไป และการบริหารงานบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการ ขับเคลื่อนงานวิชาการ เช่น การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศของ สถานศึกษาและการพัฒนาสมรรถนะครู

(2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการ การศึกษา ทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีการดำเนินการตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ และระเบียบการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างเป็น รูปธรรม แต่มุมมองของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีหลักการสำคัญอยู่ที่การมี โรงเรียนเป็นฐาน สถานศึกษาขนาดใหญ่ในเมืองจะสามารถปฏิบัติได้ตามหลักการได้ มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กหรือที่อยู่ในชนบท

(3) นโยบายและแผนของหน่วยงานระดับเหนือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ความสำคัญกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำหรับการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐจะเป็นไปตามนโยบายและแผนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระดับที่ใกล้กับระดับกระทรวงศึกษาธิการ เห็นเด่นชัดในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน และตระหนักถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษาว่าเป็นไปเพื่อโอกาสและความเท่าเทียมทางการศึกษา

(4) ทิศทางการพัฒนาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเห็นได้ชัดเจนจากวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร สิ่งที่ยึดถือเหมือนกันทุกองค์กรคือการเป็นองค์กรแห่งคุณภาพตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไว้ โดยปฏิบัติได้ครบถ้วนทั้ง 5 มาตรฐาน แต่ในระดับที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้การกำหนดวิสัยทัศน์ของตนเองทำให้เห็นภาพอนาคตที่นำทางการดำเนินงานขององค์กร ส่วนใหญ่จะเป็นการนำนโยบายระดับประเทศมาบูรณาการกับบริบทและทรัพยากรของตนเอง สำหรับสถานศึกษาการพัฒนาผู้เรียนถือเป็นพันธกิจหลัก โดยมีเป้าหมายไม่เพียงแต่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หากแต่เป็นการพัฒนาทุกด้านอย่างสอดคล้องและต่อเนื่องกันกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

(5) กระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติ ทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีการปฏิบัติในเรื่องของการกระจายอำนาจการบริหารจัดการแบบต่างๆ เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องหลากหลายกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม และสร้างวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนตรงกันทั้งองค์กรอยู่ในระดับสูง

(6) การบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืนของโครงการหรือกิจกรรม วิธีปฏิบัติที่มีความถี่สูง ได้แก่ การสะท้อนความคิดเห็นเพื่อไตร่ตรองสิ่งที่ดำเนินการผ่านมา นำเสนอเป็นแบบปฏิบัติที่ดีในหลากหลายรูปแบบเพื่อการใช้ซ้ำหรือต่อยอด และแสดงภาวะผู้นำเชิงวิชาการบริหารจัดการที่เข้มข้น

(7) ความสำเร็จของการบริหารจัดการที่ดี มีวิธีปฏิบัติต่างกัน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีวิธีปฏิบัติในด้านการเสริมพลัง การมีส่วนร่วม การสร้างสมรรถนะ ภาวะผู้นำ และการจัดสรรทรัพยากร สูงกว่าในสถานศึกษา ส่วนวิธีปฏิบัติของสถานศึกษาที่ปรากฏด้วยความถี่สูงกว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ การจัดการข้อมูลสารสนเทศ การมีผลประโยชน์ และการแข่งขัน

(8) ปัญหาอุปสรรคที่ปรากฏชัดมี 3 ประเด็น ได้แก่ การต่อต้านจากกลุ่มผู้ปฏิบัติ เวลาจำกัด การเปลี่ยนตัวผู้รับผิดชอบโครงการกลางคัน ผู้ปฏิบัติงานรับรู้ว่าทำให้ตนมีภาระงานเพิ่ม และสิ่งอำนวยความสะดวกไม่พอ สำหรับวิธีการแก้ไขที่พบ ได้แก่ การสร้างความเข้าใจ ด้วยการใช้วิธีที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การจัดสรรเวลา การตั้งผู้ มีความรู้เฉพาะทางและมีประสบการณ์การทำงานร่วมกับคนเดิมมารับตำแหน่ง การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะ การออกแบบระบบและกระบวนการทำงานใหม่ การสร้างเครือข่ายการศึกษา และการขอรับการสนับสนุนทรัพยากรบางอย่างจากกลุ่มสนับสนุนภายนอก

นอกจากนี้ จากหลายๆ งานวิจัยได้ข้อสรุปว่า การบริหารจัดการเพื่อรองรับการกระจายอำนาจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ เกิดจากศักยภาพและความสามารถในการบริหารจัดการตนเอง ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร การสนับสนุนขององค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่และประชาชนเป็นสำคัญ และหากจะให้เกิดความสำเร็จในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในภาพรวม จำเป็นต้องมีการเสริมพลังในกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยทั้งกลไกหลักและกลไกเสริมให้เข้มข้นขึ้นจากหน่วยงานส่วนกลางในเชิงการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน

ในลักษณะเดียวกัน การบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาในสังกัดตามหลักการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ จำเป็นต้องมีแนวคิด หลักการ หลักปฏิบัติ และกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาเช่นเดียวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ซึ่งมีงานวิจัยที่ศึกษาพบว่า การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะบรรลุตามวิสัยทัศน์ได้ จะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา และการมีแผนพัฒนาการศึกษาที่ดี จำเป็นต้องมี

สารสนเทศที่ดี มีความถูกต้อง ตรงตามความต้องการและทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งมีส่วนช่วยในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและการบริหารการศึกษาของประเทศเป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น นอกจากนี้การใช้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่ดีจะช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในการวางแผนและการบริหารการศึกษา และเป็นการป้องกันการใช้ดุลยพินิจหรือการตัดสินใจเฉพาะบุคคลซึ่งอาจมีข้อผิดพลาดได้ง่าย

การพัฒนาโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีความสำคัญ มีงานวิจัยด้วยวิธีการถอดบทเรียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาในสังกัดที่มีการบริหารจัดการดีเด่น ซึ่งผลการวิจัยก็ยืนยันตรงกันว่า **สภาพปัจจุบันในการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการดีเด่น** ทุกองค์กรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบท ทิศทาง และความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่น การดำเนินงานให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ใช้วิธีการที่เป็นระบบ ครบวงจร PDCA และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยมีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษามีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการบริหารทั้งทางด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ และการบริหารทั่วไป ส่วนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ ยึดหลักธรรมาภิบาลและระบบคุณธรรม โดยเน้นผู้เรียนและประชาชนเป็นสำคัญ สำหรับแนวทางการบริหารจัดการและปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาที่ประสบความสำเร็จและมีคุณภาพที่สอดคล้องตรงกัน คือการบริหารจัดการของทุกองค์กรมีความสอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย แผน และทิศทางการพัฒนาการจัดการศึกษา ทั้งในระดับชาติและระดับองค์กร ทั้งองค์กรต้นสังกัดและองค์กรภายในท้องถิ่นเอง โดยมีกระบวนการพัฒนาและการบริหารจัดการศึกษาที่ชัดเจน ทั้งในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม การวางแผน การประกันคุณภาพ และการทำให้เป็นมาตรฐานการปฏิบัติงาน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่โดดเด่น มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารจัดการ มีการเสริมพลัง ทั้งการสร้างสมรรถนะ สร้างขวัญ กำลังใจ ให้บุคลากรภายในองค์กรและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถทำงานตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กรอย่างมีอิสระ เชื่อมโยงกันทั้งภายในและภายนอกองค์กร ด้วยความโปร่งใส รวมทั้งมีการสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานอย่างเพียงพอและเหมาะสมกับบริบทขององค์กร

ในด้านปัญหาอุปสรรค ที่มักเกิดขึ้นในองค์กรต่างๆ ที่สำคัญได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมการทำงานแบบเดิมๆ ของบุคลากรที่ยึดกองหรือฝ่ายที่รับผิดชอบเป็นตัวตั้ง ไม่ได้ยึดผู้เรียนและประชาชนเป็นสำคัญ และปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดของงบประมาณและกำลังคน นอกจากนี้ยังมีบางองค์กรที่มีปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตร ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นให้ผู้เรียนปฏิบัติได้และมีจิตสำนึกรักท้องถิ่นรักเหง้าของตนเอง และปัญหาเกี่ยวกับความยั่งยืนในการดำเนินงานที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดี ปัญหาเหล่านี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการดีเด่น สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ด้วยความสามารถในการบริหารจัดการและภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กร แต่ถ้าไม่มีการปรับปรุงแก้ไขทั้งระบบในภาพรวม ปัญหาดังกล่าวก็จะย้อนกลับมาได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร **ตรงจุดนี้มีข้อเสนอแนะภายในองค์กร** ได้แก่ การสร้างความรู้ ความตระหนักให้บุคลากรเห็นความสำคัญและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนและประชาชน โดยผู้บริหารเป็นต้นแบบทำให้อุ การใช้ทรัพยากรอย่างระมัดระวังและมีประสิทธิภาพโดยจัดลำดับความสำคัญจำเป็นของกิจกรรม การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นโดยผสมผสานกับการจัดกิจกรรมในชุมชน และการจัดทำแบบปฏิบัติที่ดีให้เป็นคู่มือการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้และขยายผลต่อไป สำหรับข้อเสนอแนะในภาพรวมโดยหน่วยงานในส่วนกลาง ได้แก่ การปรับเปลี่ยนระบบตอบแทนที่ยังเป็นระบบอุปถัมภ์ให้เป็นระบบคุณธรรมที่เชื่อมโยงถึงผลงานในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน การจัดสรรงบประมาณรายหัวให้มีความเป็นธรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน สถานศึกษา และบริบทของท้องถิ่น การจัดสรรต้นทุนค่าใช้จ่ายพื้นฐานที่จำเป็นอื่นๆ ให้เพียงพอ การพัฒนาระบบการจัดสรรเงินของท้องถิ่นเพื่อการศึกษา โดยรัฐจัดสรรส่วนต่างของงบประมาณที่จำเป็นให้ท้องถิ่น การจัดสรรเงินเดือนเฉลี่ยของข้าราชการครูให้ท้องถิ่น และสถานศึกษาที่ขาดแคลนครูจ้างคนดีมีคุณภาพมาเป็นครูได้เอง ควบคู่กับการให้ระบบตอบแทนตามผลการพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งการทบทวนโครงสร้างหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่น เน้นการปฏิบัติและทักษะชีวิตมากกว่าการเน้นเนื้อหาที่ไกลตัว

ในส่วน of สถานศึกษาสะท้อนสภาพการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ที่แสดงถึงการดำเนินงานบริหารจัดการทั้งด้านวิชาการ บุคลากร

งบประมาณและการบริหารทั่วไป ที่รองรับการกระจายอำนาจจากระดับนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีความเด่นชัดในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ คือการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคคล องค์กรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเฉพาะบทบาทของ คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง สถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานเจ้าสังกัด ที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่สถานศึกษาแสดงถึงการพัฒนาการศึกษาที่เป็นไปตามนโยบายการศึกษาของประเทศ คือ มีการพัฒนาหลักสูตรและแนวการจัดการเรียนรู้ทั้งในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ที่เหมาะสมกับการพัฒนาตามวัย และบริบทของชุมชน ท้องถิ่น และปรากฏชัดแจ้งคือการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนมีมากขึ้น และการเน้นความสามารถของผู้เรียนด้านการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นจุดอ่อนของระบบการศึกษาที่ผ่านมา นอกจากนี้ ที่มีความโดดเด่นอีกประการหนึ่ง คือ การพัฒนาบุคลากรที่ควบคู่ไปกับการพัฒนางานวิชาการ เกิดการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน กระบวนการพัฒนาครูส่วนใหญ่จะสอดแทรกอยู่ในการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนเอง เน้นใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกัน การอบรมครูที่ให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติจริง การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และการมีระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่เข้มแข็ง รวมถึงมีความชัดเจนในการดำเนินงานตามวงจรของ PDCA ในทุกๆ เรื่อง

อย่างไรก็ดี มีผลการวิจัยที่สนับสนุนตรงกันว่า ความสำเร็จของการดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ถือเป็นปัจจัยร่วมของทุกสถานศึกษาและทุกสังกัด คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ที่มีความรู้ความสามารถในงานวิชาการ ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และเสริมพลังให้กับบุคลากรในรูปแบบต่างๆ และในหลายๆ กรณีพบว่า ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมให้เกิดการดำเนินงานและหนุนนำอย่างต่อเนื่อง รวมถึงบุคลากรอื่นๆ เช่น ศึกษานิเทศก์ได้เข้ามาช่วยเหลืออย่างจริงจัง สำหรับการแก้ปัญหาการดำเนินงานนั้น ซึ่งเป็นปัญหาโดยปกติที่เกิดขึ้นในระยะแรกของการริเริ่มทำงานใหม่ๆ ที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งพบว่า สถานศึกษาได้มียุทธศาสตร์เพื่อการแก้ไขตามความเหมาะสมของงาน เช่น การทำงานเป็นทีม การสร้างผู้นำในแต่ละเรื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และอื่นๆ ที่ช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาไปได้

เห็นได้จากข้อค้นพบของงานวิจัยที่กล่าวมา ระบุชัดเจนว่าปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันซึ่งเป็นจุดอ่อนของระบบการศึกษาไทย มีความเกี่ยวข้องกับ การบริหารและการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาแทบทั้งสิ้น การแก้ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาได้ตรงจุด คือ การทำเรื่องการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้จริงจัง ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากที่สุด เหตุนี้นโยบายด้านการศึกษารัฐบาล จึงให้ความสำคัญ ในการปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่ ทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา เพื่อมุ่งเน้น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา โดยหากจะดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จใน ภาพรวม ควรขยายผลต้นแบบองค์กรทางการศึกษาที่มีแบบปฏิบัติด้านการบริหารจัดการ ดีเด่น ให้เป็นต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลสู่องค์กรอื่น รวมทั้งจำเป็นต้องมี การเสริมพลังในกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจให้เข้มข้นขึ้นจากหน่วยงานส่วนกลาง ในเชิงการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน

1.8 ยกระดับองค์ความรู้ให้ได้ตามมาตรฐานสากล

ปัจจุบันทุกภาคส่วนของสังคมมีความเห็นพ้องต้องกันว่าคุณภาพการศึกษา ไทยในทุกกระดับและประเภทการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนต่ำลง โดย พิจารณาได้จากตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาจากผลการสอบ O-NET ภาพรวมของ ประเทศที่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ซึ่งสะท้อนถึงจุดอ่อนของผู้เรียนในด้านการรู้จักคิด วิเคราะห์ หมั่นแสวงหาความรู้ ตัดสินใจด้วยเหตุผลและความสามารถในการแก้ปัญหา รวมทั้งจุดอ่อนของครูในด้านความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และความ เอาใจใส่ของครูที่มีต่อผู้เรียน จึงเป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการปรับปรุง พัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน แนวทางหนึ่งในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา ก็คือ การยกระดับองค์ความรู้ให้ได้ตามมาตรฐานสากล นั่นคือ มีมาตรฐานที่สามารถเทียบกับคุณภาพในบริบทของสังคมโลกได้

งานวิจัยโดยตรงเกี่ยวกับการยกระดับองค์ความรู้ให้ได้ตามมาตรฐานสากล ยังทำกันไม่มากนัก มีงานวิจัยบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพ การศึกษา เพื่อหาแนวทางเร่งด่วนในการแก้ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาในทุกระดับและ ประเภทการศึกษา เพื่อให้คนไทยเป็นคนดี มีความรู้ อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน มีความสามารถ

ในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและแก้ปัญหาได้ มีคุณธรรมจริยธรรมอันจะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมีศักยภาพในการแข่งขันได้ ซึ่งมียุทธศาสตร์สำคัญประการหนึ่งคือ การสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาในการจัดระบบการศึกษาเทียบเท่ามาตรฐานสากลที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ทั้งนี้ได้มีการนำข้อเสนอยุทธศาสตร์ดังกล่าวสู่การปฏิบัติในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโครงการนำร่องที่เรียกว่า **โรงเรียนมาตรฐานสากล** (World-Class Standard School) หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Learner Profile) เทียบเคียงมาตรฐานสากล (World-Class Standard) ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก (World citizen) พัฒนาระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานสากล มีความสามารถในการแข่งขันทัดเทียมกับผู้เรียนของนานาประเทศ ซึ่งเป็นการต่อยอดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นมาตรฐานชาติ

โรงเรียนมาตรฐานสากลเป็นนวัตกรรมจัดการศึกษาที่นำมาใช้เป็นมาตรการเร่งด่วนในการยกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล โดยการยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากลผ่านกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นความเป็นสากล ซึ่งก็คือหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วย (1) ความเป็นเลิศในองค์ความรู้ทางวิชาการทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล (2) มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อความผาสุกปลอดภัยและความพัฒนาถาวรของสังคมโลก (3) เสริมสร้างความสามารถด้านการริเริ่มสร้างนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ (4) เสริมสร้างสมรรถนะทางด้านความคิดและการสื่อสาร (5) สร้างผู้เรียนรุ่นใหม่ที่สามารถสื่อสารภาษาโลกและภาษาแม่ได้อย่างถูกต้องคล่องแคล่ว จากนั้นมีการนำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยนำคำอธิบายรายวิชามาจัดทำโครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมาตรฐานสากล โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ยึดหลักการจัดการเรียนรู้ผ่าน “**การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง**” (Independent Study: IS)

นอกจากนั้นในด้านการพัฒนาเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล มีงานวิจัยที่ศึกษาและวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกับหลักสูตรของนานาประเทศ พบว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ให้ความสำคัญ

กับการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้เป็นลำดับแรก แต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์น้อยมาก ซึ่งต่างกับหลักสูตรในหลายๆ ประเทศ อีกทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ไม่สะท้อนให้เห็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมในเรื่องการเรียนรู้ภาษายุคดิจิทัล การฝึกทักษะความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ และการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการคิดประดิษฐ์และสร้างสรรค์งานสามารถผลิตผลงานที่มีคุณภาพสูง ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว จึงมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนมาตรฐานสากลทุกโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยเพิ่มเติมสาระความเป็นสากล 4 สาระ ได้แก่ ทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge: TOK) การเขียนความเรียงขั้นสูง (Extended-Essay) กิจกรรมสร้างสรรค์ประโยชน์ (CAS: Creativity, Action, Service) และโลกศึกษา (Global Education) และให้ความสำคัญในการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนภาษาต่างประเทศที่ 2 อีก หนึ่งภาษา รวมทั้งการฝึกทักษะภาษาอังกฤษอย่างเข้มข้นเพื่อต่อยอดความรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นพลโลกมีศักยภาพทัดเทียมกับนานาประเทศ เป็นเยาวชนไทยรุ่นใหม่ เป็นผู้ที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการสามารถสื่อสารได้สองภาษา ล้ำหน้าในทางความคิด สามารถผลิตงานได้อย่างสร้างสรรค์และมีจิตร่วมรับผิดชอบในสังคมโลก

1.9 จัดให้มีระบบการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่ใช้ในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมฐานความรู้ เน้นสังคมแห่งความรู้ นับเป็นวิธีการปฏิรูประบบความรู้ในสังคมไทย เหตุเพราะการจัดการความรู้ถูกนำมาใช้ในการสร้างเสริมและพัฒนาคนในองค์กรให้มีศักยภาพ มีความรู้ และมีปัญญาที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต อันเป็นหนทางนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการทำงานขององค์กรให้สูงขึ้น โดยอาศัยความรู้และปัญญาเป็นพื้นฐานในการทำงานและสร้างนวัตกรรม เพื่อให้ก้าวทันสังคมโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่ล้วนแข่งขันกันด้วยการสร้างนวัตกรรม การจัดการความรู้เป็นการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากพลังปัญญาปฏิบัติของบุคคลในการทำงานให้บรรลุผลโดยไม่ต้องรอรับคำสั่งเพียงอย่างเดียว เป็นกระบวนการทำงานโดยเน้นสมรรถนะปัญญา และประสบการณ์ปฏิบัติจากผู้ทำงาน ถือเป็นมิติหนึ่งของการกระจายอำนาจไปสู่บุคคลและองค์กร

งานวิจัยในประเด็นของการจัดการความรู้เพื่อสร้างสังคมแห่งความรู้นับว่า ยังมีจำนวนน้อย แต่มีงานวิจัยที่มีข้อค้นพบตรงกันว่า การจัดการความรู้จะเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น หากบุคคลหรือองค์กรนั้นได้รับการสนับสนุนให้มีความชัดเจนในเรื่องดังนี้ คือ (1) บทบาท ความรับผิดชอบที่ชัดเจน โปร่งใสและตรวจสอบได้ (2) เป้าหมาย และขอบเขตการทำงานที่ชัดเจน (3) อำนาจอย่างเป็นทางการที่จะตัดสินใจ และรับผิดชอบ ในการตัดสินใจภายใต้เงื่อนไขเวลาที่เข้าใจตรงกัน (4) ความเป็นอิสระในการแก้ปัญหาในการทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องกลัวถูกตำหนิหรือถูกกล่าวหา (5) การยอมให้เกิดความเสี่ยงที่จะเกิดความผิดพลาดซึ่งสามารถรับผิดชอบได้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดบทเรียนหรือการเรียนรู้ (6) การทำงานเป็นทีมหรือเครือข่ายเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน (7) การจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคเชิงโครงสร้างที่นำไปสู่การใช้อำนาจแบบรวมศูนย์ และการสนับสนุนเสริมแรงผู้ปฏิบัติที่แก้ปัญหการทำงานโดยใช้ปัญญาปฏิบัติแทนการรอคำสั่ง (8) การใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของบุคคลหรือองค์กร (9) การสร้างระบบแลกเปลี่ยนสารสนเทศที่เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึง เพื่อการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเอง

นอกจากนี้ มีงานวิจัยที่ยืนยันการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดให้มีระบบการจัดการความรู้ โดยวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษาด้วยการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนารูปแบบและปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการความรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลให้องค์กรเหล่านี้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นในการดำเนินงานตามพันธกิจ และเพื่อให้มีการแพร่ขยายการจัดการความรู้ไปสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่นๆ ทั้งสังกัดเดียวกันและต่างสังกัด ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ยึดหลักปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยศึกษาในกลุ่มเป้าหมายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีการใช้การจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร ผลการวิจัยพบว่า เกิดรูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรที่แบ่งออกได้ 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มรูปแบบวงจรความรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์องค์กร กระบวนการจัดการความรู้ และคลังความรู้ เพื่อการใช้และเผยแพร่ (2) กลุ่มรูปแบบขั้นตอนการจัดการความรู้ที่ดำเนินการตามต้นแบบการจัดการความรู้ของสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) และ (3) กลุ่มรูปแบบผสมผสานแนวคิดกลุ่มที่หนึ่งและสองเข้าด้วยกัน ส่วนปัจจัยแห่งความสำเร็จที่เห็นเด่นชัดจากองค์กรที่ปฏิบัติได้ดีเลิศ ได้แก่ ความพร้อมและความมุ่งมั่น

ของผู้บริหารทุกระดับ ความเข้มแข็งและความมุ่งมั่นของทีมแกนนำนักจัดการความรู้ การเปิดใจและการทำความเข้าใจเรื่องการจัดการความรู้ของบุคลากร ส่วนการแพร่ขยาย การจัดการความรู้ไปสู่องค์กรอื่นเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นการแพร่ขยายทั้งในระดับบุคคลระดับ องค์กร โดยใช้การติดต่อสื่อสารทุกรูปแบบ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบ เว็บไซต์และบล็อกไซต์

เช่นเดียวกัน มีงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยทางการบริหารและการจัดการความรู้ที่เกื้อหนุนต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่แสดงให้เห็นสถานภาพและความชัดเจนในเรื่องการนำการจัดการความรู้ มาใช้เพื่อการเรียนรู้ในองค์กร เน้นการรวบรวมองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาที่มีอยู่แล้วภายใน สถานศึกษา และนำมาใช้ในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสถานศึกษา ชุมชนและสังคมภายนอก สถานศึกษา รวมทั้งให้เห็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตรงนี้ แสดงให้เห็นถึงบทบาทของสถานศึกษาที่ไม่ใช่เพียงแต่ถ่ายทอดความรู้ภายในสถานศึกษา เท่านั้น หากแต่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของ คนในชุมชนสังคมภายนอกสถานศึกษาอีกด้วย อย่างไรก็ตามมีข้อค้นพบที่น่าสนใจเกี่ยวกับ ปัจจัยทางการบริหารเพื่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ การพัฒนา ความมีประสิทธิผลของสถานศึกษา การพัฒนาความเป็นองค์กรวิชาชีพ การตัดสินใจร่วม และมีวิสัยทัศน์ร่วม การพัฒนาการบริหารตนเองและการติดต่อสื่อสาร การมุ่งใจเพื่อ สร้างสรรค์ การพัฒนาการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง การสร้างวัฒนธรรมและ บรรยากาศองค์กรเชิงสร้างสรรค์ การบริหารการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม การบริหาร หลักสูตรและการสอน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เช่น การพัฒนาคณะครูให้มี พฤติกรรมการสอนที่เป็นไปในทางบวกที่จะส่งผลดีต่อผู้เรียน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ต่อการ พัฒนาคณะครูเพื่อให้การใช้ทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สุดเป็นไปอย่างเต็มศักยภาพและเกิด ประโยชน์สูงสุด และผู้บริหารได้กระตุ้นส่งเสริมให้คณะครูเกิดสำนึกแห่งตนเพื่อการเรียน รู้อยู่เสมอ สำหรับด้านการจัดการความรู้ในองค์กร ประกอบด้วยพื้นฐานทางข้อมูลและ สารสนเทศ บุคลากร ระบบการให้รางวัล วัฒนธรรมองค์กร รวมถึงยุทธศาสตร์และ เทคโนโลยี และการจัดทำคลังความรู้ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ในองค์กร ได้แก่ ปัจจัยภายนอก คือ บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กรและภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้

ปัจจัยภายใน คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ ปัจจัยโครงสร้างขององค์กร ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยระบบการจัดการ ปัจจัยความสามารถของบุคลากร และปัจจัยการเสริมแรง ซึ่งส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อสร้างสังคมแห่งความรู้ หากส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย จำเป็นต้องมีนโยบายที่ให้ความสำคัญในการสนับสนุนการจัดและพัฒนาให้มีระบบการจัดการความรู้ในองค์กรการศึกษาในทุกระดับ และประเภทการศึกษา โดยมีแนวปฏิบัติ คือ การกำหนดทิศทางของการจัดการความรู้ในองค์กรให้เป็นที่เข้าใจร่วมกันและตรงกัน การทำให้การถ่ายโอนความรู้และกระบวนการเรียนรู้ในองค์กรเข้มแข็ง การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดตั้งศูนย์การจัดการความรู้ และการสร้างเครือข่ายระหว่างบุคคลและองค์กรเพื่อการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน ต่อยอดความรู้และนำไปใช้พัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ

2. สร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษา สรุปผลดังนี้

2.1 สร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางการศึกษาให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม รวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย

ปัจจุบันมีงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อเพิ่มการสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนมากขึ้น โดยสนับสนุนทุกภาคส่วน ได้แก่ สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว ชุมชน ภาคประชาชน ภาคเอกชน สถานประกอบการ องค์กรหรือสถาบันสังคม ฯลฯ ในการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา ทั้งในกลุ่มเด็กปกติ เด็กยากจน รวมถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา ซึ่งอาจจัดในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ ก็จะช่วยขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะให้กับเด็กยากจนที่ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อ สามารถเรียนต่อได้ พร้อมกับการมีงานทำได้เป็นอันมาก โดยเริ่มแรกอาจต้องจัดทำหลักสูตรเฉพาะที่เหมาะสมกับความต้องการของตน ซึ่งอาจแตกต่างกันไป แต่ยังมียึดกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหลักสูตรการอาชีวศึกษา

งานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่งที่เสนอแนะการสร้างความสะดวกและความ เป็นธรรมทางการศึกษาให้กับประชาชนในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา ได้แก่ การส่งเสริมโรงเรียนวิถีพุทธ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งการจัดกิจกรรมทางการศึกษาในรูปแบบ เครือข่าย การจัดการศึกษาในทุกรูปแบบที่กล่าวมา โดยเฉพาะศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะเป็น ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินงานให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานตลอดชีวิตแก่ประชาชน ระดับรากหญ้า การจัดการศึกษาทุกรูปแบบควรเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือภาคประชาชน เข้ามามีบทบาทอย่างต่อเนื่อง เช่น ในโรงเรียนวิถีพุทธ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเน้น กิจกรรมด้านการพัฒนาจิตจากการใช้ธรรมะในชีวิตประจำวัน กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน เป็นต้น

อีกมุมมองหนึ่งเฉพาะในกลุ่มเด็กด้อยโอกาส ซึ่งจัดเป็นเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษทางการศึกษากลุ่มหนึ่ง เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องให้บริการทางการศึกษา แตกต่างกันไปตามสภาพปัญหาในแต่ละกลุ่ม เช่น เด็กชนกลุ่มน้อย เด็กเร่ร่อน แรงงานเด็ก เด็กกำพร้าและเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม นอกจากนี้มีงานวิจัยอีกกลุ่มซึ่งเป็นการศึกษา เกี่ยวกับการจัดทำข้อเสนอและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก 3 กลุ่ม คือ เด็กด้อยโอกาส เด็กต่างด้าว และเด็กพิการ เป็นการศึกษาสถานภาพการจัดการศึกษาและรูปแบบการ จัดการศึกษาที่ดี พร้อมทั้งพัฒนาและหาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส เด็กต่างด้าว และเด็กพิการ ซึ่งใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตการสอนในพื้นที่และการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากกลุ่มตัวอย่าง มีข้อค้นพบจากงานวิจัยว่า แนวคิดในการให้บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กทั้ง 3 กลุ่ม มีความสอดคล้องกัน โดยมีแนวคิดเรื่องความสะดวกและบูรณาการที่คำนึงถึงสิทธิและ ความเท่าเทียมกันทางการศึกษา แนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพโดยเน้นการ เรียนรู้เพื่อชีวิต แนวคิดเรื่องเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นการเปิดโลกทัศน์ของเด็ก ด้านวัฒนธรรม และแนวคิดการศึกษากับการพัฒนาเด็กซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพ ให้ถึงขีดสุด อันจะนำไปสู่การเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีบทบาทในความก้าวหน้าทาง เศรษฐกิจ และเป็นพลเมืองดีที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ มีข้อค้นพบ ที่น่าสนใจในแต่ละกลุ่ม ได้แก่ *เด็กด้อยโอกาส*ควรได้รับโอกาสเข้ารับบริการการศึกษา

ขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป ทั้งที่เป็นการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสจึงต้องมีรูปแบบ และวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่น และเหมาะสมกับสภาพชีวิตและความต้องการของเด็ก ในเด็กต่างด้าวที่อยู่ในพื้นที่ชายแดนจำเป็นต้องมีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะและความหลากหลายของเด็กต่างด้าวที่มีสถานะโอกาส และเงื่อนไขแตกต่างกัน โดยเฉพาะการเรียนรู้เรื่องภาษาไทยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กต่างด้าวทุกกลุ่ม เพราะช่วยให้เด็กเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้ เช่น ข้อมูล สุขอนามัย การป้องกันภัยและความเสี่ยงต่างๆ แต่ระดับภาษาที่เด็กต่างด้าวเรียนไม่จำเป็นต้องเรียนรู้เหมือนเด็กไทยทั้งหมด ควรมีความแตกต่างกันตามความจำเป็นของเด็กแต่ละกลุ่ม ส่วนการเรียนภาษาชาติพันธุ์ของเด็กต่างด้าวก็เป็นสิ่งสำคัญสำหรับกลุ่มที่ต้องการกลับประเทศของตน กับเป็นประโยชน์สำหรับเด็กไทยที่จะได้เรียนรู้ภาษาประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับใช้ติดต่อสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ดีในอนาคต สำหรับการให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านและสถานการณ์ในพื้นที่ชายแดน ควรมีการนำเสนออย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กต่างด้าวรวมถึงเด็กไทยได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นและสังคมชายแดน ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการสร้างความเข้าใจที่ตรงกันได้มากขึ้น ได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าของกันและกัน จะช่วยให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมของกันและกัน ก็จะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีของคนและประเทศต่อไป สำหรับ*กลุ่มเด็กพิการ* ควรจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ให้เด็กพิการได้เรียนในโรงเรียนทั่วไปใกล้บ้าน กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาระยะยาวให้ชัดเจนสำหรับสถานศึกษาทั่วไปและสถานศึกษาเฉพาะความพิการ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการทางการศึกษาที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษาแก่เด็กพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าประสงค์

อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยที่กล่าวมามีข้อเสนอว่าควรจัดตั้งหน่วยงานระดับชาติด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ จัดแหล่งข้อมูลระดับชาติด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดทิศทางการศึกษาสำหรับคนพิการต่อไป เช่น ปรับปรุงหลักสูตรด้านการศึกษาสำหรับ คนพิการ หรือการศึกษาพิเศษในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาโท ผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่เป็น

คนพิการให้มีความรู้ความสามารถตามความต้องการของหน่วยงาน ผลิตและจัดเตรียม อัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษให้เพียงพอสอดคล้องกับนโยบาย เป็นต้น

2.2 ส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด ให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพแก่แม่และเด็ก

การพัฒนาเด็กต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่เด็กยังอยู่ในครรภ์มารดา จึงต้องพิจารณาตั้งแต่ความพร้อมของผู้ที่จะเป็นพ่อแม่ ซึ่งมีงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยระบุว่า รากฐานสำคัญในการสร้างกำลังคนให้มีคุณลักษณะสมบูรณ์พร้อม ต้องเริ่มที่การพัฒนาสมองเด็กให้มีความรู้และเต็มตามศักยภาพ โดยเริ่มตั้งแต่เด็กยังอยู่ในครรภ์มารดา เพราะเป็นช่วงที่สมองทารกมีการเจริญเติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็ว รวมทั้งชี้ชัดว่าเด็กมีการเรียนรู้แล้วตั้งแต่อยู่ในครรภ์ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญอย่างมากกับการสร้างเสริมศักยภาพสมองและการเรียนรู้ของเด็กทุกระดับ ต้องเริ่มตั้งแต่ในระดับครอบครัว โดยให้ความรู้กับพ่อแม่ทุกระดับในการดูแลสมองเด็กตั้งแต่ในครรภ์ถึงแรกเกิด รวมถึงการอบรมเลี้ยงดูและสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาสมองเด็กตั้งแต่แรกคลอด หลังคลอด และจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในช่วงวัยแรกเริ่มของชีวิต คือ ช่วง 3 ปีแรกหลังคลอด ซึ่งเป็นอีกช่วงเวลาที่มีสมองมีการเจริญเติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็ว เห็นได้จากช่วง 3 ปีแรก เป็นช่วงที่น้ำหนักสมองของเด็ก มีขนาดถึง 9 ใน 10 ของสมองผู้ใหญ่ ซึ่งนับเป็นช่วงเวลาทองของโอกาสแห่งการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวกับตัวเองและโลกภายนอก ตรงนี้ต้องเป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ต้องร่วมมือกันดูแลและพัฒนาสมองของเด็กทุกคนให้มีความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา

ปัจจุบันมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ดำเนินการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ใหม่ มุ่งเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด เน้นการพัฒนาสมองกับการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เรื่องการพัฒนาสมอง สติปัญญาและการเรียนรู้ให้แก่ประชาชน โดยมีแนวคิดที่กระบวนการเรียนรู้ของสมองจะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน มีความสุข รู้สึกตื่นเต้น มีอิสระในการเรียนรู้ และท้าทายให้สมองได้คิด ฉะนั้นการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมองจึงเน้นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ได้ใช้

ทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ รวมถึง การคิดตัดสินใจและลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตลอดจนได้ฝึกทักษะทางสังคม การแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม และการติดต่อสื่อสารกับบุคคลและองค์กร นอกเหนือจากการให้ความรู้ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว

มีงานวิจัยที่สนับสนุนความสำคัญของการส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพแก่แม่และเด็ก และการให้ความรู้ในการเลี้ยงดูเด็กหลังคลอดสำหรับพ่อแม่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาเด็ก โดยเฉพาะตั้งแต่ 0-3 ปี อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ พ่อแม่เป็นเหมือนผู้ที่ก่อร่างสร้างฐานชีวิตแรกให้กับเด็ก เลี้ยงดูให้อยู่รอดปลอดภัยทั้งทางกาย จิตใจ สังคมและอารมณ์ ให้ความรักต่อเด็กอย่างไม่มีเงื่อนไข ไม่กดดัน ไม่เร่งรัด ไม่ใช้วิธีบังคับฝืนใจ ที่สำคัญคือช่วย ปံมเพาะและเสริมสร้างสมรรถนะ ทักษะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ในการดำรงชีวิตในโลก เช่น ทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ กล้าแสดงออก ทักษะการแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการแก้ปัญหา และอื่นๆ เช่น ฝึกการมีวินัย โดยผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กและมีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เช่น จัดการเรียนรู้ผ่านการสัมผัสที่หลากหลาย จัดการเรียนรู้อย่างสนุกสนานผ่านการเล่าเรื่อง การพูดคุย การอ่านหนังสือให้ฟัง จัดการเรียนรู้ด้วยการลากเส้นและระบายสี จัดการเรียนรู้ผ่านการเล่นของเล่น จัดประสบการณ์โดยให้ลงมือปฏิบัติ เป็นต้น อย่างไรก็ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้มิใช่จัดเฉพาะในกลุ่มเด็กปกติเท่านั้น หากควรจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กทุกกลุ่มโดยไม่เลือกปฏิบัติ

2.3 สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพ ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน จนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาที่เหมาะสมตามวัย และพัฒนาการอย่างมีคุณภาพในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะในระดับการศึกษาปฐมวัยที่ ให้ความสำคัญค่อนข้างมาก พบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนวัตกรรมการจัดทำขึ้นโดยไม่ได้มุ่งที่ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยตรงเพียงอย่างเดียว แต่มีการมุ่งหวังในการสร้างภูมิคุ้มกันตนเองให้แก่เด็กนักเรียน เป็นการปลูกฝังและพัฒนาคุณงามความดี คุณลักษณะสำคัญที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เป็นภูมิคุ้มกันตนเองทั้งทางด้านจิตใจ ทางกาย ทางสังคมและทางพฤติกรรม

นอกจากนี้มีอีกกลุ่มหนึ่งเป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่นำเอาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่มาขยาย หลากหลายนอกสถานศึกษาเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และเช่นกัน ไม่ใช่เพียงแค่เพิ่มพูนความรู้เท่านั้น แต่ยังสามารถช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนครู รวมทั้งยังเป็นการให้เด็กได้เชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์และชีวิตจริงของคนในสังคม

2.4 จัดให้มีการเทียบโอนวุฒิการศึกษา (Credit Transfers) สำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

การเทียบโอนวุฒิศึกษาดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย และการเทียบโอนผลการเรียนรายวิชา/กลุ่มวิชาจากการศึกษาในระบบและนอกระบบ มีการศึกษาวิจัยในหน่วยงานที่ดำเนินการเรื่องนี้ คือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า มีการกำหนดประเภทวิชาและสาขาวิชาไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และขณะนี้เปิดกว้างให้องค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ เช่น สถานประกอบการ เข้ามาร่วมจัดการศึกษา สถานประกอบการมีการจัดศูนย์การเรียนและจัดทำหลักสูตรโดยยึดกรอบหลักสูตรของอาชีวศึกษา มีการปรับเปลี่ยนบางรายวิชาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ แต่ก็ไม่ได้เปิดกว้างมากนัก ซึ่งสถานประกอบการมีความพึงพอใจในระดับหนึ่งเกี่ยวกับหลักสูตรที่มีการปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของตน

แนวทางการจัดทำหลักสูตรเฉพาะของสถานประกอบการดังกล่าว ควรต้องมีการทำความเข้าใจให้ตรงกันและทำความเข้าใจร่วมกับหน่วยงานส่วนกลางที่รับผิดชอบหลักสูตรโดยตรง เพื่อให้เป็นที่รับทราบทั่วกัน รวมทั้งต้องร่วมกันพัฒนาหลักสูตรต้นแบบของสถานประกอบการหรือศูนย์การเรียนที่ต้องการมีหลักสูตรเฉพาะของตนต่อไป เมื่อศูนย์การเรียนจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและรายวิชาที่จะจัดการเรียนการสอน รวมทั้งรายวิชาที่จะเทียบโอนได้แล้ว จึงจัดทำแผนการเรียนของศูนย์การเรียนตลอดหลักสูตรในแต่ละภาคเรียน จนครบทั้ง 6 ภาคเรียน โดยจัดเรียงรายวิชาที่จะจัดการเรียนการสอนจากง่ายไปยาก หรือเรียงจากรายวิชาที่มีรหัสวิชาน้อยไปสู่รายวิชาที่มีรหัสวิชามาก จากนั้นจึงจัดทำแผนการเรียนและตารางการเรียนการสอนเมื่อจะเปิดทำการสอน พร้อมทั้งกำหนดผู้สอนให้ชัดเจน

สำหรับการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการทำงาน จากผลการวิจัยพบว่า มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ (1) ผู้ขอเทียบโอนจะต้องมีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ในรายวิชา/กลุ่มวิชาที่ขอประเมิน รวมทั้งหลักฐานที่แสดงถึงความรู้และประสบการณ์ (2) ผู้เรียนจะขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ได้ไม่เกิน 2 ใน 3 ของหน่วยกิต ตามโครงสร้างหลักสูตร (3) ดำเนินการประเมินเบื้องต้น โดยมีคณะกรรมการประเมินเบื้องต้น ทำหน้าที่ประเมินหลักฐานข้อมูลของผู้ขอรับการประเมินนำมาแสดงและสัมภาษณ์ (4) ดำเนินการประเมินความรู้และประสบการณ์ โดยมีคณะกรรมการทำหน้าที่ประเมินว่าผู้ขอรับการประเมินมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความชำนาญ เจตคติ รวมทั้งกิจนิสัยตามสมรรถนะในรายวิชา (5) หากประเมินผ่าน ผู้เรียนนำผลการประเมินไปขอยกเว้นไม่ต้องเรียนในรายวิชาที่ผ่านการประเมิน

ส่วนการเทียบโอนผลการเรียน ศูนย์การเรียนยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียนรายวิชา/กลุ่มวิชาได้ ดังนี้ (1) ผู้เรียนยื่นคำร้องพร้อมหลักฐานการศึกษาหรือใบแสดงผลการเรียนที่ประสงค์จะขอเทียบโอน โดยผู้เรียนจะต้องลงทะเบียนเรียนและมีเวลาเรียนในศูนย์การเรียนไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน (2) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน ดำเนินการพิจารณาจากหลักฐาน (3) ผลการเรียนที่ได้รับการเทียบโอนต้องไม่สูงไปกว่าผลการเรียนเดิม นอกจากนี้กฎกระทรวงฯ กำหนดให้ศูนย์การเรียนออกหลักฐานการศึกษาแก่ผู้เรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษาจากศูนย์การเรียนว่าได้ศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนครูผู้สอนในศูนย์การเรียนเป็นได้ทั้งบุคลากรภายในสถานประกอบการ และบุคลากรที่อยู่ภายนอกสถานประกอบการ โดยบุคลากรในสถานประกอบการแม้จะไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ก็สามารถเป็นครูผู้สอนในศูนย์การเรียนได้ เนื่องจากได้รับการผ่อนผันตามกฎหมายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 53 วรรค 2 และวรรค 4

2.5 จัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษา (Credit Bank) และการเทียบโอนเพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา

การจัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษาและการเทียบโอนช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา ซึ่งสามารถดำเนินการใน 2 ลักษณะ

ดังที่กล่าวมา คือ *การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์* เป็นการยอมรับผลการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา ประชาชน สามารถนำความรู้และประสบการณ์มาขอรับการประเมินเทียบโอนเข้าสู่หน่วยกิตได้ทุกหมวดวิชา เพื่อยกเว้นการเรียนรายวิชาในสถานศึกษาที่เข้าเรียน และนับเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตร สำหรับการเทียบโอนผลการเรียนรายวิชา/กลุ่มวิชาในหลักสูตรเดียวกันหรือต่างหลักสูตรซึ่งเป็นการจัดการศึกษาในระบบและนอกระบบ สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตามปกติ

ประเด็นนี้มีงานวิจัยค่อนข้างน้อย เท่าที่มีคืองานวิจัยเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานเทียบโอนผลการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารของประเทศไทยและต่างประเทศ มีข้อค้นพบว่า การเทียบโอนผลการศึกษาในประเทศไทย มี 2 ลักษณะคือ *การเทียบโอนผลการเรียน และการเทียบระดับการศึกษา* แต่แต่ละลักษณะมีรายละเอียดของรูปแบบต่างกันไปตามแต่ละระดับการศึกษา *การเทียบโอนผลการเรียน* ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาที่ดำเนินการเทียบโอนสามารถกำหนดแนวปฏิบัติของตนเองได้ โดยเปิดโอกาสให้มีการเทียบโอนผลการเรียนได้ 5 รูปแบบ คือ (1) เทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ (2) เทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ (3) เทียบโอนผลการเรียนจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเข้าสู่การศึกษาในระบบ (4) เทียบโอนผลการเรียนจากการจัดการศึกษาโดยศูนย์การเรียน การศึกษาหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะการฝึกอาชีพ ประสบการณ์ทำงานเข้าสู่การศึกษาในระบบ (5) เทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาตามหลักสูตรต่างประเทศเข้าสู่การศึกษาในระบบ สำหรับการศึกษานอกโรงเรียน ในส่วนการเทียบโอนผลการเรียนเปิดโอกาสให้เทียบโอนได้ 3 รูปแบบคือ (1) เทียบโอนผลการเรียนทั้งเป็นหมวดวิชา/กลุ่มสาระเรียนรู้ รายวิชา และไม่เป็นหมวดวิชาเข้าสู่หลักสูตร (2) เทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาที่จัดเป็นหลักสูตรเฉพาะ หลักสูตรที่ได้รับรองจากหน่วยงานรัฐ (3) เทียบโอนความรู้และประสบการณ์ *ส่วนการศึกษาการเทียบโอนในระดับการอาชีวศึกษา* เปิดโอกาสให้เทียบโอน 2 รูปแบบคือ (1) เทียบโอนผลการเรียนรายวิชา/กลุ่มวิชาจากการศึกษาในระบบและนอกระบบ และ (2) เทียบโอนความรู้และประสบการณ์เข้าสู่หน่วยกิต *ส่วนของการศึกษาเอกชน* เทียบโอนได้ 2 รูปแบบเช่นกันคือ (1) เทียบโอน

ความรู้และประสบการณ์ประเภทสามัญศึกษา (2) เทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ประเภทอาชีวศึกษา อีกลักษณะหนึ่งคือ*การเทียบระดับการศึกษา* มีเพียงในระบบ การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการเป็นผู้ประเมินและตัดสิน ทำการประเมินเทียบระดับการศึกษาโดยใช้วิธีประเมินหลายวิธีประกอบกัน ทั้งการ สัมภาษณ์ การปฏิบัติ การทดสอบ การตรวจสอบหลักฐาน ซึ่งพบว่ายังมีปัญหาอุปสรรคใน เรื่องเครื่องมือที่ใช้ประเมิน และกฎเกณฑ์การให้คะแนนเช่นเดียวกัน การเทียบโอนผล การศึกษาในต่างประเทศ แต่ละประเทศก็มีรูปแบบและวิธีดำเนินงานแตกต่างกันไป เช่น ประเทศออสเตรเลีย สถาบันการศึกษาทุกแห่งได้รับการรับรองเป็นผู้ดำเนินการ โดยสิ่งที่ นำมาเทียบโอนได้ ประกอบด้วย (1) การศึกษาและฝึกอบรมทั้งในและนอกระบบ (2) ประสบการณ์การทำงาน (3) ประสบการณ์ชีวิต (4) ทั้ง 3 ส่วนรวมกัน โดยการประเมิน ความรู้และประสบการณ์จะใช้หลายๆ วิธีด้วยกัน หรือประเทศสหราชอาณาจักร สถานศึกษาจัดศูนย์การเรียนให้บริการการเทียบโอน ดำเนินการทั้งกลางวันและกลางคืน และมีการใช้ ICT ช่วยในการดำเนินงาน หรือประเทศฝรั่งเศส สถานศึกษาตั้งคณะกรรมการ พิจารณาประเมินความสามารถในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งเสนอแนะการศึกษาฝึกอบรม เพิ่มเติมตามความเหมาะสม เป็นต้น

จากผลการวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานส่วนกลางและหน่วยปฏิบัติ ควรซักซ้อมความเข้าใจให้ชัดเจนก่อนนำกฎ ระเบียบ แนวทางการเทียบโอนระหว่าง การศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ไปสู่การปฏิบัติ เนื่องจากการ เทียบโอนผลการศึกษาเป็นเรื่องที่มีขอบเขตกว้างมากและดำเนินการได้ในหลายลักษณะ โดยเมื่อดำเนินการไประยะหนึ่ง ควรมีการจัดสัมมนาระดมความคิดจากสถานศึกษาเพื่อให้ ทราบปัญหาอุปสรรคในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งควร มีการติดตามประเมินผลการเทียบโอนผลการศึกษาของสถานศึกษาเป็นระยะๆ ขณะเดียวกันควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่กฎ ระเบียบ วิธีดำเนินการ การประเมิน และ ผลประโยชน์ในการเทียบโอนผลการศึกษาให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับ โอกาสการได้รับการศึกษา

นอกจากนั้นมีการวิจัยประเมินผลการดำเนินงาน*เทียบโอนผลการศึกษา ระดับอุดมศึกษา* ซึ่งศึกษาโดยการสอบถามสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการเทียบโอนผลการศึกษาแล้ว มีเพียงส่วนน้อยที่

ยังไม่ได้ดำเนินการ โดยบางแห่งระบุว่ายังไม่มีนโยบายการเทียบโอน หรือบางแห่งระบุว่ายังไม่ได้มีการออกระเบียบข้อบังคับการเทียบโอน สำหรับประเภทการศึกษาที่ขอเทียบโอน และลักษณะการเทียบโอน พบว่า การเทียบโอนการศึกษาในระบบมากที่สุด โดยเป็นการเทียบโอนผลการศึกษากายในสถาบันเดียวกัน ส่วนการเทียบโอนจากสถาบันต่างประเทศสู่ประเทศไทยมีน้อยที่สุด สำหรับการเทียบโอนผลการศึกษานอกระบบจะเป็นในลักษณะของการเทียบโอนผลการฝึกอบรมเข้าสู่วิชาต่างๆ แต่การเทียบโอนประสบการณ์ ทักษะการทำงาน ความสามารถพิเศษในลักษณะของการศึกษาตามอัธยาศัยยังพบน้อย

อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยเสนอแนะ การจัดตั้งหน่วยงานกลางดูแลมาตรฐานการเทียบโอนผลการศึกษาและกำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework) อาจแบ่งออกเป็น 2 ระดับ/หน่วย คือ หน่วยหนึ่งรับผิดชอบด้านการเทียบโอนผลการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกหน่วยหนึ่งรับผิดชอบดูแลการเทียบโอนผลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งควรมีมาตรฐานเดียวกัน และกำหนดแนวปฏิบัติการดำเนินการเทียบโอนให้มีความชัดเจน รวมทั้งควรสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการนำนโยบายเรื่องการเทียบโอนผลการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

2.6 จัดให้มีโครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต และพักชำระหนี้แก่ผู้เป็นหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กรอ. และ กยศ.)

การกำหนดนโยบายให้มีโครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคตและพักชำระหนี้แก่ผู้เป็นหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เป็นแนวทางหนึ่งของการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาในสังคม ลดอัตราการลาออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาซึ่งเป็นผลดีต่อตัวเด็กและสถานศึกษาที่มีผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร และเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เริ่มจากการดำเนินการร่วมกันของหลายหน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงการคลัง กระทรวงศึกษาธิการ ภาครัฐกิจเอกชน และองค์กรอื่น โดยภาครัฐสนับสนุนทางการเงินจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาแก่นักเรียน/นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย และดำเนินการในลักษณะเงินหมุนเวียน โดยให้นักเรียน/นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญาและระดับอุดมศึกษา กู้ยืมเพื่อการศึกษาระหว่างเรียน บนพื้นฐานหลักการของการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นแก่ผู้มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย

ซึ่งด้อยโอกาสทางการศึกษา อันจะมีส่วนสำคัญในการยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน และเป็นการสนองต่อนโยบายการกระจายรายได้ ต่อมา มีการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) มีเป้าหมายเพื่อให้กู้ยืมแก่นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในสาขาที่ตลาดแรงงานมีความต้องการ โดยไม่พิจารณารายได้ของครัวเรือน และคิดอัตราดอกเบี้ยเท่ากับอัตราเงินเฟ้อ ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาด ซึ่งทั้งสองโครงการก็ได้ดำเนินการมาถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามงานวิจัยในเรื่องนี้ยังมีไม่มากนัก อาจมีผลการวิจัยที่เสนอถึงการสำรวจข้อมูลปฐมภูมิและสำรวจทัศนคติเพื่อหาข้อเท็จจริงในประเด็นสำคัญหลัก ได้แก่ การประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) และกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) ในสถานศึกษาและสถาบันการศึกษา พฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาที่ได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนฯ รวมถึงประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น ผู้กู้ยืมในสาขาที่ตลาดแรงงานต้องการมีอัตราต่ำหรือไม่มีเลย ผู้จบการศึกษาไปแล้วไม่มีงานทำ ปัญหาไม่มีการผ่อนชำระหนี้คืนส่งผลกระทบต่องบประมาณของกองทุนฯ ปัญหาการรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในส่วนของค่าครองชีพของกองทุนฯ เป็นต้น ซึ่งอาจสรุปได้ว่าในช่วงแรกของการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจมีความสับสนด้านเอกสารที่มีรายละเอียดมาก มีปัญหาในการประสานไปยังผู้รับผิดชอบในการให้เงินกู้ คือ ธนาคาร และเจ้าหน้าที่กองทุนฯ แต่ก็มี การแก้ปัญหาการสื่อสารรายละเอียดให้ชัดเจนพร้อมมีเอกสารยืนยัน ปัญหาอุปสรรคด้านระเบียบหลักเกณฑ์ ขั้นตอนการกู้ยืม คุณสมบัติและการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้กู้ยืมเงิน ขอบเขตการให้กู้ยืมไม่เพียงพอต่อการครองชีพ การได้รับโอกาสในการกู้ยืมอย่างไม่เท่าเทียมกัน การประชาสัมพันธ์ การรับสมัครผู้ขอเงินจากกองทุนฯ การทำสัญญาและการค้ำประกัน ฯลฯ ซึ่งทัศนะของผู้กู้เห็นว่าวิธีแก้ไขสถาบันการศึกษาควรมีการจัดปฐมนิเทศนักศึกษาผู้ขอกู้รายใหม่ เพื่อให้ทราบระเบียบและหลักเกณฑ์ที่ควรทราบให้ชัดเจน ได้แก่ หลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้กู้ยืมเงิน ขอบเขตการให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา การชำระหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และหน้าที่ของผู้กู้ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีการอธิบายการเขียนสัญญากู้ยืมเงินและสัญญาค้ำประกัน เอกสารประกอบการส่งสัญญารวมทั้งมีการปฐมนิเทศนักศึกษาผู้กู้ที่คาดว่าจะจบการศึกษาในแต่ละปีการศึกษาเพื่อให้ผู้กู้ได้ทราบวิธีการชำระหนี้คืนกองทุนและการผ่อนผันการชำระหนี้ นอกจากนี้กลุ่มงานวิจัย

ด้านพฤติกรรมการใช้เงินของนักศึกษาที่ได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนฯ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการประหยัดอยู่ในระดับสูง อาจเป็นเพราะนักศึกษามาจากครอบครัวต่างจังหวัดที่มีรายได้ไม่สูง จึงต้องควบคุมพฤติกรรมให้ใช้จ่ายอย่างประหยัด ใช้จ่ายเงินตามความต้องการทางการศึกษา เนื่องจากความพยายามที่จะต้องการให้ผลการเรียนออกมาดี มีหน้าที่การงานที่ดี อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรติดตามประเมินผลการกู้ยืมเงินจากกองทุนฯ กยศ. และ กรอ. จากการติดตามข้อมูลผู้เรียนเมื่อเรียนจบไปแล้ว เกี่ยวกับสัดส่วนของการประกอบอาชีพ การงาน รายได้ และการได้รับโอกาสทางการศึกษา (ระดับอุดมศึกษา)

2.7 ปรับปรุงระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทุกระดับให้เอื้อต่อการกระจายโอกาส

ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อมีหลายระดับและแต่ละระดับมีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ การสอบคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 ใช้คะแนนสอบร้อยละ 80 และคะแนนทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test: O-NET) ร้อยละ 20 แต่ในปีการศึกษา 2556 จะสอบวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มจากเดิมที่สอบเฉพาะภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสังคมศึกษา โดยให้เพิ่มภาษาอังกฤษเข้าไปในสัดส่วนร้อยละ 10 จากจำนวนข้อสอบทั้งหมด เพราะต้องการขับเคลื่อนการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อย่างไรก็ตามในปีการศึกษา 2556 จะทบทวนและปรับปรุงหลักเกณฑ์การรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มากขึ้น โดยต้องเปิดช่องการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนอื่นเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษามากขึ้น และมีการจัดทำแผนการรับนักเรียนที่มีศักยภาพที่เหมาะสมเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งศักยภาพที่เหมาะสมมีเงื่อนไข 3 ข้อ ได้แก่ (1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เดิมจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร (GPAX) ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป (2) หากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เดิม มีคะแนน GPAX ต่ำกว่า 2.00 แต่สูงกว่า 1.50 ขึ้นไป จะได้รับโอกาสในการเข้าทดสอบประมวลความรู้ระดับชั้นมัธยมต้นของโรงเรียน (3) นักเรียนที่มีความสามารถเฉพาะทางและสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน อาทิ วงโยธวาทิต นาฏศิลป์ กีฬา และศิลปะ แต่จะต้องได้รับการรับรองจากครูที่รับผิดชอบในกิจกรรมนั้นๆ และต้องมีคะแนน GPAX สูงกว่า 1.50 ขึ้นไป

งานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทุกระดับยังมีไม่มาก แต่ในด้านการศึกษาทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน หรือ O-NET ทางสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) เป็นผู้รับผิดชอบจัดการทดสอบ ซึ่งการสอบ O-NET จะใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดต่างๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ โดยจะใช้วัดความรู้และความคิดของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยข้อสอบประกอบไปด้วยเนื้อหา 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี และศิลปะ นอกจากนี้ O-NET จะใช้เป็นตัววัดระดับการศึกษาของเด็กไทยแล้ว ยังเป็นคะแนนที่ต้องนำไปใช้ในการสมัครเข้าเรียนต่อในระดับชั้นต่อไปในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้น้ำหนักคะแนน O-NET ร้อยละ 20 แต่ในการสมัครเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาหรือ Admission ให้น้ำหนักคะแนน O-NET ถึงร้อยละ 30 อย่างไรก็ตามกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้ดำเนินการ ดังนี้ (1) พัฒนาการสอบ O-NET มากกว่า 1 ครั้ง และพัฒนาระบบ e-Testing (2) เน้นการออกข้อสอบวัดการคิดวิเคราะห์มากกว่าความจำ (3) พัฒนา Item Bank รองรับการสอบ O-Net มากกว่า 1 ครั้ง และ e-Testing (4) การจัดการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจต้องมีความรับผิดชอบและตรวจสอบได้โดยใช้การสอบ O-Net และ (5) การใช้ O-Net เป็นส่วนหนึ่งของการจบการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.8 จัดให้มีระบบคัดเลือกกลางเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

งานวิจัยเกี่ยวกับระบบคัดเลือกกลางเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยยังมีไม่มาก เท่าที่มีอยู่เป็นงานวิจัยประเมินผลการรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยประเมินผลการรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาและผลกระทบของการรับบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งได้ใช้วิธีการคัดเลือก 2 วิธี คือ (1) ระบบรับตรงหรือการรับนักศึกษาตามโควตาของสถาบันอุดมศึกษาส่วนภูมิภาค เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนในเขตจังหวัดและอำเภอรอบนอกเข้าสู่ระบบการศึกษามากขึ้น และตามโครงการพิเศษต่างๆ ที่สถาบันอุดมศึกษากำหนดขึ้น เช่น โครงการพิเศษสำหรับผู้มีความสามารถทางด้านกีฬา ด้านวิชาการ และอื่นๆ (2) ระบบคัดเลือกกลางหรือการสอบคัดเลือกรวม โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นผู้จัดสอบ ซึ่งมีการพัฒนาระบบการคัดเลือกบุคคล

เข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ระบบคัดเลือกกลางเพื่อเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาหรือระบบแอดมิสชันส์กลาง ใช้ทำการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 แทนระบบเอ็นทรานซ์ที่ใช้อยู่เดิม มีองค์ประกอบเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้สมัครเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ดังนี้ คือ ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (GPAX) ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (GPA) 3-5 กลุ่มจาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ประกอบด้วยกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม และผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นสูง (Advanced National Educational Test: A-NET) และ/หรือวิชาเฉพาะไม่เกิน 3 วิชา ซึ่งเป็นเกณฑ์เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้คัดเลือกผู้เรียนที่มีความรู้ ความสามารถและความถนัดตรงตามสาขาวิชาที่เรียน ทั้งยังเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้เป็นไปตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมมีความเหมาะสมทั้งด้านองค์ประกอบที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือก และด้านการดำเนินการจัดสอบ O-NET และ A-NET ส่วนด้านการดำเนินการคัดเลือกนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ซึ่งผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่เหมาะสม ได้แก่ การดำเนินการเกี่ยวกับการรับสมัครคัดเลือกนิสิตนักศึกษาผ่านทางเว็บไซต์ของ สกอ. ผ่านศูนย์รับสมัครในกรุงเทพฯ และผ่านศูนย์รับสมัครในภูมิภาค จำนวนรับนิสิตนักศึกษาระบบกลางของสถาบัน/มหาวิทยาลัย การประกาศรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อเป็นไปตามวันเวลาที่กำหนด การประกาศรายชื่อผู้ผ่านการคัดเลือกผ่านทางเว็บไซต์/อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

นอกจากนั้นมิงงานวิจัยเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลของการรับนักเรียนระดับ อุดมศึกษาระหว่างวิธีการให้โควต้าและการสอบคัดเลือก ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร แบบเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาในสถานศึกษา เกี่ยวกับภูมิลำเนา อาชีพของบิดามารดา เพศ ผลการเรียน จำนวนนักศึกษาที่จบออก จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละรุ่น ส่วนแหล่งข้อมูลประกอบด้วย สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีข้อค้นพบสำคัญคือ รูปแบบการรับนักศึกษาเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีของสถาบันการศึกษาของรัฐ มี 2 รูปแบบใหญ่ๆ ได้แก่

(1) การสอบคัดเลือกที่ส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินการ (2) การรับตรง หรือให้โควตาของมหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 วิธีด้วยกัน คือ วิธีแรก สถาบันการศึกษาคัดเลือกนักศึกษาโดยใช้ข้อสอบที่สถาบันการศึกษาสร้างขึ้นเอง วิธีที่สอง ใช้ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและการสอบสัมภาษณ์ โดยไม่สอบข้อเขียน และวิธีที่สามให้โควตาในโครงการพิเศษตามนโยบายของสถาบันหรือนโยบายของประเทศ วิธีนี้มักไม่มีการสอบข้อเขียนร่วมด้วย เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลของการรับนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในประเด็นต่าง ๆ แล้ว พบว่า (1) จำนวนนักศึกษาในแต่ละภูมิภาคที่เข้าเรียนในสถาบันการศึกษาโดยวิธีการสอบคัดเลือกและการรับตรงไม่มีความแตกต่างกัน แต่อัตราคัดเลือกนักศึกษาหญิงในระบบโควตาเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับการสอบคัดเลือก (2) อาชีพผู้ปกครองของนักศึกษากลุ่มรับตรงและกลุ่มสอบคัดเลือกนั้นแตกต่างกัน ผู้ปกครองนักศึกษากลุ่มรับตรงส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร (3) นักศึกษาที่เข้าเรียนด้วยการรับตรงมีผลการเรียนที่ดีกว่านักศึกษาที่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามา แต่เป็นเพียงข้อสรุปเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนนักศึกษาในชั้นปีอื่นๆ ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ (4) นักศึกษาที่เข้าศึกษาด้วยวิธีการรับตรงมีอัตราสำเร็จการศึกษามากกว่านักศึกษาที่เข้าศึกษาด้วยการสอบคัดเลือก โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค ซึ่งมีจำนวนนักศึกษารับตรงใกล้เคียงกับนักศึกษาที่มาจากการสอบคัดเลือก แต่มหาวิทยาลัยส่วนกลางยังไม่สามารถหาข้อสรุปในส่วนนี้ได้ (5) นักศึกษาที่เข้าศึกษาด้วยวิธีรับตรงมีอัตราการออกกลางคันต่ำกว่านักศึกษาที่มาจากการสอบคัดเลือก โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค ที่อัตรานักศึกษารับตรงใกล้เคียงกับนักศึกษาที่มาจากการสอบคัดเลือก ส่วนมหาวิทยาลัยในส่วนกลางนักศึกษาที่มาจากการรับตรงจะมีอัตราการออกกลางคันสูงกว่านักศึกษาที่มาจากการสอบคัดเลือก

2.9 กองทุนตั้งตัวได้

ปัจจุบันยังไม่มีงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องกองทุนตั้งตัวได้ แต่มีแนวคิดและกำหนดเป้าหมายที่จะให้กลุ่มนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่หรือสำเร็จการศึกษาแล้วไม่เกิน 5 ปีการศึกษา ทั้งต้องเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งทำเชิงธุรกิจ สามารถประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ แต่ยังไม่มีความรู้การจัดการองค์กรและการบัญชี โดยจะมีศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาเข้ามาเพิ่มพูนต่อยอดวิชาการและสอนการวางแผนการตลาดและการบริหาร ซึ่งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจเป็นหน่วยในมหาวิทยาลัยขณะนี้ มีจำนวน 56 แห่ง แต่สถาบันอาชีวศึกษาฯ ยังไม่มีหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ ก็จะทำให้

เรียนรู้จากหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจของมหาวิทยาลัยและให้การปรึกษาแนะนำหากนักศึกษา อาชีวศึกษาจะเสนอโครงการกู้เงินจากกองทุนฯ หลังการบ่มเพาะแล้วให้เสนอแผนธุรกิจให้ คณะกรรมการฯ พิจารณา และเสนอต่อธนาคารเพื่อให้ช่วยกลั่นกรองรายชื่อและโครงการที่จะขอสินเชื่อของกองทุนฯ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของกองทุนฯ ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ทางกองทุนฯ กำหนดกลุ่มอาชีพลงทุนที่สามารถขอสินเชื่อได้ อาทิ การลงทุนด้านไอที การเกษตรหรืออุตสาหกรรมต่างๆ โดยไม่จำกัดจำนวนรายในการขอสินเชื่อ แต่ต้องได้รับการรับรองจากสถาบันการศึกษาที่ศึกษาอยู่ กองทุนฯ จะปล่อยสินเชื่อไปตามความจำเป็นในแต่ละช่วงเวลา โดยทั่วไปกองทุนฯ จะออกสินเชื่อให้ไม่เกิน 1 ล้านบาท ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อไม่เกิน 3 ล้านบาท และสถาบันการศึกษาที่สนับสนุนการบ่มเพาะวิสาหกิจหรือการให้การช่วยเหลือด้านการเงิน ก็จะมีแหล่งเงินทุนที่จะใช้ในการประกอบอาชีพอิสระ โดยหลังจากมีการประกอบธุรกิจไปแล้ว ทางศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจก็ต้องติดตามต่อไปจนกว่าจะตั้งตัวได้ ซึ่งการดำเนินการกองทุนฯ มีระยะเวลาในเบื้องต้น 4 ปี

2.10 ดำเนินการโครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน เปิดโอกาสให้เด็กไทยได้เรียนต่อต่างประเทศ

โครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน ก็เช่นเดียวกันที่ไม่ค่อยมีการทำวิจัย เป็นโครงการเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยชื่อเดิมและชื่อเต็มคือ โครงการทุนการศึกษาต่อของนักเรียนจากทุกอำเภอและกิ่งอำเภอในระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) มีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดสรรทุนการศึกษา "หนึ่งอำเภอหนึ่งทุน" ให้แก่นักเรียนไทยที่ยากจน แต่เรียนดี มีความประพฤติดี และกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า จากสถานศึกษาทุกอำเภอและกิ่งอำเภอทั่วประเทศ ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ชุมชน และท้องถิ่น อันนำไปสู่การสร้างความมั่นคงทางอาชีพของตนและครอบครัว ซึ่งเป็นรากฐานต่อการแก้ไข ปัญหาความยากจนของประเทศและการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของไทยในเวทีโลก ทั้งนี้มีความคาดหวังว่านักเรียนทุนเหล่านี้จะนำความรู้และทักษะที่ได้รับกลับมาพัฒนาประเทศต่อไป โดยกำหนดกรอบการรับทุนแตกต่างกันไปตามประเทศที่จะเดินทางไปศึกษา และระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาของประเทศนั้นๆ อย่างไรก็ตาม ผลการประชุม คณะกรรมการดำเนินโครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน มีมติที่จะเปิดโอกาสให้เด็กไทยไปเรียนต่างประเทศมากขึ้น โดยจะพิจารณาการจัดสรรทุนในปีการศึกษา 2556 ออกเป็น 2 ประเภท

คือ ทุนสำหรับเด็กยากจนหรือเด็กขาดแคลนที่ครอบครัวมีรายได้รวมไม่เกิน 200,000 บาท ต่อปี และทุนที่เปิดโอกาสสำหรับเด็กทั่วไป โดยประเภทที่รับเด็กทั่วไปต้องเลือกในสาขาที่ขาดแคลนคือด้านวิทยาศาสตร์เป็นหลัก ซึ่งทั้งสองประเภทสามารถเลือกไปเรียนในประเทศใดก็ได้

2.11 จัดการศึกษาชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

การศึกษามีความจำเป็นสำหรับบุคคลในทุกช่วงชีวิตและมีได้สิ้นสุดเมื่อบุคคลจบจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อให้คนมีความรู้สูงขึ้นจะต้องไม่เน้นวิชาหนังสือเพียงอย่างเดียวหรือที่เรียกว่าความรู้ แต่ต้องเน้นการพัฒนาคนให้มีทักษะการศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้ มีทักษะแก้ปัญหาชีวิต และมีทักษะชีวิตพอที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพนั้นๆ ได้ตามสมควร นั่นคือการเรียนรู้ของคนต้องเป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งประกอบด้วย 4 เสาหลัก ได้แก่ เสาที่ 1 การเรียนรู้เพื่อรู้ โดยผู้เรียนต้องรู้วิธีที่จะเรียนต่อไป เสาที่ 2 การเรียนเพื่อปฏิบัติได้จริง เสาที่ 3 การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข และเสาที่ 4 การเรียนรู้เพื่อชีวิตเพื่อการมีชีวิตที่เป็นของตนเอง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง พัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย พัฒนาทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามที่ปรากฏ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาคอนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยั่งยืน” ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมุ่งสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย รวมถึงส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสนับสนุนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตครอบคลุมการศึกษาทุกระดับทุกประเภท เพื่อความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันและเพิ่มโอกาสทางการศึกษา สร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ เปิดโอกาสและให้อิสระแก่บุคคลเลือกสิ่งที

ต้องการเรียนรู้ เลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับความสามารถของตน และเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ทุกเวลา โดยเฉพาะบ้านและชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สำคัญ จึงเน้นให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาชุมชนและศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งเป็นการผสมกลมกลืนไปกับการดำเนินชีวิตและการเรียนรู้สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต ทั้งนี้แบ่งงานวิจัยตามลักษณะการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม *กลุ่มที่หนึ่ง* ศึกษาเกี่ยวกับสังคมแห่งการเรียนรู้ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ในระบบการศึกษา ซึ่งมีการศึกษาองค์ความรู้ของภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดกันมาและสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว แบ่งเป็น 9 ด้าน ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรมและหัตถกรรม การแพทย์แผนไทย ศิลปกรรม ภาษาและวรรณกรรม ปรัชญา ศาสนาและประเพณี การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทุนและธุรกิจชุมชน และโภชนาการ ทั้งนี้มีการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ในระบบโรงเรียนนอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างเหมาะสม และมีเอกภาพเชิงนโยบายในการดำเนินงาน โดยให้ได้มีการเรียนรู้เรื่องราวเพื่อมิให้ดับสูญไป และสร้างพลังขับเคลื่อนที่เกิดจากความรอบรู้ของคนไทยหลายชั่วคนให้กับสังคมไทยในอนาคต *ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง* ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีอยู่หลากหลายในชุมชน ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอื่นๆ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งติดตามความก้าวหน้าในการจัดการแหล่งเรียนรู้และปัญหาอุปสรรค ซึ่งผลการวิจัยชี้ชัดว่าแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่กล่าวมาทั้งหมดมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสาร นำเสนอฐานคิด กระบวนทัศน์ หรือความรู้ในเรื่องต่างๆ เป็นศูนย์การเรียนรู้และจัดกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เป็นเครือข่ายของชุมชนให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย ส่งเสริมการอ่าน ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ทางสารสนเทศ และมีการจัดการและใช้ระบบที่เน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ ส่วนการติดตามความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรค ที่พบส่วนใหญ่จะคล้ายๆ กัน คือ มีปัญหาด้านการกำหนดนโยบายและการจัดการเรียนรู้ ทั้งในด้านบุคลากร วิชาการและงบประมาณ สิ่งที่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งคือ ส่งเสริม พัฒนาและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทั้งเก่าและใหม่ให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างกัน และให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการให้มากที่สุด เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบทั้ง

ผู้เรียนในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย เช่น ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการจัดกิจกรรมของชุมชนทางสังคม ศาสนา วัฒนธรรม การกีฬาและนันทนาการ การจัดการศึกษาต่อเนื่อง หรือการจัดการอบรมฝึกอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจกับชุมชนให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

งานวิจัยทั้ง 2 กลุ่มที่กล่าวมามีเป้าประสงค์ไปในแนวทางการสร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เน้นให้คนทุกกลุ่มวัยสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตและองค์ความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งแหล่งเรียนรู้ในแต่ละแหล่งมีรูปแบบวิธีการดำเนินการบริหารจัดการที่แตกต่างกันตามสภาพของแต่ละภูมิภาค นอกจากนั้นควรตระหนักถึงความสำคัญและใช้ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และสร้างเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของตน

3. ปฏิรูปครู โดยยกฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง สรุปได้ดังนี้

3.1 ปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ

สภาพสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันรวมทั้งคุณภาพของผู้เรียนที่สะท้อนจากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนต่ำลง ผลักดันให้ครูต้องมีสมรรถนะ (Competency) สูงขึ้น มุมมองหนึ่งของการผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ คือ การพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพตามระดับชั้นของหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่กำหนดไว้แล้ว โดยเฉพาะครูซึ่งสามารถสร้างเป็นหลักสูตรในระบบการฝึกหัดครูหรือเพิ่มพูนได้จากหลักสูตรและประสบการณ์ในการฝึกอบรมประจำการ ทั้งนี้สมรรถนะที่สูงขึ้นของครูไม่จำเพาะแต่เพียงการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับประสบการณ์ของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังต้องสามารถเผชิญสถานการณ์ของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคตให้ได้

งานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นประเด็นของการผลิตครู ตั้งแต่สถานภาพของสถาบันการผลิตครูในการบริหารและการจัดการหลักสูตร การปรับปรุงวิธีการสรรหาผู้เรียนครู การปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพครู การพัฒนาคณาจารย์สถาบันผลิตครู ตลอดจนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการผลิตครูและรับรองมาตรฐานสถาบันผลิตครูและบัณฑิตครู มีข้อค้นพบจาก

งานวิจัย คือ สถาบันผลิตครูหลายสถาบันมีการรับนักศึกษาครูเข้าเรียนแบบสถาบันอุดมศึกษาแบบเปิดหรือตลาดวิชา รับนักศึกษาครูเข้าเรียนโดยไม่มีการคัดเลือกให้ได้คนดีคนเก่งมาเรียนครู และเป็นครูให้สมกับวิชาชีพที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง ปัจจุบันไม่มีสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางในการผลิตครูดังเช่นในอดีต ที่ประเทศไทยมีวิทยาลัยครูและวิทยาลัยวิชาการศึกษา เพื่อทำหน้าที่หล่อหลอมบ่มเพาะ เป็นการผลิตครูตามความสนใจและความพร้อมของสถาบันมากกว่าการผลิตครูเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามความต้องการของประเทศ การปรับปรุงวิธีการสรรหาผู้เรียนครู โดยสถาบันผลิตครูต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษา องค์กรของรัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชนในการสรรหาและคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ศักยภาพและความประพฤติที่เหมาะสมจะเข้าสู่วิชาชีพครูมาเรียนครูให้มากขึ้น โดยการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ เช่น การจัดสรรทุนการศึกษา การจัดหาที่พักที่สะดวก ปลอดภัย การจ้างเป็นผู้ช่วยสอนและผู้ช่วยงานวิจัยในระหว่างเรียน การรับผู้ที่มีผลการเรียนดีเด่นเข้าเป็นอาจารย์ในสถาบัน เป็นต้น

ด้านการปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพครู สถาบันผลิตครูต้องพัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลายของวิธีการศึกษา เพื่อให้ผลิตครูได้ตรงตามความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้ครู สังคมและชุมชน และปรับปรุงหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นระยะๆ เพื่อให้สามารถสร้างครูยุคใหม่ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ครบถ้วน เช่น หลักสูตรสำหรับผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง หลักสูตรสำหรับผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพต่างๆ และต้องการเป็นครู หลักสูตรการผลิตครูที่มีความลุ่มลึกทั้งในเนื้อหาวิชา ทักษะเชิงวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งคุณลักษณะความเป็นครูหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครู 1 ปี สำหรับบัณฑิตสาขาอื่นที่พึงประสงค์จะเป็นครูเพื่อสอนในสถานศึกษาที่ต้องการครูซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะ หลักสูตรระดับปริญญาโท/เอกที่เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของชุมชน การเปิดโอกาสให้ครูสามารถเข้ารับการศึกษาได้ในระหว่างปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายข้อมูล และใช้ผลการพัฒนางานเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา สถาบันผลิตครูควรพัฒนาหลักสูตรแบบเน้นสมรรถนะ โดยเฉพาะรายวิชาสำคัญที่เตรียมผู้เรียนไปปฏิบัติงานครูในสาขาวิชาต่างๆ ต้องเตรียมนักศึกษาครูให้เรียนและปฏิบัติงานครูในโรงเรียน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและก้าวสู่วิชาชีพครูอย่างก้าวหน้าและมั่นใจ เพราะสาระและทักษะที่ผ่านการเรียนรู้ฝึกฝนจากสถาบันครูศึกษามีความสอดคล้องกับสมรรถนะ

ในสถานการณ์จริง ทั้งนี้สมรรถนะที่ควรเน้น ได้แก่ ทักษะการจัดการเรียนรู้ ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร ทักษะกระบวนการคิด ทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และคุณธรรมจริยธรรม การใฝ่รู้ใฝ่เรียนและการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม อย่างไรก็ตามการผลิตครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะให้ส่งผลต่อประสิทธิภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาต้องตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตและพัฒนาครูไปสอนในแต่ละระดับและแต่ละช่วงชั้นตลอดจนกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน ผู้ออกแบบหลักสูตรต้องคำนึงถึงวิชาเอกและระดับช่วงชั้นที่จะไปสอน เช่น ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา เพราะปรัชญาการศึกษา หลักการ และจุดมุ่งหมายทางการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียนต่างกันตามวัยและระดับการศึกษาของผู้เรียน นอกจากนี้การผลิตครูให้ได้คุณภาพมาตรฐานย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยการพัฒนาคุณภาพของสถาบันผลิตครูให้มีคุณภาพร่วมด้วย รวมถึงกลไกการผลิตต้นให้สถาบันผลิตครูทุกแห่งมีระบบการประกันคุณภาพครู โดยต้องพัฒนาปัจจัยต่างๆ ในกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐาน มีการตรวจสอบและรายงานผลการตรวจสอบมาตรฐานทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ โดยคณะกรรมการทั้งภายในและภายนอกสถาบันและนำผลการประเมินและการรับรองมาตรฐานการผลิตของแต่ละสถาบันมาใช้ในการจัดลำดับสถาบันผลิตครูที่ได้มาตรฐาน เพื่อเป็นแนวทางขอรับการสนับสนุนทั้งงบประมาณและทรัพยากรจากรัฐบาล รวมทั้งการประชาสัมพันธ์แก่สาธารณชน

อีกมุมมองหนึ่งของการผลิตครูให้ได้คุณภาพมาตรฐาน คือ การให้ความสำคัญกับสมรรถนะทางวิชาชีพครู หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาครูจึงจำเป็นต้องกำหนดและพัฒนาสมรรถนะของครูให้เหมาะสมกับยุคสมัยและให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ เพื่อผลิตครูให้มีสมรรถนะตรงตามที่กำหนด ซึ่งมีงานวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะของครูเพื่อการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง สำหรับใช้เป็นแนวทางในการผลิตและพัฒนาครูตามสมรรถนะดังกล่าว ซึ่งในระยะแรกยังไม่ได้ระบุโครงสร้างและวิธีการพัฒนาสมรรถนะนั้นๆ ให้เป็นมรรคผลในทันที แต่ทว่ามีข้อค้นพบที่อาจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูหรือใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานครูเพื่อให้ครูมีสมรรถนะที่สามารถขับเคลื่อนนำพาสังคมไทยไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ที่รับการเปลี่ยนแปลงของประเทศและโลก สมรรถนะของครูประกอบด้วยความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และทัศนคติหรือแรงจูงใจ (Attitude/Motivate) โดยแบ่งสมรรถนะออกเป็น 2 กลุ่ม คือ สมรรถนะขั้นพื้นฐาน (Threshold Competencies) ได้แก่ พฤติกรรมที่เกิดจาก

ความสามารถ ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นพื้นฐานต่อการปฏิบัติงาน การมีระดับสมรรถนะพื้นฐานนี้จะไม่ทำให้บุคคลมีความแตกต่างจากเพื่อนร่วมงานในองค์กร และสมรรถนะที่แยกความแตกต่าง (Differentiating Competencies) ได้แก่ กลุ่มของพฤติกรรมที่เกิดจากการใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะขั้นสูง (ค่านิยม แรงจูงใจ และทัศนคติ) ที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จดีเลิศในการปฏิบัติงาน สมรรถนะที่ครูจะต้องพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การเลือกใช้และพัฒนาสื่อ ทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ทำการสังเคราะห์ข้อมูลด้านสมรรถนะของครู พบว่าประเทศไทยและต่างประเทศกำหนดสมรรถนะครูสอดคล้องกัน 14 ด้าน ได้แก่ (1) การสื่อสารและการใช้ภาษา (2) การพัฒนาหลักสูตร (3) ความรู้ในวิชาที่สอนและวิชาที่เกี่ยวข้อง (4) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ (5) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (6) การบริหารและจัดการชั้นเรียน (7) การใช้นวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ (8) การวัดและประเมินผล (9) การวิจัยในชั้นเรียน (10) จิตวิทยาสำหรับครู (11) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (12) คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ (13) ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม และ (14) การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ เพื่อให้สมรรถนะครูที่กำหนดไว้มีความเป็นไปได้สูงในทางปฏิบัติ จำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูให้มีความยั่งยืน คือ (1) แนวทางการกำหนดสมรรถนะครู ประกอบด้วย สมรรถนะด้านความรู้ (Cognitive Competency) สมรรถนะด้านทักษะในหน้าที่ (Functional Competency) สมรรถนะด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องส่วนบุคคล(Personal Competency) สมรรถนะด้านจริยธรรม (Ethical Competency) และอภิमानสมรรถนะ ซึ่งควรมีลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น เฉพาะเรื่อง เฉพาะสาขา (2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูควรกำหนดเป็น 2 ระยะ คือ ครูก่อนประจำการและครูประจำการ ซึ่งจะต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงและใช้วิธีที่หลากหลาย และ (3) แนวทางการประเมินสมรรถนะครูควรใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจน

มีกลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู พบคุณลักษณะประการหนึ่งของครูที่อาจจะเอื้ออำนวยต่อการปฏิรูประบบการศึกษาไทย คือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่หลอมรวมความสามารถหลายๆ ประการเข้าด้วยกันในตัวบุคคล การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเพิ่มความ

รับผิดชอบในการเรียนด้วยความมานะบากบั่น ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ดีที่สุดในตัวบุคคลทุกคน และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ได้ด้วยความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์และการตัดสินใจว่าต้องเรียนรู้สิ่งใด จากนั้นกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ รวมทั้งระบุถึงวิธีการค้นคว้าที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ จนกระทั่งสุดท้ายผู้เรียนสามารถตรวจสอบใคร่ครวญถึงผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จในการเรียนของตนเองได้ นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยที่สนับสนุนว่าการศึกษาทางไกลด้วยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหาสำคัญๆ ที่มีอยู่ในการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนได้เป็นอย่างดี แต่กลับมีข้อค้นพบว่าครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย มีเวลาที่ใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ต่อสัปดาห์ในระดับน้อย ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ตรงส่วนนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหลายควรสนับสนุนให้ครูทุกระดับตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับเวลาที่ใช้เพื่อการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น การใช้เวลาในท้องสนาม การค้นคว้าผ่านทางอินเทอร์เน็ต การให้การอบรมหรือปฏิบัติการ ฯลฯ เนื่องจากการที่ครูมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับต่ำย่อมมีผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมทางการศึกษา ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพนั่นเอง

3.2 สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู

สภาพความจริงที่ปรากฏในปัจจุบัน วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่คนทั่วไปไม่นิยมเรียน ผู้สมัครเรียนในสาขาครูมักเป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เมื่อไม่สามารถสอบเข้าเรียนในสาขาวิชาอื่น จึงสมัครเรียนเพื่อออกไปเป็นครู ปัญหาที่ตามมา “เด็กเรียนเก่งไม่ยอมเรียนครู” ประกอบกับสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ผู้เรียนมีทางเลือกสาขาเรียนมากขึ้น ขณะที่ความต้องการครูลดลง ไม่มีทุนให้เรียน และจบแล้วไม่มีงานทำ อาชีพครูจึงเป็นอาชีพท้ายๆ ที่ผู้เรียนเลือกเรียน ซึ่งรัฐบาลเห็นความสำคัญและพยายามแก้ไขตลอดมา และกำหนดมาตรการต่างๆ ด้านการผลิต พัฒนา การใช้ครูอย่างเป็นระบบ และสร้างเงื่อนไขใหม่ๆ เพื่อให้มีคนเก่งเข้ามาเรียนครูมากขึ้น เช่น ปรับระบบการผลิต การคัดสรร ค่าตอบแทนและสวัสดิการ การให้ทุน สนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นเลิศด้านการผลิตครู จัดระบบเพื่อให้บัณฑิตสาขาอื่นได้เป็นครู สามารถเทียบโอนหน่วยกิตมาเรียนครูได้ กำหนดหลักสูตรให้ผู้เรียนครูได้รับปริญญา 2 สาขา เปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาอื่นเรียนวิชาครูแบบเข้มข้นระยะสั้น เป็นต้น มีการเร่งรัดการผลิตครูพันธุ์ใหม่หรือครูมืออาชีพ โดย

ดำเนินโครงการนำร่องผลิตครูพันธุ์ใหม่ และโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มีการสรรหาและคัดกรองจากคนที่มีจิตวิญญาณครู คนดี คนเก่งอยากเป็นครู และดำเนินการผลิตครูมืออาชีพที่มีความรู้ทางวิชาการ เชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และมีอุดมการณ์ในวิชาชีพครู ด้วยหลักสูตรและกระบวนการที่เน้นการปฏิบัติ และการฝึกอบรมที่เข้มข้น จูงใจผู้เรียนเก่งและมีใจรักทั้งในรูปแบบการให้ทุนการศึกษาและหรือประกันการมีงานทำ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้รับการบรรจุเข้ารับราชการครู

ปัจจุบันมีกลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูซึ่งประเด็นปัญหาตรงกัน คือ ปัญหาการขาดแคลนครูทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมทั้งขาดคนเรียนเก่งเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าศึกษาต่อวิชาชีพครู ทั้งนี้มีสาเหตุหลักซึ่งสามารถจัดได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ด้วยกัน คือ (1) ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาชีพขวัญและกำลังใจในการทำงาน (2) ปัญหาเกี่ยวกับระบบและกลไกที่เอื้อต่อการพัฒนาครู ผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอน และ (3) ปัญหาเกี่ยวกับกลไกในการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้นจึงมีงานวิจัยที่พยายามศึกษาหาแนวทางมาตรการในการทำความเข้าใจและแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ เพื่อสร้างแรงจูงใจและศรัทธาในวิชาชีพครู

เมื่อประมวลเนื้อหาที่ศึกษาวิจัยแล้ว สามารถจัดกลุ่มการวิจัยได้ดังนี้ **กลุ่มที่ 1** เป็นการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบความก้าวหน้าของครู เจาะไปที่ประเด็นงานของครูที่ทำงานเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ ได้ข้อค้นพบว่าครูที่ผ่านการเลื่อนวิทยฐานะ ไม่ได้เป็นผลจากการปฏิบัติงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาทั้งหมด แต่เป็นผลมาจากการปฏิบัติงานที่เน้นตรงวิธีการจัดการเรียนการสอน และเมื่อได้รับเลื่อนแล้ว คาดว่าจะทำให้ครูปฏิบัติงานได้ดีขึ้น เพราะถือเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครู ครูส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาตนเองเพื่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและการเลื่อนวิทยฐานะ ซึ่งในทัศนะของครูต้องการพัฒนาสมรรถนะตนเองเพื่อการเลื่อนวิทยฐานะ และเพื่อการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะสมรรถนะหลักคือความรู้ภาษาต่างประเทศและการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถเตรียมความพร้อมและเสริมทักษะการเรียนรู้ให้ผู้เรียนในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนได้ รวมทั้งต้องการพัฒนาสมรรถนะทางสายงานด้านการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนที่มีวัฒนธรรมและความสามารถต่างกัน รวมถึงด้านการสอนให้นักเรียนมีคุณลักษณะหรือทักษะในการประกอบอาชีพ ตลอดจนงานด้านการวิจัยในชั้นเรียนและการวัดประเมินผล

ผู้เรียน **กลุ่มที่ 2** เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาหรือแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การนิเทศการศึกษาในรูปแบบกัลยาณมิตร การพัฒนาโปรแกรมช่วยสอนวิชาสถิติ หรือช่วยวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยในชั้นเรียน เพื่อช่วยให้ครูพัฒนาการเรียนรู้และทำงานวิจัยด้วยตนเอง หรือการจัดหลักสูตรฝึกอบรมครู เช่น การพัฒนาหลักสูตรการอบรมครูทางอิเล็กทรอนิกส์ การฝึกอบรมครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด การเปลี่ยนรูปความรู้ การพัฒนาสมรรถนะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การพัฒนาครูสำหรับกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา เป็นต้น และ**กลุ่มที่ 3** เป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนในประเด็นเนื้อหาสาระรายวิชาที่รับผิดชอบ ซึ่งจัดเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาตนเองของครู เพราะเป็นการสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาเนื้อหาวิชา ซึ่งงานวิจัยบางเรื่องมีการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับประสบการณ์และชีวิตจริงของคนในสังคม และครูนำองค์ความรู้ที่ได้พัฒนานั้นถ่ายทอดไปยังผู้เรียนอีกทอดหนึ่ง งานวิจัยลักษณะนี้มีความสำคัญมาก และจะมากยิ่งขึ้นเมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพราะเป็นทักษะในการต่อยอดความรู้และศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบและสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ต้องทำควบคู่กันไป ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ามีงานวิจัยที่พยายามศึกษาวิธีการและหาแนวทางพัฒนาศักยภาพครูให้ปรากฏอย่างชัดเจนเห็นผลเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญในวิชาชีพครูด้วยนั่นเอง

3.3 ขจัดปัญหาการขาดแคลนครูในสาระวิชาหลัก และจัดให้มีครูดีเพียงพอในทุกห้องเรียน

ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนครูทุกๆ สาขาวิชา ตลอดจนครูบางส่วนที่มีอยู่ก็ใช้ว่ามีคุณภาพที่ดีพอ จนกลายเป็นวิกฤตของระบบการศึกษาไทย ทั้งครูที่มีอยู่ส่วนใหญ่มักจะไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ต้องการ ทั้งโรงเรียนบางแห่งโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในชนบทขาดแคลนครูอย่างหนัก ครูที่มีจึงจำเป็นต้องสอนทุกวิชา ส่งผลการศึกษาไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร กลายเป็นปัญหาใหญ่ เช่น เด็กอ่านหนังสือไม่ออก ขาดการเอาใจใส่ตั้งแต่การปูความรู้ขั้นพื้นฐาน กระทั่งเด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

มีงานวิจัยที่ศึกษาสภาวะการขาดแคลนครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพบว่า มีโรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหาครูขาดแคลน และยังผ่านการประเมินน้อยที่สุด

และมีความสัมพันธ์กับคุณภาพของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาดำ โดยเฉพาะวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย อังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ การจัดการศึกษาใน โรงเรียนขนาดเล็กทั่วประเทศพบปัญหาที่คล้ายคลึงกันคือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และนักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน รวมถึงยังขาดแคลน อุปกรณ์การเรียนอยู่มาก ปัญหาด้านการเรียนการสอน ขาดแคลนครู ที่มีส่วนใหญ่ขาด ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสภาพที่ครูไม่ครบชั้นและนักเรียนมีจำนวนน้อย ในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลาและความสามารถ และหลักสูตรและแผนการเรียนการสอน ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ เช่น อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างเพราะขาดงบประมาณ ขณะเดียวกันไม่สามารถระดม ทรัพยากรจากผู้ปกครองและชุมชน เพราะมีฐานะยากจน และขาดการมีส่วนร่วมจาก องค์กรอื่นๆ ที่เข้ามาบริหารจัดการศึกษา สิ่งที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ปัญหาตามกรอบหลักการ บริหารจัดการที่สำคัญคือ ต้องประกันสิทธิโอกาสให้แก่ นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างเท่าเทียม ต้องดูแลคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพในภาวะที่มี ข้อจำกัดต่างๆ ซึ่งเป็นโอกาสในการศึกษาอย่างหนึ่ง และต้องเร่งแก้ปัญหาการขาดแคลนครู

ข้อค้นพบจากงานวิจัยพบว่า วิธีการหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนครู คือ การนำปราชญ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่มากมาย หลากหลายนอกสถานศึกษาเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้มีการบริหาร จัดการเครือข่ายในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อการ ถ่ายทอดและถ่ายทอดความรู้ เป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดของการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เป็นหลัก ซึ่งเป็นกลวิธีทดแทนปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

หลักสำคัญในการแก้ปัญหาขาดแคลนครูควรดำเนินการแก้ทั้งระบบ กล่าวคือ *คุณภาพการผลิตครู* ได้แก่ มาตรการด้านกฎหมาย มาตรการด้านหลักสูตรและ การเรียนการสอน มาตรฐานหลักสูตรและวิชาชีพระดับชาติ ปรับหลักสูตรฝึกหัดครูก่อน ประจำการภาคปกติทั้งระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา เปิดหลักสูตรพิเศษเพื่อระดม ผู้มีความสามารถทุกสาขาวิชาเข้ามาฝึกหัดเป็นครู ในระยะเวลาสั้นกว่าหลักสูตรปกติแต่ต้อง ได้มาตรฐาน *การผลิตบัณฑิตให้เพียงพอกับความต้องการ ตรงความต้องการของพื้นที่* ได้แก่ จัดสรรงบประมาณลงทุนสร้างสถาบันผลิตครูเพิ่มมากขึ้น เพิ่มช่องทางให้ผู้สนใจได้เข้ารับ การศึกษาจากสถาบันผลิตครูมากขึ้น การเปิดโปรแกรมฝึกหัดครูทางไกล การให้เทียบโอน

ประสบการณ์และการฝึกอบรมในภาคอุตสาหกรรมเป็นหน่วยกิตการเรียน วางแผนเพิ่มจำนวนรับนักศึกษาในสาขาวิชาที่ขาดแคลนหรือผลิตครูไปทำงานในพื้นที่ที่ขาดแคลนครู และดำเนินการอื่นๆ ควบคู่กัน อาทิ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและแรงบันดาลใจให้สนใจเป็นครู สร้างความสนใจและศรัทธาในวิชาชีพครู องค์กรรัฐและท้องถิ่นร่วมกันวางยุทธศาสตร์ผลิตครูเฉพาะพื้นที่ตามความต้องการ สร้างภาคีพัฒนาหลักสูตรฝึกหัดครูระหว่างวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันผลิตครู กับโรงเรียนหรือสำนักงานเขตการศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานใช้ครู ระดมผู้มีความสามารถมาเรียนครูโดยการขยายฐานไปยังกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนกลุ่มใหม่ที่มีความสามารถหรือมีผลการเรียนดี สร้างมาตรการจูงใจด้านการเงิน โดยเฉพาะการให้เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา และการผลิตครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน ได้แก่ มาตรการให้แรงจูงใจด้านการเงินในการทำงานในโรงเรียนที่มีปัญหาขาดแคลนครู หรือเพิ่มเงินเดือนและสิทธิประโยชน์ เช่น เงินโบนัส สวัสดิการ มาตรการด้านหลักสูตร จัดโครงการฝึกหัดครูสาขาวิชาที่ขาดแคลน ผลิตครูจากคนในพื้นที่โดยเฉพาะชนบทและพื้นที่ห่างไกล หรือให้ทุนนักศึกษาชนบทโดยมีเงื่อนไขให้กลับไปสอนโรงเรียนในภูมิลำเนาเดิม หรือใช้วิธี “ต่อสายตรง” กับสถาบันฝึกหัดครูเพื่อสร้างครูของตนเอง หรือการจ้างครูแบบเจาะกลุ่มเป้าหมายนักศึกษาวิชาเอกสาขาวิชาขาดแคลนตั้งแต่ก่อนเรียนจบหลักสูตร หรือใช้อัตราจ้างเป็นผู้ช่วยสอนและครูชั่วคราว โดยให้ค่าตอบแทนมากกว่าสาขาวิชาอื่น รวมทั้งควรกำหนดมาตรการด้านระบบการรักษาครู การยกย่องเชิดชูเกียรติ และการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

3.4 จัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง

ในมุมมองการพัฒนาคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่ตรงกับความ ต้องการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับบริบทและท้องถิ่น นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากครูและผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบการศึกษาไทย เป็นด่านหน้าอยู่ใกล้ชิดผู้เรียนและมีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กไทยได้มีศักยภาพเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศ ทว่าสถานการณ์ปัจจุบันยังมีครูถึงร้อยละ 80 ที่อยู่ในชนบทห่างไกลและในโรงเรียนขนาดเล็ก รวมถึงในพื้นที่ขาดแคลนหรือมีปัญหาความไม่สงบ รู้สึกด้อยขาดโอกาส ต้องปฏิบัติหน้าที่ท่ามกลางความขาดแคลนทรัพยากร ประสบปัญหาด้านบุคลากรไม่เพียงพอและขาดโอกาสในการพัฒนาที่ตรงกับความ ต้องการ ครูหลายคนตกเป็น

เหยื่อของการอบรมเชิงพาณิชย์ บางคนหมดกำลังใจที่จะประกอบอาชีพครูต่อไป ครูจำนวนมากขอลาออกหรือเกษียณก่อนกำหนดเพราะเบื่อหน่ายชีวิตครู สภากรรมการดังกล่าวส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง

มีงานวิจัยหลายๆ เรื่องที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพครู โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากข้อมูลจำนวนโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในชนบทกำลังมีแนวโน้มจะกลายเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และเป็นโรงเรียนส่วนใหญ่ของประเทศ ในปีงบประมาณ 2553 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีทั้งสิ้น 31,424 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 300 คนลงมา จำนวนถึง 25,327 โรงเรียน หรือร้อยละ 80.60 ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา จำนวน 14,397 โรงเรียน (ร้อยละ 45.82) หรือมากกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จึงได้มีการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อการแสวงหาแนวทางปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาเพื่ออนาคต

นอกจากนั้นยังมีข้อค้นพบจากการประเมินคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในด้านคุณภาพหลายๆ ด้าน ปัญหาขาดแคลนครูและบุคลากรเป็นปัญหาใหญ่อย่างหนึ่งของโรงเรียนขนาดเล็ก หลายโรงเรียนมีครูไม่ครบชั้นเรียน ครูคนเดียวต้องสอนหลายระดับและหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา การพัฒนาบุคลากรครูจึงมีความจำเป็นในลำดับต้นๆ เพราะการมีครูที่มีคุณภาพย่อมส่งผลต่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ปัจจัยที่จะทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีคุณภาพคือ ประกอบด้วยการบริหารจัดการที่ดี ผู้บริหารต้องเก่ง และมีครูสอนที่เก่ง รักเด็ก ใจดีมีเมตตา ฯลฯ การพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะการบริหารจัดการที่ดี เพราะมีบริบทความแตกต่างจากโรงเรียนขนาดอื่นๆ และครูก็เช่นกันที่จำเป็นต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะ

ในขณะที่รูปแบบการพัฒนาครูในปัจจุบันยังขาดนวัตกรรมใหม่ๆ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการฝึกอบรมแบบเหมารวม โดยใช้การบรรยายหรือการจัดประชุมกลุ่มย่อยและสรุปความคิดเห็นต่อที่ประชุมใหญ่ การดำเนินการจัดอบรมแต่ละครั้งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก

เพราะเป็นการจัดอบรมพัฒนาตามโรงแรมใหญ่ๆ ในเมืองหรือมหาวิทยาลัย ค่าใช้จ่ายจึงหมดไปกับการจ่ายค่าเดินทาง ค่าที่พักและอาหาร เพราะมีจำนวนผู้เข้ารับการอบรมแต่ละครั้งเป็นจำนวนมาก วิธีการบรรยายของวิทยากรเป็นการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ในลักษณะการสื่อสารทางเดียว ผู้อบรมกับผู้ให้การอบรมไม่สามารถสื่อสารกันอย่างใกล้ชิด เนื้อหาสาระของการอบรม ผู้จัดอบรม (ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานในสวนกลาง) เป็นผู้กำหนดเรื่องที่จะอบรม บางครั้งเรื่องที่อบรมห่างไกลจากเหตุการณ์ความเป็นจริงของห้องเรียน ทั้งการอบรมมีผลกระทบต่อนักเรียนเพราะครูต้องทิ้งห้องเรียนมาเข้ารับการอบรม โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหาหนักที่สุด

สนับสนุนจากกลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาครูของหน่วยงานต่างๆ ที่ผ่านมา ซึ่งสรุปในภาพรวมพบว่า ขาดระบบการพัฒนาครูประจำการที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาครูจึงไม่มีคุณภาพและมาตรฐานที่ชัดเจน ขาดงบประมาณในการพัฒนาครู การดำเนินงานพัฒนาครูทำได้ไม่ทั่วถึงและไม่สามารถจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อดำเนินการเรื่องคุปองวิชาการให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูได้ การอบรมส่วนใหญ่มักมีระยะเวลาสั้น หลักสูตรและเนื้อหาไม่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู เน้นหลักการทฤษฎีมากกว่าการได้ลงมือปฏิบัติ ครูจึงไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรมได้ การอบรมมักขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่องหลังการอบรม ครูไม่ค่อยได้นำความรู้จากการอบรมมาใช้หรือขยายผล เพียงแต่ทำรายงานส่งผู้บริหารเท่านั้น จึงไม่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงต่อการจัดการเรียนการสอนมากนัก ประกอบกับการที่ครูไปอบรมนอกสถานศึกษา ต้องทิ้งการสอน โดยเฉพาะมีปัญหาหนักในโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น ซึ่งก็ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน

เหตุนี้จึงจำเป็นต้องหารูปแบบการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสม โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความแตกต่างไปจากโรงเรียนขนาดอื่นๆ โดยการศึกษาวิธีการพัฒนาครูโดยใช้พื้นที่ปฏิบัติงานหรือโรงเรียนเป็นสถานที่พัฒนา คือการพัฒนาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน และใช้หลักการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ให้การอบรมและผู้รับการอบรมที่เป็นไปตามความต้องการและสามารถแก้ปัญหาของครูและผู้บริหารในพื้นที่ได้ โดยจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเริ่มจากการวิเคราะห์บริบท ปัญหา และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาของครูและผู้บริหาร และนำสิ่งที่เป็นปัญหามาจัดเรียงลำดับตามความสำคัญ

เพื่อการพัฒนา จากนั้นใช้การมีส่วนร่วมวิเคราะห์และออกแบบการพัฒนาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การดำเนินงานที่กว้างขวางระหว่างกันผ่านเครือข่ายและระบบเครือข่ายสังคม ด้วยบรรยากาศความเป็นมิตร ความเข้าใจร่วมกันในกระบวนการดำเนินงานโดยใช้วงจร PDCA คือ มีการวางแผนร่วมกัน ลงมือทำ ตรวจสอบปรับปรุง และลงมือทำเพื่อพัฒนาต่อเนื่อง ส่วนการบริหารจัดการใช้รูปแบบองค์ประกอบคณะบุคคลในระดับต่างๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือโรงเรียน และสนับสนุนในการเป็นที่ปรึกษา การอำนวยความสะดวกและปฏิบัติการ โดยมีแผนการดำเนินงานที่แตกต่างตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง รวมทั้งใช้แนวทางการสร้างศรัทธาระหว่างครูภายในโรงเรียนระหว่างครูและผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับ กิจกรรมการพัฒนา ตลอดจนการเสริมแรงเพื่อสร้าง เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู สร้างและกำหนดความคาดหวังและแรงจูงใจร่วมกันเพื่อหวังผลในการยกระดับคุณภาพผู้เรียน

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่ารูปแบบกิจกรรมการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่จริงในโรงเรียน โดยใช้แนวทางการมีส่วนร่วม การดำเนินงานใช้การจัดปัจจัยสนับสนุนหลายรูปแบบ ได้แก่ การอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ครูโดยตรงในเรื่องที่ครูต้องการ การให้คำปรึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญทั้งเป็นกลุ่มและรายกรณี การจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักทางวิชาชีพ การเรียนรู้ด้วยตนเองของครู การจัดหาแหล่งเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้สำหรับครู การสร้างบรรยากาศความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างเพื่อนครู การรวมกลุ่มแก้ปัญหา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบเป็นกันเอง การสร้างครูแกนนำให้เป็นครูพี่เลี้ยง (คนที่ครูยอมรับด้านความรู้ความสามารถ) ให้เป็นที่ปรึกษาและฝังตัวอยู่ในโรงเรียน มีหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือและเรียนรู้ไปด้วยกันในระหว่างการปฏิบัติงาน การใช้ผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกเข้าร่วมให้ความรู้แก่ครูและผู้บริหารเป็นระยะๆ การเล่าเรื่องที่ประสบความสำเร็จเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ การจัดทำแฟ้มผลงานของครู การวิจัยในชั้นเรียน การเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคม ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมทุกอย่างเน้นดำเนินงานภายในโรงเรียนและต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียน

3.5 ปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู

งานวิจัยที่กล่าวไปแล้วเกี่ยวกับการปฏิรูปครู โดยยกฐานะครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงนั้น มีผลการวิจัยที่เสนอแนะการแก้ปัญหาคูร ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาคูร

ขาดแคลนครู โดยเฉพาะครูในสาระวิชาหลักต่างๆ หรือปัญหาไม่มีคนเก่งคนดีเข้ามาเรียน วิชาครู และปัญหาครูไม่มีคุณภาพ ซึ่งสะท้อนได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน ค่อนข้างต่ำ ซึ่งได้กำหนดเป็นมาตรการดำเนินการ อาทิ ต้องสร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดี และมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครูเพิ่มขึ้น ทั้งจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาครูทั้งระบบ ซึ่งจะ เกี่ยวโยงสัมพันธ์กันตั้งแต่การผลิตครูให้มีคุณภาพ เพียงพอ และตรงความต้องการของพื้นที่ การพัฒนาครู และการใช้ครู ตลอดจนการจูงใจให้คนเก่งคนดีเข้าสู่วิชาชีพครู นอกจากนี้ใน การแก้ปัญหาดังกล่าว ได้เสนอแนวทางหนึ่งและเพื่อให้บรรลุผลต้องกำหนดเป็นนโยบาย และมาตรการ นั่นคือ การให้แรงจูงใจด้านการเงิน โดยปรับปรุงระบบเงินเดือนและ ค่าตอบแทนครูให้สูงขึ้น เพิ่มเงินเดือนและสิทธิประโยชน์ เช่น เงินโบนัส สวัสดิการ เพื่อจูงใจ ให้คนเข้าสู่วิชาชีพครูและเก็บรักษาครูดีครูเก่งไว้ในระบบ โดยต้องดำเนินการอย่าง เหมาะสม

3.6 พัฒนาระบบความก้าวหน้าของครู โดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์

งานวิจัยที่กล่าวในส่วนเกี่ยวกับระบบความก้าวหน้าของครู โดยเฉพาะประเด็น การเลื่อนวิทยฐานะ ซึ่งรัฐบาลเห็นความสำคัญของความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ได้กำหนด นโยบายส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้มี ผลงานดีเด่นประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ให้ได้รับการพิจารณาให้มีวิทยฐานะหรือ เลื่อนวิทยฐานะสูงขึ้น ครูส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาตนเองเพื่อประสิทธิภาพ ในการจัดการเรียนการสอนและการเลื่อนวิทยฐานะ ซึ่งมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบ ความก้าวหน้าของครูโดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์ และการปฏิบัติงานของครูตาม นโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษแรกที่ส่งผลต่อโอกาสในการได้เลื่อนวิทยฐานะ โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่างข้าราชการครูที่ดำรงตำแหน่งวิทยฐานะครูชำนาญการและ ครูชำนาญการพิเศษในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้มีข้อค้นพบการวิจัยที่น่าสนใจเพื่อ ประกอบการพิจารณาเพื่อประเมินเลื่อนวิทยฐานะ คือ การปฏิบัติงานขณะทำผลงานเพื่อ ขอเลื่อนวิทยฐานะของครูตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษแรก มี 5 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาสื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนาตนเอง แต่พบว่าครูที่ผ่านการเลื่อนวิทยฐานะ ไม่ได้ เป็นผลมาจากการปฏิบัติงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาทั้งหมด หรือไม่ได้สอดคล้องกับ สายงานปฏิบัติ และไม่ได้พิจารณาตรงผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานสอน เพราะการจะได้รับ

การเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น ครูต้องผ่านการประเมินหลายด้านด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติงานด้านวินัย คุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมถึงผลที่เกิดขึ้นด้วย

จึงเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานของครูตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษแรก ใน 5 ด้านนั้น ไม่ส่งผลต่อโอกาสในการเลื่อนวิทยฐานะ และไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ การประเมินเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะที่ครูต้องใช้ในการทำผลงาน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อครู แต่อย่างไรก็ตามมีจุดดีที่เน้นตรงวิธีการจัดการเรียนการสอน และคาดว่าเมื่อครูได้รับการ เลื่อนวิทยฐานะแล้ว จะทำให้ครูมีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น จากผลการวิจัยจึงมีข้อเสนอให้ ทบทวนและพิจารณาหลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆ ในการประเมินวิทยฐานะของครูให้สูงขึ้น โดยควรพิจารณาควบคู่กันไปกับการปฏิบัติงานปกติของครูที่เป็นผลงานเชิงประจักษ์ นั่นคือ ภาระงานครูเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และสอดคล้อง กับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา หรือภาระงานครูบางอย่างที่สามารถเอื้อต่อการทำผลงาน เพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะได้ อาทิ การทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น รวมทั้งกำหนดนโยบายให้มี ความเชื่อมโยงหรือมีความสัมพันธ์กันอย่างแท้จริง เพราะหากครูได้เลื่อนวิทยฐานะจะเป็น ผลดีต่อครูและนักเรียน กล่าวคือ นอกจากได้รับการยอมรับนับถือแล้ว ครูยังได้รับ ผลตอบแทนเรื่องเงินประจำตำแหน่ง ทำให้ครูมีแรงจูงใจในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น รวมถึงเกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย

3.7 แก้ปัญหาหนี้สินครู โดยการพักชำระหนี้และการปรับโครงสร้างหนี้

เนื่องในโอกาส “วันครู” เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2555 ที่ผ่านมา มีคำกล่าว ของนายกรัฐมนตรี (น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ซึ่งเป็นประธานในพิธี กล่าวกับครูคนหนึ่งที นำประทับใจว่า "คำว่าครูมีความหมายลึกซึ้ง ไม่ใช่เป็นเพียงผู้สอน ยังต้องมีหน้าที่ในการ อบรมบ่มนิสัยให้ศิษย์มีคุณธรรม จริยธรรม สมกับเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ครูเป็นเสมือน ผู้ปิดทองหลังพระ ถือเป็นผู้มีจิตอาสาอย่างแท้จริง แต่วันนี้่น่าตกใจที่อาชีพครูเป็นอาชีพที่มี หนี้สินมากที่สุด...รัฐบาลให้ความสำคัญกับครูและการศึกษาของเยาวชนที่ต้องควบคู่กันไป และนอกจากครูจะได้รับการยกย่องแล้ว ต้องมีขวัญกำลังใจและสวัสดิการ ซึ่งรัฐบาลให้ ความสำคัญและไม่เคยลืม..."

มีงานวิจัยที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของครู ซึ่งสาเหตุที่ครูมีคุณภาพชีวิตต่ำ เป็นผลจากการมีปัญหาภาระหนี้สิน แต่ผลวิจัยสะท้อนใน 2 ลักษณะ ลักษณะที่หนึ่งพบว่า

ครูไม่ได้หวั่นวิตกเรื่องการมีหนี้สิน เนื่องจากการมีหนี้สินเกิดจากการกู้ยืมเงินมาเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน ปลูกบ้าน หรือซื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวกในชีวิต เช่น รถยนต์ ตู้เย็น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการออมทรัพย์อย่างหนึ่ง เมื่อสิ้นเดือนถูกหักเงินเดือนทำให้เหลือเงินน้อยลง แต่ก็พยายามประหยัดค่าใช้จ่ายเพื่อให้อยู่รอด ซึ่งทำให้มีทรัพย์สิน ถึงแม้เป็นหนี้แต่ก็มีบ้านอยู่ เมื่อครูสอบบรรจุได้และมีสิทธิกู้ยืมเงินสหกรณ์ ส่วนใหญ่จะใช้สิทธิในการกู้ยืมเพื่อนำมาซื้อ/สร้างที่อยู่อาศัย ซื้ออุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งครูที่อายุตัวและอายุราชการน้อยๆ เงินเดือนยังไม่สูงนัก เมื่อกู้ยืมเงินและถูกหักเงินเดือนแทบทั้งหมด จึงรู้สึกที่เงินเดือนไม่เพียงพอและไม่พอใช้ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับครูที่มีอายุตัวและอายุราชการมาก เงินเดือนก็เพิ่มตามอายุ ก็จะมีการรับรู้คุณภาพชีวิตที่ดีกว่า ส่วนในลักษณะที่สอง พบว่า ปัญหาเกิดจากตัวของครูเองที่เป็นคนไม่รู้จักประหยัด ไม่รู้จักการยับยั้งชั่งใจ เห็นแบบอย่างจากคนอื่นก็อยากมีบ้าง จึงกู้เงินไปซื้อโดยไม่มีความจำเป็นและไม่ได้ประมาณการค่าใช้จ่าย หรือมีปัญหาในด้านบุคลิกภาพหรืออุปนิสัย เช่น ดุดการพั่นเล่นห่วย ก่อหนี้สินพอกพูน ซึ่งถ้ามีหนี้สินที่เกิดจากสาเหตุเหล่านี้ก็แก้ไขได้ยาก

ปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาวิจัยการแก้ปัญหาหนี้สินครู ทว่าองค์ความรู้เท่าที่มีพบว่า มีการดำเนินโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหานี้สินครู โดยจัดสรรเงินงบประมาณของทางราชการเพื่อให้ข้าราชการครูกู้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าไปชำระหนี้ที่มีอยู่ ภายใต้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหานี้สินครู พ.ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กอปรกับใน พ.ศ. 2554 เกิดอุทกภัยในหลายพื้นที่ของประเทศไทย กรมบัญชีกลางได้มีหนังสือให้กองทุนหมุนเวียนทบทุนบทบาทหน้าที่ กรอบภารกิจ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมุนเวียน เพื่อหามาตรการเยียวยาให้ความช่วยเหลือกลุ่มครูที่ได้รับความเดือดร้อน คณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหานี้สินข้าราชการครู จึงหามาตรการในการให้ความช่วยเหลือข้าราชการครูที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวโดยได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการพักชำระหนี้ ขยายระยะเวลาชำระหนี้และให้กู้ยืมกรณีผู้ประสบอุทกภัย พ.ศ.2554 นอกจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาหนี้สินครูทั้งระบบซึ่งมีประเด็นสำคัญคือการลดดอกเบี้ยเงินกู้ ฌาปนกิจสงเคราะห์

3.8 พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครู

ปัจจุบันยังขาดงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครู แต่กล่าวได้ว่าประเทศไทยมีการพัฒนารูปแบบการวางแผนและกำหนดนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้ระบบภูมิสารสนเทศมากขึ้น เนื่องจากต้องใช้ข้อมูลที่มีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ และถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ขณะที่ระบบภูมิสารสนเทศจัดเป็นเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการฐานข้อมูลที่ได้จากการรับรู้ระยะไกลและระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก สามารถจำลองสภาพภูมิประเทศให้ใกล้เคียงกับพื้นที่จริง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำไปวิเคราะห์และใช้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ตลอดจนใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการตามเงื่อนไขที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศหรือพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน ระบบภูมิสารสนเทศถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นในประเทศไทย และมองเห็นประโยชน์ของการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครู เพื่อนำข้อมูลครูจากระบบภูมิสารสนเทศมาใช้แก้ปัญหาการขาดแคลนครู ปัญหาการพัฒนาครูและธำรงรักษาครู รวมทั้งปัญหาการพัฒนากระบวนการก้าวหน้าในอาชีพครู ซึ่งล้วนเป็นปัญหาที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในการปฏิรูปครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง

4. จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

มีงานวิจัยในกลุ่มนวัตกรรมระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการเพื่อนำผลการศึกษามาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนี้

4.1 จัดกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม สนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน สนับสนุนผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันที

การมีประสบการณ์และสร้างรายได้ระหว่างเรียนรวมถึงการมีงานทำหลังสำเร็จการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ในบางประเทศให้ความสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดการศึกษาอาชีพ และนำมาไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และในทุกระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงอุดมศึกษา ที่มีการปูพื้นฐานการศึกษาเพื่อ

อาชีพ การรู้จัก รับรู้เรื่องอาชีพ การแนะนำอาชีพ การสำรวจอาชีพ จนถึงการเตรียมอาชีพ ในอนาคต สู่การฝึกวิชาอาชีพเฉพาะทาง ฝึกทักษะเฉพาะทางหรือทักษะสูงเพื่อการ ประกอบอาชีพ

มีงานวิจัยประเมินผลความสำเร็จของการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ความเข้มแข็ง ของชุมชนท้องถิ่น และศักยภาพการแข่งขันของประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการวิจัยประเมินผลความสำเร็จ โดยประเมิน จากผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของการศึกษากับการมีงานทำ ความเข้มแข็งของชุมชน ท้องถิ่น และศักยภาพการแข่งขันของประเทศ ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ประโยชน์ในการประเมินผลสำเร็จของการจัดการศึกษาของประเทศ มีกระบวนการวิจัย ได้แก่ สืบค้นข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้และข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องจากอินเทอร์เน็ต เอกสาร ทางวิชาการ รายงานการวิจัย รายงานการประเมิน และจากหน่วยงานรับผิดชอบ สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารหน่วยงานรับผิดชอบเพื่อสอบถามในรายละเอียดเพิ่มเติมและ ความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในทางปฏิบัติ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่อง หลักการและวิธีการวิจัยประเมินผลทั้งในเชิงทฤษฎีและการนำไปประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานในเรื่องที่รับผิดชอบ และสังเคราะห์ผลจากการศึกษาและจัดทำรายงาน โดยมีข้อ ค้นพบที่สำคัญคือ (1) โลกาภิวัตน์ของเศรษฐกิจและสังคมกับการพัฒนาอย่างรวดเร็วของ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อระบบการศึกษา กล่าวคือตลาดแรงงานต้องการ บุคลากรที่มีความสามารถในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ มีความต้องการให้รัฐเพิ่มทรัพยากร เพื่อขยายบทบาททางการศึกษามากขึ้น ต้องมีการกระจายอำนาจและเพิ่มบทบาทมากขึ้น เทคโนโลยีสารสนเทศถูกนำมาใช้เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาโดยการใช้คอมพิวเตอร์และ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และเกิดการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมที่เกิดจากการค้นหาความหมาย และคุณค่าของความรู้ (2) การศึกษาและการฝึกอบรมต้องเตรียมเยาวชนให้มีความพร้อม ทั้งพัฒนาบุคลิกภาพที่ช่วยให้เขาเข้ามามีบทบาทในสังคมได้อย่างเหมาะสม และได้รับ โอกาสอย่างเสมอภาคกัน รวมทั้งพิจารณาถึงตำแหน่งของพวกเขาในอนาคต โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางที่จะฝึกอบรมให้เข้าสู่อาชีพต่างๆ ตามความต้องการของ ตลาดแรงงาน (3) การมีงานทำ ความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาขีดความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีการพัฒนา (4) การศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีงานทำ

ความเข้มแข็งของชุมชน และศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ และมีปัจจัยแทรกซ้อนอีก เป็นจำนวนมากที่มีความสลับซับซ้อน มีหลายมิติมาเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน กล่าวได้ว่าการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันนอกจากจะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาแล้ว ยังต้องมีการปฏิรูปด้านอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของคนไทย ได้แก่ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ความเป็นนานาชาติ การวิจัยและพัฒนา เป็นต้น นอกจากนี้ในความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการมีงานทำ ความเข้มแข็งของชุมชน และศักยภาพในการแข่งขันถือเป็นหัวใจสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ แต่ทว่าเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่ องค์กรความรู้ ทฤษฎีและผลงานวิจัยยังมีอยู่น้อย แต่จากผลการวิจัยเท่าที่มีอยู่ชี้ชัดว่าสามารถดำเนินการได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลและมาตรการต่างๆ ในการพัฒนาของแต่ละสังคม

มีงานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่งที่ทำให้ความสนใจเกี่ยวกับการจัดการพัฒนาอาชีพต่างๆ สำหรับใช้ในการพัฒนาการจัดประสบการณ์ระหว่างเรียน และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพและสร้างทักษะในการทำงาน ผลการวิจัยชี้ว่า มีความสำคัญในการพัฒนากำลังคนให้มีทักษะอาชีพและการใช้เทคโนโลยี ต้องมีกระบวนการฝึกอาชีพหลัก เช่น ด้านธุรกิจอุตสาหกรรมและการอาชีพต่างๆ ในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้อาชีพทั้งหลายต้องประกอบด้วยวิทยอาชีพและทักษะอาชีพในสัดส่วนต่างๆ กัน ซึ่งวิทยอาชีพกำลังมีบทบาทมากขึ้น จึงต้องสร้างองค์ความรู้ประกอบการทำงานในระดับที่สูงขึ้นในทุกสาขาวิชาชีพ การฝึกอบรมพัฒนาอาชีพในประเทศที่พัฒนาส่วนใหญ่จะกระทำในสถานประกอบการทั้งที่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐหรือไม่ได้ เพราะรัฐก็มีหน้าที่จัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำอยู่แล้ว ซึ่งจะมีส่วนหนึ่งเป็นภาคฝึกปฏิบัติที่เป็นฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ สถานประกอบการรวมทั้งหน่วยงานหลักที่ปฏิบัติการเรื่องนี้ 3 หน่วยงาน คือ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมอาชีวศึกษาด้วยหลักสูตรระยะสั้น และกรมการศึกษานอกโรงเรียน จะมีบทบาทที่ต้องให้การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ทั้งฝึกสร้างทักษะใหม่ ฝึกยกระดับฝีมือแรงงาน และอื่นๆ ด้วยหลักสูตรระยะสั้นเช่นกัน ดังนั้นหลักสูตรพัฒนาฝีมือแรงงานและหลักสูตรระยะสั้นยังมีความจำเป็นอยู่มากเพราะประชากรผู้ใช้แรงงานทั้งหลายส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอาชีพมาเลย

จากผลการวิจัยให้ความสำคัญกับปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ในสังคม เพื่อสร้างประสบการณ์หรือสร้างรายได้ระหว่างเรียนรวมถึงการมีงานทำ การให้การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพของไทยก็เป็นวิธีการหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันต้องสามารถครอบคลุมความต้องการ

กำลังคนในอนาคตอันใกล้ได้อย่างกว้างขวาง และได้ตามลักษณะความเป็นผู้ใช้แรงงานในยุคใหม่ โดยมีข้อเสนอว่า (1) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพต้องกระทำเป็นระบบที่ครบรูปคือ มีระบบอาชีพฝึกหัด ระบบพัฒนาอาชีพทักษะสูงขึ้น และระบบการศึกษาและฝึกอาชีพต่อเนื่อง (2) การจัดเทคนิคและอาชีวศึกษากับการฝึกอบรมในระบบการศึกษาของชาติสมควรกระทำเป็นสองสาย สายเทคนิคและสายอาชีวศึกษาที่เป็นวิทยาลัยสายหนึ่ง และสายฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ ที่เป็นทักษะอาชีพอีกสายหนึ่ง โดยทั้งสองสายให้พบกันที่ปลายทางระดับหนึ่งด้วยศักดิ์และสิทธิเท่าเทียมกัน (3) การพัฒนาอาชีพสมควรให้ตรงกฎหมายเทคนิคและอาชีวศึกษากับการฝึกอาชีพ (4) การจัดสรรอำนาจในการจัดการและรับผิดชอบงานเทคนิคและอาชีวศึกษากับการฝึกอาชีพควรให้แก่สถานศึกษาและสถาบันฝึกอบรมอาชีพ

4.2 ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษา

การจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพมีจุดเน้นการจัดในระดับวิทยาลัย เช่น วิทยาลัยอาชีพ วิทยาลัยชุมชน วิทยาลัยเทคนิค หรือสถาบันเทคโนโลยี ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาของชุมชนหรือท้องถิ่น โดยมีบทบาทเป็นสถาบันการศึกษาอาชีพ ศูนย์ฝึกอบรมอาชีพ และศูนย์วิจัยอาชีพของท้องถิ่น มีโปรแกรมการศึกษาของวิทยาลัยที่นำแนวคิดการศึกษาเพื่ออาชีพหรือการศึกษาอาชีพเข้าไว้ในหลักสูตร มีทั้งโปรแกรมการศึกษาอาชีพหลักสูตรสั้นกว่า 1 ปี ได้รับประกาศนียบัตร หลักสูตร 2 ปี ได้รับอนุปริญญา และบางหลักสูตรมีจัด 4 ปี ได้รับปริญญาตรีประยุกต์ ผู้ที่จบหลักสูตร 2 ปี ถ้าไม่เข้าสู่งานก็ศึกษาต่อปี 3 และ 4 ในระดับปริญญาตรี สำหรับด้านการเป็นสถาบันฝึกอบรมอาชีพ มีหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นๆ เฉพาะกลุ่มเป้าหมาย และหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะยาว ในลักษณะช่างฝึกหัดงาน หรือลักษณะโรงเรียนในโรงงาน จัดเป็นรูปแบบหนึ่งที่ใช้หลักการของการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับผู้เรียนที่มีวุฒิภาวะและมีความรู้พื้นฐานซึ่งสามารถฝึกทักษะเฉพาะทางหรือทักษะสูงหรือลึกพอเพียงแก่การประกอบอาชีพในโครงสร้างอุตสาหกรรมใหม่ที่ต้องการแรงงานที่มีความรู้ความสามารถและทักษะสูง องค์ความรู้ตรงส่วนนี้สนับสนุนการดำเนินการส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพในระบบการศึกษาของประเทศ ซึ่งควรมีเอกภาพในนโยบายการดำเนินงาน ประกอบกับเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการฝังตัวการศึกษาเพื่ออาชีพและแก้ปัญหาการอาชีพของชุมชนท้องถิ่น ถือเป็นปัจจัยหลักสำคัญที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีขีดความสามารถ มีทักษะ ความรู้สูงในการอาชีพ เพื่อการประกอบ

อาชีพและมืงานทำ ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนาประเทศ นอกเหนือจากนั้นสิ่งที่ตามมาก็คือ เป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่ออาชีพให้แก่ประชาชน ทำให้เห็นความสำคัญจำเป็นในการศึกษาวิชาอาชีพก่อนเข้าสู่อาชีพ

4.3 จัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชน (Fix – it – Center)

นโยบายเร่งด่วนด้านการศึกษาที่มุ่งให้สถาบันอาชีวศึกษาขยายบทบาทศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนให้มีความรู้วิธีการและทักษะช่างชุมชน ในการดูแล รักษา และ ซ่อมบำรุงเครื่องมือ อุปกรณ์การประกอบอาชีพ และเครื่องใช้ในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่ายโดยการยืดอายุการใช้งาน รวมทั้งยกระดับฝีมือช่างชุมชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชนในการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาสุขอนามัยพื้นฐาน และผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเครือข่ายในชุมชน ซึ่งไม่พบบางงานวิจัยเกี่ยวกับประเด็นนี้ แต่มีองค์ความรู้ในงานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการอาชีวศึกษา ที่เสนอแนะว่า การจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชนช่วยสร้างแหล่งปฏิบัติงานจริงในการเพิ่มประสบการณ์และพัฒนาทักษะให้แก่ นักศึกษาอาชีวศึกษาเมื่อออกไปปฏิบัติงานในชุมชน รวมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะและความพร้อมในการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์การประกอบอาชีพและอุปกรณ์การดำรงชีวิตประจำวันให้แก่คนในชุมชน

4.4 ให้มีโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพสูงในทุกพื้นที่

การปฏิรูประบบการศึกษาในด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา มีจุดมุ่งหมายมุ่งสร้างหรือผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งจะสำเร็จผลได้ต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอย่างหนึ่ง คือ การสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพสูงในพื้นที่ให้ได้ตามมาตรฐานทักษะอาชีพและมาตรฐานอาชีพให้สูงในระดับสากล เพื่อให้มีบทบาทในการสร้างหรือผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้มีความรู้สูงขึ้นเพื่อให้สามารถประกอบการทำงานอาชีพได้เหมาะสมกับโลกปัจจุบันยุคโลกาภิวัตน์ของเศรษฐกิจและสังคมกับการพัฒนาอย่างรวดเร็วของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยจัดหลักสูตรวิชาชีพที่หลากหลายตามความถนัดและศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการปูพื้นฐานความรู้ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ เพื่อ

สร้างความเข้มแข็งให้กำลังคนในอนาคต รวมทั้งระบบการเรียนรู้ที่ต้องมีการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนมีการจัดโปรแกรมหรือระบบช่างฝึกหัด สร้างความพร้อมของศูนย์หรือห้องฝึกปฏิบัติการเพื่อกระตุ้นให้มีการเรียนรู้และฝึกฝนเพื่อสร้างความสามารถในการประดิษฐ์คิดค้น

4.5 ดำเนินการกับภาคเอกชนอย่างจริงจังเพื่อส่งเสริมการศึกษาในสายอาชีวศึกษา

การส่งเสริมการศึกษาในสายอาชีวศึกษารูปแบบหนึ่ง คือการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง สถานประกอบการและสถานศึกษาซึ่งเป็นการจัดการศึกษาด้านอาชีพ เยาวชนที่เข้าร่วมฝึกอาชีพในโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจะมี 2 สถานภาพในบุคคลเดียวกัน คือ เป็นนักเรียนนักศึกษาในโรงเรียน และเป็นพนักงานฝึกอาชีพของสถานประกอบการ

มีข้อค้นพบจากงานวิจัยว่า สถานประกอบการที่ร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีต้องตระหนักว่าเป็นเสมือนสถานศึกษาแห่งที่สองของนักเรียนและมีความพร้อมดังนี้ (1) เป็นผู้ประกอบกิจการที่ดำเนินการฝึกอาชีพได้ (2) มีความพร้อมในการฝึกอาชีพตามสาขาวิชาชีพนั้น (3) สามารถจัดให้มีผู้ควบคุมการฝึกและครูฝึก ทำหน้าที่ประสานดูแลการฝึกและการสอนอาชีพได้ (4) สามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอาชีพได้ (5) สามารถจัดฝึกอาชีพได้ตลอดเวลา 3 ปีหรือจนจบหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (6) สามารถจัดส่งบุคลากรเข้าร่วมประชุมสัมมนากับสถานศึกษาได้ (7) สามารถจัดสวัสดิการตลอดจนมาตรการเกี่ยวกับ สวัสดิภาพให้แก่นักเรียนที่เข้ารับการฝึกได้ (8) อยู่ในทำเลที่สามารถติดต่อได้สะดวก

ปัจจุบันมีการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษามากขึ้น เช่น ในรูปศูนย์การเรียน โรงเรียนในโรงงาน เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการเฉพาะบุคคลและเฉพาะกลุ่ม มีงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ถือเป็นกุญแจสำคัญของการเตรียมแรงงานที่มีคุณภาพให้แก่ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้ภาคเอกชนในแต่ละกลุ่มอาชีพรวมตัวกันเพื่อพัฒนาการฝึกอบรมทักษะอาชีพโดยเฉพาะเพื่อตอบสนองความแตกต่างของ

ผู้เรียน มีงานวิจัยที่กล่าวถึงการจัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์การเรียน ก็ยังเป็นเรื่องใหม่ของระบบการศึกษาไทย แม้จะได้มีการหารือในระดับนโยบายที่ชัดเจนแล้วก็ตาม แต่ในระดับปฏิบัติที่ต้องดำเนินงานผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งอาจยังไม่ทราบถึงวิธีการว่าเป็นอย่างไร ทำให้การรับรู้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษายังมีค่อนข้างน้อย จึงทำให้มีปัญหาในการดำเนินงานอยู่บ้าง อย่างไรก็ตาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาก็มีความเข้าใจและมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ พร้อมจะให้ความสะดวกแก่สถานประกอบการและภาคเอกชนอย่างเต็มที่ ทั้งการอำนวยความสะดวก การขออนุญาตตั้ง การติดตามประเมินผล และงานวิชาการที่จะช่วยให้ศูนย์การเรียนประสบความสำเร็จ การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดศูนย์การเรียนทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาได้อย่างรวดเร็วก่อนที่จะขยายผลออกไป ซึ่งต้องมีการปรับตัวเข้าหากันทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งภาครัฐและสถานประกอบการ รวมทั้งการจัดการศึกษาในรูปแบบศูนย์การเรียนยังมีภารกิจที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จอีกหลายอย่าง เช่น เงินอุดหนุนการจัดการศึกษา การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีทางการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องหาแนวทางพัฒนาต่อไป

จากที่กล่าวมาเห็นถึงความสำคัญอย่างยิ่งของการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อพัฒนาประเทศ จึงเห็นสมควรสนับสนุนและดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนในการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาในสายอาชีวศึกษาและขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษาอีกด้วย

5. พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (ICT in Education)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนวัตกรรมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อเพื่อการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมทั้งความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้เรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สรุปได้ดังนี้

5.1 จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) ให้แก่โรงเรียนควบคู่กับการเร่งพัฒนาเนื้อหาที่เหมาะสมตามหลักสูตรบรรจุลงในคอมพิวเตอร์แบบพกพา

(แท็บเล็ต) และส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) เพื่อการศึกษา

นโยบายด้านการศึกษารัฐบาลให้จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) ให้แก่โรงเรียน ตามโครงการแท็บเล็ตพีซีเพื่อการศึกษาไทย (One Tablet Per Child) ซึ่งยังไม่มีการศึกษาวิจัย เป็นเพียงเริ่มทดลองดำเนินการในโรงเรียนนำร่องสำหรับ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา พ.ศ. 2555 ควบคู่กับการเร่งพัฒนาเนื้อหาที่เหมาะสม ตามหลักสูตรบรรจุลงในคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต รวมทั้งจัดทำระบบอินเทอร์เน็ต ไร้สายตาม มาตรฐานการให้บริการในสถานศึกษาที่กำหนดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เพื่อทดลองความเป็นไปได้ก่อนจะขยายผลสู่การปฏิบัติจริง การดำเนินโครงการลักษณะนี้ ถือเป็น การเตรียมการรองรับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับวันจะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมมากขึ้น ในขณะที่ ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2558 กระทรวงศึกษาธิการจึงร่วมกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักนายกรัฐมนตรี ดำเนินการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) ให้แก่ โรงเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการแท็บเล็ตพีซีเพื่อการศึกษาไทยที่ได้กำหนดไว้ เครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) มิใช่เป็นเพียงเครื่องมือให้กับนักเรียนใช้เรียนแทน หนังสือเรียนเท่านั้น แต่สามารถทำอะไรได้หลากหลายในด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษา อาทิ เสริมทักษะการอ่าน เขียน คิดเลขเร็ว (literacy & numeracy) เสริมทักษะการเรียนรู้ ผ่านสื่อ เสริมทักษะกระบวนการคิดผ่านเทคโนโลยี ที่สำคัญเรียนรู้ได้ด้วยตนเองไม่จำกัด เวลาและสถานที่ และเรียนรู้ร่วมกันทั้งเด็ก ครู ผู้ปกครอง จึงขึ้นอยู่กับครู ผู้บริหารและ ผู้ปกครองจะนำเครื่องมือนี้ไปใช้อย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ตาม การเข้าถึง เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งความรู้ต่างๆ เป็นการสร้างความตื่นตัวให้กับเด็ก เยาวชนและ ประชาชนทุกระดับ ซึ่งนับได้ว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการกระตุ้นให้เกิดรูปแบบ การเรียนรู้ร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างเด็กเล็กกับพ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งยังอยู่ในวัยหนุ่มสาวได้ ร่วมกันศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ในโลกกว้าง อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเท่าเทียมกัน ทางการศึกษา ระหว่างเด็กในเมืองกับเด็กในชนบทในผืนแผ่นดินไทย โดยไม่แบ่งแยกเพศ ชาติพันธุ์ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม ศาสนา หรือความบกพร่องต่างๆ ช่วยสร้างโอกาสและ พัฒนาคุณภาพทางการศึกษาโดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ

การเรียนรู้รายบุคคล โดยเหตุผลที่เริ่มกับเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อน เพราะเป็นวัยที่สามารถเรียนรู้ได้เร็วตามพัฒนาการทางสมองที่เหมาะสม และเด็กได้เรียนรู้ด้วยความสุข สามารถสร้างสิ่งที่ดีให้กับตนเองและสังคมได้ในอนาคต อย่างไรก็ตาม เมื่อดำเนินการได้ระยะหนึ่ง ก็ควรมีการติดตามและประเมินผลโครงการเพื่อนำผลมาปรับปรุงพัฒนาต่อไป

5.2 จัดหาระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายตามมาตรฐานการให้บริการในสถานศึกษาที่กำหนด

การพัฒนาระบบโครงข่ายไร้สายความเร็วสูง (Wi-Fi Network) และพัฒนาศูนย์ควบคุมการดำเนินงานและติดตามประเมินผลการพัฒนาระบบเครือข่ายไร้สายในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามมาตรฐาน ให้สามารถรองรับการใช้งานได้ในปริมาณมาก โดยจัดสร้างฐานข้อมูลของ Access Point เพื่อทำหน้าที่รับ-ส่งข้อมูลคลื่นความถี่และพัฒนาเทคโนโลยี Cloud Computing เพื่อรองรับโปรแกรมประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน รวมถึงจัดตั้งศูนย์ควบคุมและติดตามประเมินผลในส่วนกลาง เพื่อควบคุมและกำกับการใช้คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตหรือคอมพิวเตอร์แบบพกพาของเด็กนักเรียน

5.3 จัดให้มีระบบการเรียนรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ

การศึกษาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning ย่อจาก Electronic Learning) คือระบบการเรียนทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างกว้างขวางและสามารถควบคุมลำดับขั้นของการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถสร้างระบบการสื่อสารภายในห้องเรียนที่ไม่มีข้อจำกัดในด้านเวลาและสถานที่ และมีระบบการประเมินผลเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา เหนือสิ่งอื่นใดระบบการเรียนรู้ e-Learning ผู้เรียนจะต้องใช้ความรับผิดชอบสูงจึงจะประสบความสำเร็จ ปัจจุบันหลายบริษัทได้ใช้ระบบ e-Learning โดยระบบการเรียนผ่านออนไลน์ซึ่งมีหลายหลักสูตร เพื่อเป็นสื่อช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะแก่พนักงานในบริษัท รวมถึงมหาวิทยาลัยหลายแห่งได้ให้ความสนใจและพัฒนาระบบการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นำระบบการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ตมาใช้ โดยกำหนดแต่ละหลักสูตรตามโปรแกรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการอย่างสะดวกและรวดเร็ว เข้าถึงการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น มีทั้งระบบการเรียนแบบทางไกลสำหรับนักเรียนที่สมัครเรียนออนไลน์

และสำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าร่วมเรียนในห้องเรียนได้ ซึ่งมีงานวิจัยเกี่ยวกับ**บทบาท การเรียนการสอน E-learning ในประเทศไทย** มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการส่งเสริมประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอนในหลากหลายรูปแบบ เช่น การนำมัลติมีเดียมาเป็นสื่อการสอนของครู/อาจารย์ การใช้เสียงส่งสัญญาณวิดีโอตามความต้องการ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และค้นคว้าด้วยตัวเองผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต การเรียนการสอนออนไลน์ผ่านเว็บ การเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นต้น

5.4 พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษา

เครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษาแบ่งเป็นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอุดมศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ *เครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย* หรือ SchoolNet Thailand คือ โครงการส่งเสริมการเชื่อมต่อเข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนทั่วประเทศไทย ก่อตั้งโดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ เพื่อสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยยกระดับการศึกษาและคุณภาพการศึกษาของไทย พร้อมกับลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างนักเรียนในเมืองและชนบท นับเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์แห่งแรกในกลุ่มประเทศอาเซียน ที่เปิดโอกาสให้โรงเรียนทั่วประเทศสามารถเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ได้รับการยกย่องว่าเป็นโครงการตัวอย่างที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือในการลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำของโอกาสในการศึกษาหาความรู้

สำหรับในระดับการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ดำเนินโครงการเครือข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยสร้างเครือข่ายความเร็วสูงเชื่อมโยงมหาวิทยาลัย/สถาบันและวิทยาเขตสารสนเทศ เพื่อจัดการเรียนการสอนทางไกลแบบสองทางโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ และจัดตั้งสำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการโครงการ จัดทำแผนและดำเนินการพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษาให้สามารถให้บริการกับสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งในสังกัด/กำกับได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยที่ให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับอุดมศึกษา โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ดำเนินการได้ทันที เช่น การเพิ่มบทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาขีดความสามารถใน

การแข่งขันของประเทศ โดยสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาวิจัย และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิต การพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้มีความเข้มแข็งและ สามารถรองรับการพัฒนาขีดความสามารถของมหาวิทยาลัยในการศึกษาวิจัย การพัฒนา เครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ของการศึกษาทั้งระบบ โดยเฉพาะการเชื่อม/สมานรอยต่อระหว่างการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าสูงสุด

5.5 ขยายระบบโทรทัศนเพื่อการศึกษาให้กว้างขวาง

ทรัพยากรสื่อสารมีบทบาทสำคัญในฐานะช่องทางการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง การใช้ทรัพยากร สื่อสารโดยเฉพาะด้านโทรคมนาคมประเภทต่างๆ เพื่อการศึกษายังอยู่ในวงจำกัด ทั้งนี้ให้ องค์การของรัฐเป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของ ประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการเสริมพลังอำนาจการจัดการศึกษา ให้มากขึ้น ทั้งในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษา นอกโรงเรียน เพื่อการปฏิวัติสังคมให้ไปสู่ "สังคมแห่งการเรียนรู้" และให้คนไทยมี แหล่งความรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิต

มีงานวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์และการประเมินประสิทธิภาพการใช้สื่อต่างๆ เพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยสื่อโทรคมนาคม สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ โดยใช้การวิจัยเอกสาร และการวิจัยเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าสื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษามีความจำเป็นมากต่อการเรียน ทำให้ได้รับความรู้ใหม่ๆ นอกเหนือจากในบทเรียน หากมีการติดตามรับชมรายการอย่างต่อเนื่องจะทำให้ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการเรียน ช่วยพัฒนาการเรียนของนักเรียนได้ ทำให้จำง่าย เพราะมองเห็นภาพ มีการอธิบายภาพประกอบ ลักษณะรายการที่สนใจเป็นประเภทเสริม ความรู้ทั่วไป และเห็นว่าครูอาจารย์ ผู้ผลิตรายการสื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา มีความ รอบรู้ในเนื้อหาสาระดีมาก ภาษาที่ใช้เหมาะสมและง่ายต่อความเข้าใจ บุคลิกภาพ น้ำเสียง และลีลาการนำเสนอมีความเหมาะสมดี จึงควรสนับสนุนและแพร่ขยายระบบวิทยุโทรทัศน์

เพื่อการศึกษาให้กว้างขวางขึ้นในสถานศึกษา สนับสนุนการเรียนการสอนผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ เพื่อการศึกษาอย่างชัดเจนในหลายๆ ด้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน เช่น ให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการผลิตรายการที่มีคุณภาพ ประเมินผลรายการต่างๆ ที่สอนผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน ในแต่ละระดับชั้น พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต รายการ อุปกรณ์ในการรับชมให้เพียงพอต่อความต้องการของแต่ละโรงเรียน รวมทั้งจัด อบรมครู อาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อสานต่อการพัฒนาการใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อ การศึกษา และจัดทำคู่มือการรับชม คู่มือการเรียนการสอน ตารางออกอากาศแจกจ่ายให้ตาม โรงเรียนต่างๆ อย่างทั่วถึงและมีจำนวนมากพอกับความต้องการของโรงเรียน

5.6 ปรับปรุงห้องเรียนนําร่องให้ได้มาตรฐานห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์

กระทรวงศึกษาธิการดำเนินโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบ ห้องเรียนไฮเทคหรือห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์มัลติมีเดียอัจฉริยะ เป็นห้องเรียนที่มีระบบ บันทึกลงและถ่ายทอดสัญญาณภาพและเสียงเชื่อมโยงในรูปแบบนำเสนอด้วยระบบและ ประสิทธิภาพของกล้องเซ็นเซอร์อัตโนมัติ เป็นตัวทำหน้าที่จับภาพผู้สอนและนักเรียน โดยมี การทำงานร่วมกันของระบบฮาร์ดแวร์และความอัจฉริยะของฮาร์ดแวร์ควบคุมและทำงาน ให้เกิดผลลัพธ์ด้านการบันทึกและเรียกดูข้อมูลของกิจกรรมที่บันทึกจากห้องเรียนหนึ่งไปยัง อีกห้องเรียนหนึ่งผ่านระบบเครือข่ายเน็ตเวิร์ค นักเรียนที่พลาดการเข้าเรียนสามารถ ทบทวน ศึกษาบทเรียนโดยเรียกดูข้อมูลการเรียนการสอนที่ถูกบันทึกไว้เป็นสื่อมัลติมีเดีย ซึ่งระบบห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์สามารถช่วยเหลือโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลให้มีโอกาส ทางการศึกษาเท่าเทียมกับโรงเรียนในเขตเมือง เพราะสามารถใช้ระบบดังกล่าวเรียนไป พร้อมกันได้ ที่สำคัญยังเป็นระบบที่สร้างขึ้นเพื่อให้มีการสื่อสารแบบสองทาง นักเรียนสามารถ โต้ตอบกับผู้สอนในวิชานั้นๆ ได้ทันที ซึ่งนับเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกัน และเป็นการแก้ปัญหาขาดแคลนครูผู้สอนในบางวิชาที่สำคัญได้ ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ มัลติมีเดียอัจฉริยะจะมีลักษณะคือ มีสื่อมัลติมีเดีย มีเว็บไซต์ มีโปรแกรมสนับสนุนการเรียน การสอนมากมาย สอนได้หลากหลายรูปแบบ โดยครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันได้ตลอดเวลา จัดเก็บข้อมูลการสอนได้และดึงกลับมาใช้งานได้ตลอดเวลา และมีแบ่งกลุ่มเรียนรู้ วิเคราะห์ ทำโครงการและเสนองานแบบแยกกลุ่มหรือรวมกลุ่มกันได้ รวมถึงสามารถให้การบ้านผ่าน อินเทอร์เน็ต และใช้ร่วมกับเครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ เช่น โทรศัพท์มือถือ

5.7 ดำเนินการให้กองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสามารถดำเนินการตามภารกิจ

กองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับการจัดตั้งกองทุนตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2554 โดยได้รับจัดสรรเงิน 5 ล้านบาท และทางสำนักงานคณะกรรมการการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) พร้อมจะจัดสรรเงินให้อีก 75 ล้านบาท โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน มีคณะกรรมการ 7 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน ส่วนปีต่อไปก็ให้จัดทำแผนใช้จ่ายเงินเพื่อจัดสรรเข้ากองทุนประมาณการปีละ 500 ล้านบาท พร้อมทั้งได้จัดตั้งสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการกองทุน พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาภายใต้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ดำเนินการจัดทำกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ กำหนดนโยบายและแผนงาน เสนอแนะการจัดสรรเงินกองทุนต่อคณะกรรมการบริหารกองทุน ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลภายหลังจัดสรรเงินกองทุน และทำรายงานผลการดำเนินงานต่างๆ นอกจากนี้ยังกำหนดให้เป็นกลไกขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการศึกษาแห่งชาติให้เป็นศูนย์กลางในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาและส่งต่อไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศและนานาชาติ พัฒนาศูนย์สารสนเทศเพื่อการศึกษาให้เป็นศูนย์กลางจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา และส่งเสริมศูนย์การเรียนรู้แห่งชาติให้เป็นศูนย์กลางจัดเก็บเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อครู ผู้บริหาร นักเรียนรวมถึงผู้ปกครอง สามารถดึงข้อมูลไปใช้ได้ เช่น หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา การบริหารการศึกษา เป็นต้น ตลอดจนให้พัฒนาช่องทางต่างๆ ให้สื่อสารเชื่อมโยงกันได้ เช่น สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา การยกระดับรายการ Student Channel และ Teacher Channel เป็นต้น

5.8 พัฒนาระบบไซเบอร์โฮมที่สามารถส่งความรู้มายังผู้เรียนโดยใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

ปัจจุบันยังขาดงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบไซเบอร์โฮม (Cyber Home) หรืออินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เนื่องจากการนำระบบไซเบอร์โฮมหรืออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงมาใช้ในการจัดการศึกษากับผู้เรียนยังมีค่อนข้างน้อย แต่รัฐบาลเห็น

ถึงความสำคัญของระบบอินเทอร์เน็ตที่ก้าวไปอย่างไม่หยุดยั้ง หากสามารถนำมาใช้ได้อย่างถูกต้อง จะเป็นการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและกระจายโอกาสทางการศึกษาให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ มีการพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศและพัฒนาระบบไซเบอร์โฮมที่สามารถส่งความรู้มายังผู้เรียนด้วยระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ซึ่งจะเป็นกลไกในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการเรียนรู้สู่กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มทุกระดับที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ

6.1 พัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบ กำกับดูแลระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติ ซึ่งงานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องนี้มีค่อนข้างน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยและพัฒนาในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือโดยมีจุดมุ่งหมายการทำงานที่เฉพาะเจาะจงชัดเจน เช่น การพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนรากฐาน เป็นต้น ระบบเครือข่ายจะประกอบด้วย กระบวนการสร้างเครือข่ายองค์ประกอบของเครือข่าย และการบริหารจัดการเครือข่ายให้ดำเนินการบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งผลการวิจัยอาจนำมาประยุกต์ในกรณีการพัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติได้ว่า รูปแบบของเครือข่ายความร่วมมือประกอบด้วยกระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอนคือ (1) ขึ้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย (2) ขึ้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย (3) ขึ้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน (4) ขึ้นบริหารจัดการเครือข่าย (5) ขึ้นพัฒนาความสัมพันธ์ (6) ขึ้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สำหรับองค์ประกอบและการบริหารเครือข่าย ได้แก่ (1) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานตามภารกิจของเครือข่าย (2) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการเครือข่าย (3) เทคนิคหรือวิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย (4) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของเครือข่าย (5) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย (6) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล ซึ่งระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติ หากมองเฉพาะเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษา ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล หน่วยงาน/องค์กรทางการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ที่สมัครใจรวมกลุ่มเครือข่าย โดยดำเนินการตามกระบวนการ

ปฏิบัติงานของเครือข่าย ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ขอบข่ายภารกิจ ของเครือข่าย และร่วมกันวางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินงานพัฒนาเครือข่าย การวิจัย ซึ่งมีการวางแผนงานในแต่ละด้าน ทั้งวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป พร้อมทั้งกำหนดกลไกและองค์กรในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผน และประเมินผล เพื่อปรับปรุงและพัฒนาต่อไป นอกจากนี้ มีตัวอย่างงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเครือข่าย สถาบันอุดมศึกษาเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนรากฐาน ซึ่งมีเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา 8 เครือข่าย และกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “เป็นเครือข่ายที่มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ และ เทคโนโลยีควบคู่กับการพัฒนาบุคลากรด้านงานวิจัย สร้างทุนทางปัญญาให้กับชุมชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อสร้างรากฐานด้านเศรษฐกิจชุมชนสู่เวที การแข่งขันของประเทศสากล และเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ซึ่งมีเป้าหมายคือกำหนดแผนการดำเนิน โครงการวิจัยที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดและท้องถิ่น ส่งเสริมและ กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา ชุมชน ผู้ประกอบการ หน่วยงานระดับจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างโอกาสและสมรรถนะให้นักวิจัยรุ่นใหม่ใน สถาบันอุดมศึกษา และสนับสนุนให้นำผลงานวิจัยไปถ่ายทอดองค์ความรู้เทคโนโลยีให้แก่ ชุมชนและขยายผลในการพัฒนาผลผลิตทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ทางสังคมเศรษฐกิจ

จากผลการวิจัยและพัฒนา รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือที่กล่าวมา สะท้อนให้เห็นกระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้ตาม จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การพัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยมี จุดมุ่งหมายของความสำเร็จที่เฉพาะเจาะจงและเพื่อประโยชน์ร่วมกัน โดยอยู่บนพื้นฐาน ของความร่วมมือ มีใจร่วมกันในการทำงานและได้รับประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย การทำงาน ในรูปแบบเครือข่ายจัดเป็นกลไกหนึ่งในการผลักดันและขับเคลื่อนงาน ประสานพลังในการ ร่วมมือ กระจายและขยายงาน ติดต่อประสานได้เร็ว และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

6.2 จัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อการวิจัยสำหรับสาขาวิชาที่จำเป็น

ศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการ (Centre of Excellence, CoE) เป็นศูนย์ ระดับชาติ ภายใต้การบริหารงานของสำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษาและวิจัยด้านวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี (สบว.) หรือ Science and Technology Postgraduate Education and Research Development Office (PERDO) ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ มีเป้าหมายในการยกระดับความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศให้มีมาตรฐานสากล โดยใช้ชื่อ "ศูนย์ความเป็นเลิศ" เป็นกลไกขับเคลื่อนการวิจัยและพัฒนา ให้สามารถพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด โดยบูรณาการงานวิจัย งานด้านบัณฑิตศึกษา และงานด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้มีความเชื่อมโยงกันเป็นระบบที่ครบวงจร ซึ่งจะมีหน้าที่ผลิต พัฒนา และบูรณาการองค์ความรู้และปัญญา ควบคู่กับการสร้างกำลังคนระดับสูง สอดคล้องกับศาสตร์ต่างๆ ในปัจจุบันและอนาคต โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการบริหาร เสริมความเข้มแข็งของภาคีให้สามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อตอบปัญหาในปัจจุบัน ตั้งโจทย์วิจัยใหม่เพื่อสร้างองค์ความรู้ และคิดค้นงานวิจัยในหัวข้อที่เป็นการคาดการณ์และสามารถตอบปัญหาในอนาคตได้ รวมถึงสามารถสร้างนวัตกรรมผลงานวิจัย และให้บริการทางวิชาการแก่ภาคการผลิต ตลอดจนสร้างกลไกผลักดันให้ประเทศเป็นแหล่งวิชาการระดับสูงในอนุภูมิภาคและภูมิภาค และมีวิสัยทัศน์เป็นฐานความรู้และปัญญาระดับแนวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อขับเคลื่อนประเทศให้สามารถพึ่งพาตนเองและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนในเวทีสากล นำมาซึ่งสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุข

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้เสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพื่อขออนุมัติจัดสรรงบประมาณและขอเสนอเพื่อพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศ พ.ศ. 2555-2559 เนื่องจากการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีถือเป็นนโยบายที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนเชิงวิชาการ ทั้งนี้คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ และให้ตั้งศูนย์ความเป็นเลิศเพิ่มเติมเพื่อต้องการที่จะให้ครอบคลุมศาสตร์ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ โดยมีศูนย์ความเป็นเลิศที่ดำเนินงานภายใต้หลักการสร้างระบบการวิจัยแบบภาคี เพื่อสร้างความพร้อมในการวิจัยตามโครงการวิจัย

ปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศ เป็นศูนย์วิจัยในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ขาดแคลน ที่มีลักษณะการดำเนินงานเป็นภาคีเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษา/วิจัย กว่า 30 แห่งทั่วประเทศ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาและผลิตองค์ความรู้และทรัพยากรบุคคลระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตและพัฒนาจากแนวเดิมที่เป็นการผลิตยึดผู้ผลิต คือสถาบันการศึกษาเป็นหลัก

มาเป็นการผลิตที่ยืดความต้องการของสังคมและประเทศเป็นหลัก เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศให้ทัดเทียมหรือล้ำหน้ากว่าอารยประเทศในเวทีเศรษฐกิจโลก ขณะนี้มีศูนย์ความเป็นเลิศจำนวน 9 แห่ง ประกอบด้วย (1) ศูนย์ความเป็นเลิศด้านนวัตกรรมทางเคมี (2) ศูนย์ความเป็นเลิศด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม พืชวิทยา และการบริหารจัดการสารเคมี (3) ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและของเสียอันตราย (4) ศูนย์ความเป็นเลิศแห่งชาติด้านปิโตรเลียม ปิโตรเคมี และวัสดุขั้นสูง (5) ศูนย์เทคโนโลยีพลังงานและสิ่งแวดล้อม (6) ศูนย์ความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีชีวภาพเกษตร (7) ศูนย์นวัตกรรมเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว (8) ศูนย์ความเป็นเลิศด้านคณิตศาสตร์ และ (9) ศูนย์ความเป็นเลิศด้านฟิสิกส์ โดยวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานในภาพรวมของศูนย์ความเป็นเลิศ มีดังนี้

1. เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของศูนย์ความเป็นเลิศ ให้เป็นศูนย์วิจัยเฉพาะทาง ที่สร้างความเป็นเลิศทุกมิติของภาคสถาบันอุดมศึกษา/วิจัย อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อนำไปสู่สถานภาพของการเป็นผู้นำด้านความรู้ ความคิดและปัญญา

2. เพื่อสร้างความเป็นเลิศในการวิจัยระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบวิจัยของประเทศ เพื่อประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้สำหรับ การพึ่งตนเอง และประโยชน์ในการนำองค์ความรู้ไปสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยี สำหรับภาคการผลิตและบริการ เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีสากล

3. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ ความคิด และทักษะด้านการวิจัย มีคุณธรรม และจริยธรรม ตลอดจนความรอบรู้ เท้าทันโลก เพื่อจะไปมีบทบาทนำ และเป็นผู้ขับเคลื่อนประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์ตามความต้องการของสถาบันอุดมศึกษาและภาคการผลิตและบริการของหน่วยงานรัฐและเอกชน

4. เพื่อเป็นแหล่งความรู้และแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ ที่สามารถให้การพึ่งพากับสังคมโดยตรง สามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีด้วยกิจกรรมทางวิชาการด้านต่างๆ สู่ความต้องการของสังคม ตลอดจนการมีบทบาททั้งด้านตอบสนอง เตือนสติ และชี้แนะสังคม

5. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา วิจัย และการฝึกอบรมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับภูมิภาค เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระยะยาว

ผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทั้งหมด กล่าวได้ว่าเป็นประตูลเชื่อมโยงสู่ความร่วมมือทางวิชาการระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติ เป็นการสนับสนุนการพัฒนากำลังคนระดับสูงที่มีทักษะด้านการวิจัยให้กับสถาบันอุดมศึกษาหน่วยงานของรัฐและธุรกิจเอกชน ช่วยพัฒนาระบบการศึกษาและวิจัยของสถาบันอุดมศึกษากลุ่มใหม่ และพัฒนาชุมชนโดยใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีบูรณาการกับภูมิปัญญา / ทรัพยากรท้องถิ่น รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิต/บริการ โดยการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความปลอดภัย พัฒนาระบบเตือนภัยสำหรับโรคอุบัติใหม่และพิบัติภัย

อย่างไรก็ดี มีความคิดเห็นจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้เสนอแนะว่า ในการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศต้องเพิ่มบทบาทให้สามารถตอบสนองยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาประเทศใน 4 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมและความมั่นคงของมนุษย์ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางอาหาร ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางพลังงาน และยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มคุณค่าของอุตสาหกรรม นอกจากนี้แนวทางการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศอย่างยั่งยืนโดยการจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อการวิจัยของภาครัฐ ควรคำนึงถึงความสมดุลของความยั่งยืนใน 3 ภาคส่วนคือ ความยั่งยืนทางวิชาการ ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ และความยั่งยืนทางสังคม ปัจจุบันภาครัฐให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งกับการวิจัยและพัฒนาของประเทศ และพร้อมที่จะลงทุนโดยได้กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาระดับชาติอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีความเข้าใจหลักการในการวิจัยและพัฒนาที่ไม่ใช่แค่การผลิตคนและผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เท่านั้น แต่ให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสพื้นฐานของการวิจัยรองรับการทำงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นโอกาสของศูนย์ความเป็นเลิศที่จะได้รับการสนับสนุนเชิงนโยบายและงบประมาณ เพียงแต่ต้องทำงานวิจัยที่สามารถตอบสนองประเด็นความต้องการเชิงนโยบายของภาครัฐได้เท่านั้น

6.3 พัฒนาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของชาติ

การบริหารงานวิจัย หมายถึง กระบวนการต่างๆ ที่ทำให้การวิจัยสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เช่น การวางแผนการวิจัย การพิจารณาข้อเสนอการวิจัย การติดตามและควบคุมดูแลการวิจัยให้ดำเนินไปตามแผน การเผยแพร่และใช้ผลงานวิจัย ฯลฯ การบริหารงานวิจัยของชาติจึงเป็นกลไกสำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งผลสำเร็จจากการลงทุนทางการวิจัย อันได้แก่ “ผลผลิตงานวิจัย” และ “นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์” เพื่อให้เกิดประโยชน์และมีความคุ้มค่าสูงสุดแก่กลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ยังเป็นกลไกเพื่อการขยายผลและต่อยอดงานวิจัย การถ่ายทอดและบ่มเพาะงานวิจัยและสิ่งประดิษฐ์ การสร้างคุณค่าแก่งานวิจัยและสิ่งประดิษฐ์ รวมถึงการสร้างเวทีและการสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องในระบบวิจัยทั้งหมด นับตั้งแต่ผู้บริหารระดับนโยบาย นักวิจัย/นักประดิษฐ์ หน่วยงานวิจัย และกลุ่มเป้าหมายในภาคส่วนต่างๆ ซึ่งมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิจัย พบว่าแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ระดับองค์กร ระดับยุทธศาสตร์ ระดับแผนงาน และระดับโครงการ ซึ่งแต่ละระดับต้องการระบบการบริหารที่แตกต่างกัน เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการบริหารงานวิจัย คือ กฎหมาย ข้อบังคับ/ระเบียบ/ประกาศ สัญญาการรับทุน จริยธรรมนักวิจัย นอกเหนือจากนี้ คือ โจทย์วิจัยที่อาจต้องมีความซับซ้อนและเป็นการทำงานของนักวิจัยหลายสาขาที่มีความสามารถเฉพาะด้าน วัตถุประสงค์เฉพาะของแหล่งทุน ระบบการบริหารการเงิน/งบประมาณกับธรรมชาติการวิจัย ความสนใจในประเด็นของงานวิจัยที่ต่างกัน และวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมวิชาการ จากงานวิจัยมักพบว่า จุดอ่อนอย่างหนึ่งที่ทำให้การวิจัยไม่ค่อยก้าวหน้าเท่าที่ควร คือ ความขาดแคลนระบบของการบริหารงานวิจัยในสถาบันการศึกษา เห็นได้ว่า หน่วยงานด้านการวิจัยในสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาบางระดับ แม้จะมีผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยจำนวนมาก แต่ระบบการสนับสนุนและการบริหารการวิจัยยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ความจริงที่พบคือ ยังต้องหาผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอคำปรึกษาด้านการวิจัย รวมถึงขาดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสิ่งสนับสนุนให้เกิดการทำวิจัย เช่น การสนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากร ด้านการเผยแพร่ หรือการขึ้นทะเบียนลิขสิทธิ์ทางปัญญา เป็นต้น ก็ทำให้การวิจัยย่ำแย่เกิดขึ้นไม่ได้ หรือขาดความต่อเนื่องในการทำวิจัยเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนทุกวัน ในทางตรงข้ามบางสถาบันที่มีหน้าที่เกี่ยวกับวิจัย มีการสร้างงานวิจัยจำนวนมาก ก็จะมีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการบริหาร

จัดการระบบงานวิจัยทั้งหมดของสถาบัน เหตุนี้ จึงจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการบริหารงานวิจัย ทั้งในด้านความหมาย ความจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารงานวิจัย ขอบเขตหรือภารกิจการบริหารงานวิจัย

มีงานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ศึกษาปัญหาและสาเหตุในการบริหารจัดการงานวิจัยของสถาบัน อุดมศึกษา ซึ่งผลงานวิจัยเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของการจัดการศึกษา ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา พบปัญหาและเหตุผลที่ต้องมีการบริหารงานวิจัย เพื่อแก้ปัญหา ได้แก่ **ปัญหาการคิดริเริ่มในการทำวิจัย** เกิดจากการขาดความรู้และประสบการณ์ด้านการวิจัย จึงต้องจัดที่ปรึกษาวิจัยเพื่อให้ความช่วยเหลือแนะนำ **ปัญหาการทำวิจัยไม่เสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด** จึงต้องดำเนินการกระตุ้นสนับสนุนและช่วยแก้ปัญหาเพื่อให้งานวิจัยเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด **ปัญหาการเขียนรายงานการวิจัย** จึงต้องจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการเขียนรายงานการวิจัย **ปัญหาขาดการวิพากษ์เพื่อประเมินคุณภาพผลงานวิจัย** จึงเป็นเหตุให้ผลงานวิจัยไม่ได้รับการยอมรับ และมีผลอย่างมากต่อการเผยแพร่ต่อไป และ**ปัญหาการเผยแพร่ผลงานวิจัย** ในการนำเสนอ ที่ประชุมวิชาการ หรือลงบทความวิจัย หรือใช้พื้นที่เว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมา ล้วนต้องอาศัยกลไกของการบริหารงานวิจัยเข้ามาดำเนินการทั้งสิ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ก่อนการวิจัย ระหว่างดำเนินการวิจัย และหลังดำเนินการวิจัย ดังนั้น ขอบเขตหรือภาระงานของการบริหารงานวิจัย จึงต้องตอบสนองการแก้ปัญหาตามระยะหรือขั้นตอนสำคัญในการวิจัย เพื่อให้ผ่านพ้นอุปสรรคและดำเนินการในขั้นตอนต่อไปได้ ภาระงานของการบริหารงานวิจัย อาจทำได้ดังนี้ *การบริหารงานวิจัยก่อนดำเนินการวิจัย* ประกอบด้วย การประกาศเชิญชวนให้ทำวิจัย การอบรมหรือการให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย การพิจารณาหัวข้อการวิจัยและโครงร่าง การวิจัยโดยคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ การให้ข้อเสนอแนะแก่โครงร่างการวิจัย การประกาศอนุมัติหัวข้อวิจัยและการทำสัญญา *การบริหารงานวิจัยระหว่างดำเนินการวิจัย* ประกอบด้วย การมอบเงินอุดหนุนการวิจัย การกำกับ ดูแล ติดตามและประเมินการดำเนินการวิจัย การวางแผนดำเนินการวิจัย การจัดทำบัญชีและหลักการการใช้จ่ายเงินอุดหนุนการวิจัย การให้คำปรึกษาหรือความช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัย และ*การบริหารงานวิจัยหลังดำเนินการวิจัย* ประกอบด้วย การนำเสนอผลงานวิจัยแก่คณะกรรมการบริหารงานวิจัย การประเมินคุณภาพของรายงานวิจัย

การเผยแพร่ผลงานวิจัย การประชุมทางวิชาการ การตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการหรือเว็บไซต์ การจดสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร การกำกับและนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

มีการสนับสนุนจากผลการวิจัยหลายๆ เรื่องว่า การบริหารงานวิจัยที่ดีต้องมียุทธศาสตร์ประกอบคือ มีนโยบายกำกับ มีการวางแผนที่คำนึงถึงความเสี่ยง ได้รับการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ ดูแลให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ที่จะทำงานวิจัย กำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และดูแลให้คนกลุ่มนี้เข้ามามีส่วนร่วม จัดเก็บบันทึกผลการปฏิบัติงานเป็นระยะๆ กำกับดูแลให้งานเดินไปตามแผน มีผู้ตรวจสอบว่านักวิจัยปฏิบัติงานถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์ จัดทำรายงานเสนอผู้บริหารเป็นระยะๆ สำหรับปัญหาสำคัญในการบริหารงานวิจัยส่วนใหญ่เกิดจากการขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการจัดการงานวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัย วิธีเขียนรายงานการวิจัย ขาดการสื่อสารหรือสื่อสารผิดพลาด ขาดความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ขาดนักวิจัยเฉพาะด้าน และขาดการส่งเสริมให้มีการนำผลวิจัยไปใช้ ความไม่รู้แก้ไขด้วยการศึกษาจากเอกสาร สร้างเครือข่าย ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ สัมมนา และร่วมกันจัดการความรู้ภายในหน่วยงาน ปัญหาด้านขาดความร่วมมือ แก้ด้วยการพิจารณาโดยยึดประโยชน์ของประเทศชาติและหน่วยงานเป็นหลัก ผู้บริหารหน่วยงานต้องกำหนดนโยบายในการทำงานร่วมกัน สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างทีมงาน และกำหนดรายละเอียดที่จะต้องปฏิบัติให้ครบถ้วน มีการชี้แจงให้ทุกคนเข้าใจนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน

นอกจากนี้มีการวิจัยเรื่อง**รูปแบบการบริหารและการจัดการงานวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องขององค์กรวิจัยระดับชาติ** ทั้งของไทยและต่างประเทศ และจัดทำข้อเสนอแนะในบริบทไทย ในประเด็นการพัฒนานโยบาย/แผนด้านการวิจัยทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาเครือข่าย/ภาคีการวิจัย การประเมินผลด้านการวิจัย แนวคิดและวิธีดำเนินการจัดองค์กรด้านการวิจัย ซึ่งเป็นกรวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์สำหรับองค์กรวิจัยภายในประเทศ 9 แห่ง และศึกษาองค์กรวิจัยต่างประเทศจากอินเทอร์เน็ต 8 แห่ง ผลการวิจัย พบว่า องค์กรวิจัยภายในประเทศมีลักษณะและรูปแบบการบริหารคล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันในจุดเน้นบางจุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ หน่วยงานที่ให้ทุนวิจัยจะเน้นกิจกรรมเครือข่ายนักวิจัยและการบริหารทุนวิจัย ในขณะที่หน่วยงานที่ทำวิจัยเองจะเน้นงานด้านวิจัยมากกว่าเครือข่าย ด้านงบประมาณ ส่วนใหญ่ได้รับจากรัฐบาลไทย บางส่วนได้จากองค์กรระหว่างประเทศ บางส่วนมาจากการให้บริการ

กับหน่วยงานอื่นและภาคเอกชน ด้านบุคลากรด้านการวิจัยมี 2 ประเภท คือ บุคลากรด้านการวิจัย และบุคลากรนักวิจัยจากหน่วยงานเครือข่าย ซึ่งบางองค์กรมีนักวิจัยอาวุโสเข้ามาช่วยในด้านการวางแผน การกำหนดนโยบาย และการเป็นที่ปรึกษาแก่นักวิจัยรุ่นใหม่ ส่วนนโยบายด้านการวิจัย องค์กรวิจัยส่วนใหญ่มีนโยบายการวิจัยคล้ายกัน คือ เป็นองค์กรด้านการบริหารจัดการงานวิจัย สนับสนุนการศึกษาค้นคว้า ทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ และสามารถนำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนและกำหนดนโยบายตามภารกิจของตนให้สอดคล้องสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมองอนาคตในด้านความเท่าเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว และการกำหนดนโยบายดำเนินการผ่านคณะกรรมการบริหารขององค์กร

จากผลการวิจัยสะท้อนหน้าที่ในภาพรวมขององค์กรที่ทำวิจัยเป็นงานหลัก ดังนี้ (1) กำหนดนโยบาย แผนการวิจัย และติดตามผลการบังคับใช้นโยบายแห่งชาติ ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณการวิจัยของประเทศ (2) บริหารจัดการงานด้านการวิจัยของประเทศ ติดตามประเมินผล และให้ความช่วยเหลือแก่นักวิจัยที่รับสัญญาจ้าง (3) พัฒนานักวิจัย กำหนดมาตรฐานงานวิจัย ให้บริการเกี่ยวกับงานวิจัย และให้โอกาสแก่นักวิจัยรุ่นใหม่ทำการวิจัย (4) พัฒนาศักยภาพงานด้านการวิจัย ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวิจัย การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ (5) ประสานสัมพันธ์ ร่วมมือ และแลกเปลี่ยนนักวิจัยกับต่างประเทศ (6) ให้คำปรึกษาแก่รัฐเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศ ให้การสนับสนุนการนำผลงานวิจัยไปปฏิบัติ และการวิจัยแนวโน้มในอนาคตตามพันธกิจของตน

การกำหนดหัวข้อการวิจัยและกรอบการวิจัยของทุกองค์กรจะอยู่ภายใต้กรอบการปฏิบัติงานขององค์กร โดยมุ่งไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน และเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองในระยะยาว ในภาพรวมคือมุ่งเน้นตอบสนองและรองรับวาระแห่งชาติ โดยกำหนดหัวข้อการวิจัยจากนโยบายและแผนปฏิบัติการขององค์กรโดยคณะนักวิจัยหรือที่ประชุมนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอคณะกรรมการบริหารองค์กร ด้านเครือข่ายการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) เครือข่ายที่เป็นหน่วยงานย่อยขององค์กร ทั้งที่เป็นหน่วยงานถาวรตั้งอยู่ตามส่วนต่างๆ ของประเทศ และหน่วยงานหรือโครงการชั่วคราวเพื่อวัตถุประสงค์บางประการ (2) เครือข่ายที่เกี่ยวข้องโดยลักษณะของงาน เช่น ผู้ให้ทุนวิจัย ผู้บริหารทุนวิจัย ผู้ทำวิจัย ผู้นำผลการวิจัยไปใช้ นักวิจัยอิสระ ประชาชนผู้สนใจการวิจัยโดยทั่วไป และสถาบันพัฒนา

นักวิจัย (3) เครือข่ายต่างประเทศ เช่น องค์กรการวิจัยหรือหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะงานคล้ายกันในต่างประเทศ และสถาบันทางการศึกษาต่างประเทศ

ผลการศึกษาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยขององค์กรวิจัยในต่างประเทศ จะมีลักษณะใกล้เคียงกับองค์กรวิจัยในประเทศ พบว่า**การจัดองค์กร** มีลักษณะตามภารกิจของหน่วยงานเป็นหลัก ส่วนใหญ่มีเป้าหมายในการจัดตั้งหน่วยงานการวิจัยขึ้นเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาคนเพื่อไปพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้มีความสามารถในการแข่งขันในระดับโลก **งบประมาณ**ด้านการวิจัย ส่วนใหญ่ได้จากงบประมาณแผ่นดิน งบประมาณจากภาคเอกชน มูลนิธิ กองทุนเพื่อการวิจัยต่างๆ องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร กองทุนเพื่อการวิจัยที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของรัฐ ความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศและประเทศสมาชิก งบประมาณการวิจัยระยะยาวต้องเป็นงบประมาณต่อเนื่องและได้รับจนกระทั่งจบโครงการ ผู้ให้งบประมาณจัดให้มีการประเมินความคุ้มค่าเงินของผลการวิจัยที่ได้รับ **บุคลากร**ด้านการวิจัย แบ่งได้ดังนี้ (1) บุคลากรฝ่ายสนับสนุน เช่น ฝ่ายบริหาร การเงิน เทคโนโลยี การต่างประเทศ ซึ่งจะมีในทุกหน่วยงานการวิจัย (2) บุคลากรการวิจัยจะมีจำนวนมากในหน่วยงานที่ทำวิจัยเอง ส่วนบุคลากรฝ่ายบริหารงานวิจัยจะมีจำนวนมากในหน่วยงานวิจัยที่เน้นการจ้างวิจัย (3) นักวิจัยสมทบ เป็นนักวิจัยที่มาจากหน่วยงานอื่นหรือมหาวิทยาลัยมาทำวิจัยชั่วคราว นักวิจัยจากต่างประเทศที่ทำงานวิจัยร่วมกันกับนักวิจัยในประเทศ นักวิจัยรับเชิญหรือทำสัญญาจ้าง (4) คุณสมบัติของนักวิจัย ทุกประเทศจะกำหนดว่าไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีความรู้ในวิธีการวิจัยและสาขาวิชาที่ทำวิจัย มีผลงานการวิจัยตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีความโปร่งใสในการดำเนินงาน และมีความเป็นกลางทางความคิดในการดำเนินงาน **นโยบายการวิจัย** ของทุกประเทศจะเน้นแก้ปัญหาการศึกษา สร้างความเป็นเลิศของงานวิจัย โดยจะต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำหรับ**การกำหนดหัวข้อการวิจัย** ขึ้นอยู่กับลักษณะหน่วยงานที่ดำเนินการวิจัยหรือฟังพินักวิจัยจากภายนอก วิธีการกำหนดกรอบหรือหัวข้อการวิจัยจะใช้การสังเคราะห์ปัญหาความต้องการ และแนวโน้มต่างๆ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยจากหลายหน่วยงานมาเข้าร่วม และเมื่อกำหนดแล้วจะนำเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาจัดลำดับความสำคัญ แนวทางการกำหนดกรอบหรือหัวข้อการวิจัย หลักใหญ่ๆ เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะท้องถิ่น แก้ปัญหาและส่งเสริมการเรียนการสอนระดับประเทศ และข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ

ทุกองค์การวิจัยในต่างประเทศจะเน้นการสร้างคุณภาพงานวิจัย ในองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน คือ คุณภาพของผู้บริหารและให้ทุนการวิจัย คุณภาพของผู้วิจัย คุณภาพของกระบวนการวิจัย คุณภาพของข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการวิจัย และคุณภาพของผู้ให้ข้อมูลและร่วมมือเพื่อการวิจัย

มีงานวิจัยเรื่อง **รูปแบบการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา** ที่แสดงถึงบทบาทของสถาบันการศึกษาที่มีโครงสร้างการบริหารงานวิจัย และสนับสนุนข้อค้นพบจากการวิจัยที่กล่าวมา รูปแบบการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน มีการกำหนดนโยบายที่มุ่งเน้นความสำคัญต่อการวิจัยมากขึ้น โดยเฉพาะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และเพื่อใช้เป็นฐานความรู้สำหรับการสร้างสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ในอนาคต แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยมี 4 แนวคิด คือ สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ การวิจัยแบบบูรณาการ การประเมินผลการบริหารงานวิจัยโดยใช้เครื่องมือ Balance Scorecard และการจัดการความรู้และการเชื่อมโยงองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ ปัญหาในการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาที่พบเหมือนกันคือ ปัญหาความขาดแคลนนักวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ ขาดความคล่องตัวของการบริหารงบประมาณ ขาดกลไกที่จะเชื่อมโยงภาคีของระบบวิจัย และเพื่อแก้ปัญหาจึงให้มีรูปแบบองค์กรแบบเครือข่ายและแบบยืดหยุ่น รวมทั้งสร้างรูปแบบการเชื่อมโยงสถาบันอุดมศึกษากับเครือข่ายวิจัยที่ชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้แนวโน้มการบริหารงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งเกิดจากปัจจัยทางโอกาสที่เอื้อต่อการวิจัยให้ เป็นไปตามทิศทางแห่งอนาคต คือ ปัจจัยด้านนโยบายส่งเสริมการวิจัยจากภาครัฐที่ให้ความสำคัญต่อการวิจัยทั้งระบบมากขึ้น ปัจจัยด้านความคาดหวังของสังคมที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษา และความต้องการนำผลงานวิจัยไปพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มีมากขึ้น

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของชาติ มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ (1) องค์ประกอบด้านนโยบายวิจัย แผนแม่บทการวิจัย การให้ความสำคัญกับงานวิจัย ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยเฉพาะทาง การนำผลการวิจัยไปใช้ ความเชื่อมโยงของระบบวิจัยและองค์ความรู้จากการวิจัยสู่สังคม ความร่วมมือทางวิจัย คุณภาพงานวิจัย รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนการวิจัยทั้งจากภาครัฐและเอกชนต้องมีความชัดเจนและเพียงพอ (2) องค์กรบริหาร

งานวิจัย มีการจัดรูปองค์กร มีบุคลากรที่มีความสามารถในการบริหารงานวิจัย มีระบบการติดตามและช่วยเหลือนักวิจัย มีการพัฒนานักวิจัยและการยกย่องนักวิจัย มีความสามารถในการทำงานเป็นที่ระหว่างผู้บริหารงานวิจัย นักวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้อง (3) นักวิจัย ต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีจรรยาบรรณ ไม่ทิ้งงาน สามารถทำงานร่วมกันเป็นที่กับผู้ให้ทุน และเป็นผู้แสวงหาความรู้สม่ำเสมอ (4) บริการสนับสนุน เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้ที่ลงทุนในการวิจัยของหน่วยงานเอกชน การลดภาระงานของนักวิจัยที่เป็นอาจารย์มีงานประจำ การคิดค่าเสียเวลาของหน่วยงานเพียงเล็กน้อย การเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สังคมหรือใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย การดูแลทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดจากผลงานวิจัย เป็นต้น

6.4 พัฒนามหาวิทยาลัยให้มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก

การพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยของประเทศสู่ระดับนานาชาติ เป็นการส่งเสริมบทบาทการวิจัย และยกระดับคุณภาพของอุดมศึกษา อันนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยของประเทศไทย เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยและพัฒนา การฝึกอบรมนานาชาติ และการประชุมวิชาการในระดับภูมิภาค เนื่องจากขีดความสามารถในการผลิตผลงานวิจัยของประเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นฐานสำคัญไปสู่ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการพัฒนาที่ยั่งยืน มีข้อมูลที่ยืนยันว่า ประเทศไทยมีเรื่องเร่งด่วนที่ควรแก้ไข 3 ประเด็นคือการเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาให้สูงขึ้น การเพิ่มจำนวนและคุณภาพบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา และการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการวิจัยและพัฒนามากขึ้น ทั้งนี้สำหรับประเทศไทย มหาวิทยาลัยยังคงเป็นหน่วยผลิตผลงานและบุคลากรวิจัยที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ทั้งมีบทบาทการเป็นผู้นำทางปัญญา มีจิตสำนึกในการรับใช้และรับผิดชอบต่อสังคม สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ทำการคัดเลือกมหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพด้านการวิจัย และประกาศให้มหาวิทยาลัยไทย 9 แห่งเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2552 ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณสำหรับผลักดันมหาวิทยาลัยวิจัยได้พัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัย กำหนดทิศทาง จัดทำแผนและยุทธศาสตร์วิจัย พร้อมโจทย์วิจัยของประเทศที่ชัดเจน เชื่อมโยงและ

ตอบสนองต่อการพัฒนาภาคการผลิต เศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และดำเนินการวิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตที่นำไปสู่การพัฒนาประเทศและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ โดยมีระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2553 – 2555 ได้รับงบประมาณทั้งสิ้น 12,202 ล้านบาท เพื่อใช้ดำเนินกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรม คือ เป็นเงินทุนสนับสนุนมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ จำนวน 9,450 ล้านบาท และเป็นเงินทุนส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา และพัฒนาอาจารย์และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 2,752 ล้านบาท และมีการจัดการประชุมสุดยอดมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ไปเมื่อวันที่ 29-30 เมษายน 2555 เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การพัฒนาอาจารย์ การผลิตบุคลากรด้านการวิจัย ตลอดจนการนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย และความก้าวหน้าในการพัฒนากลุ่มมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ และกลุ่มวิจัยเชิงบูรณาการ 6 กลุ่ม คือ ด้านการแพทย์ ด้านพลังงาน ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ด้านเกษตรและอาหาร ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และด้านอุตสาหกรรม ทั้งนี้คาดว่าผลผลิตจากการดำเนินงานส่งผลต่อการลดต้นทุนการผลิต การทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม การเกิดกระบวนการและผลิตภัณฑ์ใหม่ การสร้างทรัพย์สินทางปัญญา และการสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ดังที่กล่าวมาว่า มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติมีจุดมุ่งหมายเพิ่มขีดความสามารถและยกระดับมหาวิทยาลัยไทยสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำระดับโลก เพื่อทำการวิจัยสำหรับสร้างความพร้อมในการแข่งขันให้กับประเทศ ตลอดจนทำการวิจัยสำหรับแก้ปัญหาของประเทศ และสร้างทรัพยากรบุคคลของประเทศ ทว่าหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เสนอแนะเพิ่มเติมและมุ่งหวังว่าบทบาทของมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติก้าวสู่การจัดลำดับการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก ต้องมีองค์ประกอบสำคัญที่เป็นตัวชี้วัดในการดำเนินงาน 9 มิติ คือ กำหนดนโยบาย แผนยุทธศาสตร์การวิจัยและกรอบการวิจัยของประเทศ สนับสนุนทุนวิจัยงบดำเนินการวิจัย สถาบันวิจัยที่รับผิดชอบ บุคลากรวิจัย โครงสร้างพื้นฐาน มาตรฐานการจัดการผลผลิต และการประเมินผลสัมฤทธิ์ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัยต้องมีเอกลักษณ์มหาวิทยาลัยเฉพาะด้าน สามารถสร้างทรัพย์สินทางปัญญา (ผลงานวิชาการ/องค์ความรู้/นวัตกรรมใหม่) ให้เป็นที่ยอมรับ และในภาพรวมก็ยังมีข้อคิดเห็นว่า ควรให้คงไว้ซึ่งระบบการบริหารจัดการและโครงสร้างของโครงการมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ เพราะการทำมหาวิทยาลัยวิจัยไม่ควรดำเนินการเพียงชั่วคราว แต่ควรทำอย่างจริงจังและ

ต่อเนื่อง เพื่อให้มีการผลิตผลงานวิจัยออกมาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ สามารถนำไปต่อยอดให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง ทั้งยังเป็นการกระตุ้น ส่งเสริมให้เกิดการสรุมนักวิจัยรุ่นใหม่ให้มีจำนวนมากขึ้นอีกด้วย

6.5 ผลักดันให้ประเทศพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การสร้างรากฐานใหม่ของเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม

ปัจจุบันประเทศไทยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันโดยใช้ความรู้และเทคโนโลยีเป็นฐาน มีการพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ มีการวางกรอบยุทธศาสตร์วางแนวทางคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้เหมาะสมกับการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และภูมิปัญญา รวมทั้งมีการจัดทำแผนแม่บทโครงการพื้นฐานทางปัญญาซึ่งมีวัตถุประสงค์หนึ่งในการสนับสนุนให้ภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันสร้างนวัตกรรม ทั้งนี้เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการเป็นเจ้าภาพหลักในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเจ้าภาพหลักในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และกระทรวงพาณิชย์มอบหมายให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินโครงการผลักดันให้มีการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทยทั้งในและนอกประเทศ และส่งเสริมให้นำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้จริง การดำเนินการที่กล่าวมาเพื่อผลักดันให้ประเทศเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างผลผลิตทางการวิจัยหรือนวัตกรรมในเชิงพาณิชย์ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อประเทศจะได้พึ่งตนเองได้และนำไปสู่การสร้างรากฐานใหม่ของเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม

มีงานวิจัยเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษา เพื่อศึกษาและสำรวจสภาพและปัญหาการดำเนินงานด้านการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาของหน่วยงานต่างๆ และสถาบัน การศึกษาของประเทศไทย ด้วยวิธีการหลากหลาย เช่น การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การวิจัยเชิงสำรวจ เป็นต้น มีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้ มีการปฏิรูปสถานศึกษาทั้งโรงเรียนเพื่อเน้นการสร้างนวัตกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้บนฐาน

ความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม มีการสร้างความตระหนักด้านทรัพย์สินทางปัญญา การส่งเสริมการสร้างสรรค การคุ้มครอง และใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญา เช่น การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนที่สอดแทรกเนื้อหาทรัพย์สินทางปัญญาในรายวิชาต่างๆ การให้ความรู้และหรือจัดทำคู่มือการเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร ความเป็นเจ้าของสิทธิ ฯลฯ การจัดค่ายนักประดิษฐ์ ชั้นเรียน/นิทรรศการสิ่งประดิษฐ์ การสร้างเครือข่ายด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยสถานศึกษาอาจจัดกิจกรรมเอง หรือร่วมมือกับหน่วยงานรัฐที่ดูแลงานด้านทรัพย์สินทางปัญญา

อย่างไรก็ตามสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาและมีสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับการจดสิทธิบัตรไม่มากนัก และไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา สำหรับระดับอาชีวศึกษามีการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรด้านการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในและนอกระบบ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับภาคอุตสาหกรรม สร้างวิทยากรเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ และจัดตั้งสำนักงานบริหารจัดการทรัพย์สินปัญญาในจังหวัดที่ตั้งที่มีความพร้อม ส่วนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาผลักดันให้มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐต้องเพิ่มความสนใจกับการสร้างรายได้จากทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีโครงการวิจัยและพัฒนาภาครัฐร่วมเอกชนเชิงพาณิชย์ โครงการจัดตั้งหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา และโครงการจัดตั้งเครือข่ายหน่วยจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งในระยะเริ่มแรกมหาวิทยาลัยให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในผลงานวิชาการและงานวิจัยเป็นหลัก โดยยังไม่ให้ความสนใจการต่อยอดหรือจดสิทธิบัตร และการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา มุ่งประโยชน์เชิงวิชาการและสังคมมากกว่าเชิงพาณิชย์ เนื่องจากมีสถานะเป็นหน่วยราชการ แต่ปัจจุบันเริ่มมีแนวคิดว่าการทำวิจัยควรก่อประโยชน์ด้านรายได้และมีการผลิตสินค้าเชิงพาณิชย์จากผลงานวิจัย ซึ่งปัจจัยสำคัญด้านการถ่ายทอดและนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์มี 3 ประการ คือ (1) ปริมาณและคุณภาพของงานวิจัยที่มีศักยภาพในการต่อยอดเชิงพาณิชย์ (2) การบริหารจัดการที่ดีและความสามารถในการบริหารองค์กรให้มีรายได้เลี้ยงตนเอง โดยหน่วยบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาต้องใช้กลยุทธ์ด้านการตลาด มีผู้บริหารที่มีประสบการณ์ด้านพาณิชย์ มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านทรัพย์สินทางปัญญาในจำนวนเพียงพอ และ (3) การให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากมหาวิทยาลัย เหตุนี้จึงมีการกำหนดนโยบายว่าด้วยการ

ส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นการเฉพาะ ส่วนด้านการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาในมหาวิทยาลัย มีมหาวิทยาลัยจำนวนหนึ่งที่ไม่มีหน่วยงานรับหน้าที่โดยตรง แต่กำหนดผู้รับผิดชอบ คือ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย หรือคณะกรรมการทรัพย์สินทางปัญญาของมหาวิทยาลัย บางแห่งใช้บริการจากภาคเอกชน บางแห่งใช้หน่วยงานภายในที่มีอยู่เดิม แต่รูปแบบที่นิยมในปัจจุบันคือการตั้งสำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี สำนักงานถ่ายทอดเทคโนโลยี หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย

จากข้อค้นพบของงานวิจัยแสดงว่า สถาบันการศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาได้ครบวงจร คือ การสร้างสรรค์ การคุ้มครอง และการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ สิ่งที่สถาบันการศึกษาต้องพิจารณาคือความพร้อมของสถาบันการศึกษาทั้งในด้านบุคลากรและทรัพยากร โดยเฉพาะความพร้อมในการผลักดันให้สิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งสร้างสรรค์ได้จดทะเบียนเป็นทรัพย์สินทางปัญญา ส่วนสถาบันการศึกษาที่ยังไม่มีความพร้อมอาจใช้ความร่วมมือระหว่างสถาบันเป็นทางออกทางหนึ่ง จึงมี *ข้อเสนอนโยบาย* การส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษาของประเทศไทย เสนอให้ประกาศการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นวาระแห่งชาติ ตั้งคณะกรรมการทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติ ซึ่งเป็นการผนึกพลังระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์และระบบทรัพย์สินทางปัญญาโดยให้ผู้นำประเทศเป็นแกนนำ อาจพิจารณาจัดตั้งสถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติเป็นองค์กรมหาชนที่บริหารงานแบบอิสระและมีความยืดหยุ่นเพื่อผลักดันการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนการสร้างรากฐานในสังคมไทยให้สามารถพึ่งตนเองได้บนฐานของการสร้างนวัตกรรมทางปัญญา

7. เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน

7.1 ร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอสอดคล้องตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ

งานวิจัยเกี่ยวกับการวางแผนด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอสอดคล้องตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ ส่วนใหญ่

เป็นงานวิจัยสำรวจข้อมูลเชิงอุปสงค์และอุปทาน และเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาด้านกำลังคนโดยรวมของประเทศ และการศึกษาความต้องการกำลังคนเพื่อวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคน ซึ่งใช้วิธีการสังเคราะห์จากเอกสารแหล่งข้อมูลสถิติ และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อค้นพบจากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่ามีความไม่สอดคล้องระหว่างอุปสงค์และอุปทานด้านแรงงานและกำลังทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งได้เสนอว่าต้องมีการจัดทำยุทธศาสตร์ในการเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยต้องสร้างความร่วมมือของภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในการเสริมสร้างขีดความสามารถและศักยภาพของกำลังคนให้มีทักษะฝีมือและภาษา รวมทั้งเพิ่มศักยภาพภาคการผลิต บริการ การค้าและการลงทุนเพื่อรองรับการใช้โอกาสจากการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว

นอกจากนั้น มีข้อเสนอแนะด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนจากงานวิจัย ดังนี้ ควรยกระดับมาตรฐานความสามารถของแรงงานเดิมที่จ้างงานอยู่แล้วให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มผลิตภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งชะลอการจ้างแรงงานใหม่เพิ่ม เพิ่มประสิทธิภาพหรือสมรรถนะด้านฝีมือแรงงานด้วยการจัดฝึกอาชีพให้กับนักเรียนที่ต้องออกจากระบบการศึกษาพื้นฐานและไม่สามารถกลับไปเรียนต่อเพื่อเพิ่มอุปทานแรงงาน ขยายจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาในแต่ละสถานศึกษา โดยเฉพาะในสายช่างเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการในกลุ่มจังหวัดที่ขาดแคลน เร่งรัดให้มีการนำระบบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพมาใช้เป็นรูปธรรมเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในคุณภาพของผู้จบสายอาชีพ ปรับคุณภาพการเรียนการสอนในสายอาชีพเพื่อให้ผู้จบการศึกษามีสมรรถนะที่ดีขึ้นอย่างเร่งด่วน สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับภาคเอกชนในกลุ่มจังหวัดนั้นๆ เพื่อขอความร่วมมือด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและร่วมผลิตบุคลากรตามความต้องการในสาขาที่ขาดแคลน ลดการผลิตบัณฑิตที่ตลาดมีความต้องการถดถอยลง โดยมหาวิทยาลัยในภูมิภาคไม่จำเป็นต้องผลิตบัณฑิตเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยในส่วนกลาง และมุ่งเน้นการผลิตบุคลากรสายวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพให้มากขึ้น รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้แรงงานต่างด้าวเข้าเมือง ถูกกฎหมายมาเพิ่มเติมในสาขาที่ขาดแคลน โดยมีเงื่อนไขให้มีการศึกษาวิจัยความต้องการในสาขาอาชีพต่างๆ ก่อนการตัดสินใจ ส่วนในด้านความต้องการกำลังคน ควรปรับโครงสร้างสถานประกอบการที่ใช้แรงงานเข้มข้น (โดยเฉพาะในระดับล่าง) ให้น้อยลงไม่ต่ำกว่าปีละ 1 แสนคน ในระยะเวลา 5 - 10 ปีข้างหน้า สนับสนุนให้สถานประกอบการมีการใช้ผู้ที่

จบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นโดยเฉพาะระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและปริญญาตรี ทดแทนแรงงานระดับล่างที่ขาดแคลน ปรับค่าจ้างและสวัสดิการให้เป็นธรรมแก่แรงงาน รวมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อรักษาคนงานให้ทำงานได้ต่อเนื่องและ ยาวนาน กระตุ้นให้สถานประกอบการว่าจ้างแรงงานในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ซึ่ง “มีความเป็นผู้ใหญ่” มากกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสาขาขาดแคลนมากขึ้น และ ขยายอุปสงค์ทั้งในและต่างประเทศในการจ้างกำลังแรงงานในระดับปริญญาตรีให้มากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาการว่างงานอย่างรุนแรงสำหรับผู้จบการศึกษาในระดับนี้

อย่างไรก็ดี มีงานวิจัยเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาคนในบางประเด็น และมีข้อเสนอแนะให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนากำลังคนเพิ่มประสิทธิภาพหรือ สมรรถนะให้กับนักเรียนที่ต้องออกจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้นักเรียนเหล่านั้น ได้มีโอกาสกลับเข้าสู่ระบบโรงเรียน หรือถ้าหากไม่ประสงค์จะศึกษาต่อก็ออกมาทำงานได้ โดยสามารถปรับตัวเข้ากับการทำงานได้ทันที ในกรณีที่ไม่ประสงค์จะกลับเข้าระบบโรงเรียน ควรต้องเปิดโอกาสให้เยาวชนเหล่านั้นได้มีการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพ เมื่ออายุครบกำหนด (18 ปี) และกรณีแรงงานที่มีภูมิหลังการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นหรือต่ำกว่าและไม่มีการศึกษาต่อ ควรต้องมีการสำรวจความต้องการของเขา ว่าต้องการ จะประกอบอาชีพอิสระหรือต้องการยกระดับสมรรถนะเพื่อกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานอีก หรือไม่ ถ้าประสงค์จะทำงานควรจัดฝึกอบรมให้ทันตามความต้องการของผู้ว่าจ้างอย่างแท้จริง กรณีที่ต้องการประกอบอาชีพอิสระหรือส่วนตัวจะต้องประสานงานกับสำนักงานส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมด้วย เพื่อให้เกิดการทำงานสร้างรายได้อย่างเป็นรูปธรรม สำหรับผู้ว่างงานที่มี ภูมิหลังการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรนำมาเพิ่มเติมสมรรถนะ (ความรู้ ประสบการณ์ และทัศนคติที่ดี) และจัดสอบมาตรฐาน แล้วนำผู้ที่ผ่านมาตรฐานฝีมือ แรงงาน บรรจุรายชื่อผ่านระบบ e-Jobs เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนายจ้างในการค้นหาแรงงานตามคุณสมบัติที่ต้องการ หรือใช้ รูปแบบของการเพิ่มโอกาสในการจ้างงานด้วยการทำ e-Marketing จัดงานนัดพบแรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ควรคัดเลือกสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้เป็นวิทยาลัยที่มีความพร้อมที่จะจัดการศึกษาต้นแบบ จังหวัดละ 1 ถึง 2 แห่ง โดยรัฐ อุดหนุนทรัพยากรในการปรับโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษาที่สอดคล้องความต้องการของ พื้นที่ที่ขาดแคลนให้อย่างเต็มที่ และขยายไปยังสถานศึกษาอื่นๆ เพิ่มเติมจนครบทุกแห่ง

ปรับโครงสร้างค่าตอบแทนของผู้เรียนสายช่างในระดับอาชีวศึกษา เพื่อเป็นแรงจูงใจให้มีผู้สมัครเข้าเรียนสายนี้มากขึ้น โดยการสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการหรือกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีความต้องการแรงงานในระดับนี้ ควรจัดครู/อาจารย์แนะแนวที่มีคุณภาพ เข้าไปยังสถานศึกษาซึ่งจะมีผู้จบในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อบอกกล่าวต่อผู้กำลังจะจบเหล่านี้ และเชิญผู้ปกครองมาร่วมรับฟังด้วยว่าการศึกษายอาชีพโดยเฉพาะสายช่าง (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ดีต่อตัวผู้เรียน ผู้ปกครองและครอบครัวอย่างไรในระยะยาว เพิ่มมาตรฐานสมรรถนะให้กับกำลังแรงงานที่ว่างงานเป็นจำนวนมากได้มีโอกาสพัฒนาตัวเองและเพิ่มโอกาสในการจ้างงานให้มากขึ้นด้วยการลงทะเบียนรายชื่อผ่านระบบ แรงผลิต บัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดมากขึ้น โดยสถาบันการศึกษาทบทบใน การผลิตบัณฑิตในระยะกลาง 3-5 ปี ด้วยการศึกษายุทธศาสตร์ของหน่วยงานของรัฐ นโยบายของรัฐบาล และองค์กรของเอกชนที่มีความต้องการแรงงานเพิ่ม และสถาบันอุดมศึกษา จะต้องช่วยเหลือตัวเองในการผลิตผู้จบที่มีความเป็นเลิศด้านคุณภาพ (ความรู้ดี เป็นคนดี) ไว้ก่อน และคำนึงถึงตลาดนอกประเทศมากขึ้น รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งอาจจะต้องลดการให้การศึกษาในโครงการภาษาไทยและเพิ่มหลักสูตรนานาชาติมากขึ้น เพื่อให้ขีดความสามารถด้านภาษาอังกฤษมาเสริมความเก่งและการเป็นคนดี ก็จะช่วยลดผู้ว่างงาน ได้บ้างในอนาคต 5-10 ปีข้างหน้า

7.2 เร่งรัดการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ

การเร่งรัดจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศไทย มีการทำวิจัยไม่มากนัก จะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพและการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและฝึกอบรมที่ถือเป็นต้นแบบของต่างประเทศ อาทิ สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น และฮ่องกง โดยศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิด แนวทางการพัฒนารอบคุณวุฒิวิชาชีพ ประสพการณ์การพัฒนา และการใช้กรอบคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศไทย เพื่อนำมาสังเคราะห์ความเชื่อมโยงของหลักการและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับกรอบคุณวุฒิการศึกษาของประเทศไทยกับภูมิภาค ทั้งนี้ประเทศที่เป็นต้นแบบของการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพจะมีการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน และอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานอาชีพที่กำหนดโดยกลุ่มอาชีพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้ที่ทำงานอยู่แล้ว อันถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ

การศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งข้อค้นพบของงานวิจัยที่พบสิ่งที่เหมือนกันและคล้ายคลึงกันในด้าน การอาชีวศึกษาและฝึกอบรมของประเทศต่างๆ คือ มีกรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ (national vocational qualifications) มีองค์กรระดับชาติซึ่งเป็นการร่วมมือระหว่าง ภาครัฐและเอกชนดูแลด้านการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมแห่งชาติ ซึ่งกำหนดกรอบคุณวุฒิ วิชาชีพ กำหนดนโยบาย ออกกฎ ระเบียบต่างๆ รับรองคุณวุฒิ รับรองหน่วยงานจัด รับรอง มาตรฐานต่างๆ เพื่อให้มีคุณภาพสูง และมีองค์กรกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็งในการทำมาตรฐาน อาชีพ ซึ่งมาตรฐานอาชีพเน้นสมรรถนะในรูปผลงาน แต่จะเรียกต่างกันไปในแต่ละประเทศ สำหรับการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมมีลักษณะเป็นแบบฐานสมรรถนะ (competency-based) เป็นแบบเปิดและยืดหยุ่น ฝึกอบรมอาชีพให้บุคคลสามารถทำงานได้ตามระดับ ความสามารถหรือคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องและตอบสนองกับระบบการผลิตและ ความต้องการของสถานประกอบการ และเป็นที่ยอมรับของตลาดและหน่วยงานของรัฐ จำแนกได้เป็น 3 ระดับ คือ ช่างฝึกหัด ช่างปฏิบัติ และหัวหน้าช่าง มีการใช้ชุดการเรียนรู้ (module/training package) ที่พัฒนาจากมาตรฐานอาชีพโดยกลุ่มเจ้าของอาชีพเป็น ผู้กำหนด มีระบบเทียบโอนการเรียนรู้และประสบการณ์ มีการให้อิสระแก่ผู้จัด โดยอยู่ภายใต้ มาตรฐานที่กำหนด และเป็นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในด้านกรอบคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศไทย ขณะนี้มีการวิจัยและทดลอง จัดทำคุณวุฒิวิชาชีพไทย โดยแบ่งเป็น 7 ระดับ ซึ่งเป็นระบบการรับรองความรู้ความสามารถ ออกให้เป็นคุณวุฒิแก่ผู้ประกอบการอาชีพที่ผ่านการประเมินหน่วยสมรรถนะได้จำนวนหนึ่ง ตามที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับคุณวุฒิ แนวคิดของการกำหนดระดับคุณวุฒิวิชาชีพจะกำหนดให้ ระดับเริ่มต้นเป็นงานที่ง่าย ปฏิบัติตามคำสั่ง ไม่ซับซ้อน ขอบเขตงานไม่กว้าง ความรับผิดชอบต่ำ ส่วนระดับคุณวุฒิวิชาชีพที่สูงขึ้นก็จะเป็นงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ขอบเขตงานกว้างขึ้น ความรับผิดชอบสูงขึ้น ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการ ขับเคลื่อนการพัฒนาสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ เพื่อพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ โดย พัฒนารอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา กรอบมาตรฐานอาชีวศึกษาและกรอบคุณวุฒิ การศึกษาวิชาชีพ และทำการประเมิน รับรองสมรรถนะวิชาชีพ โดยให้มีการทำงานเชื่อมโยงกัน ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจฐานความรู้ และ การจะบรรลุเป้าหมายได้ มีปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดแรงงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องมีกำลังคนที่มีสมรรถนะแรงงานที่มี

มาตรฐาน สามารถสนับสนุนการยกระดับการผลิตและบริการที่ใช้ องค์ความรู้และการพัฒนา นวัตกรรมใหม่ อันเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอีกด้วย

7.3 รับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ

การรับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ พบว่ามีงานวิจัย น้อยมากเช่นกัน สมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพถือเป็นฐานในการกำหนด และประเมินเพื่อให้ได้คุณวุฒิวชิวิชาชีพ ซึ่งมีผู้สนใจศึกษาในเรื่องกรอบคุณวุฒิวชิวิชาชีพมากกว่า อย่งไรก็ตามมีผลการวิจัยบางส่วนที่กล่าวถึงอยู่บ้าง ในส่วนความสำคัญของการจัดทำ มาตรฐานอาชีพ เนื่องจากมีปัญหาแรงงานไทยที่มีทักษะจำเป็นต่ำกว่าในระดับสากล ทั้งๆ ที่ พื้นฐานเศรษฐกิจไทยมีความเข้มแข็ง แต่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพของคน ซึ่งมีข้อมูลการรายงาน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สนับสนุนว่าแรงงานไทยมีระดับการศึกษาสูงขึ้นแต่กลับมีอัตรา ว่างานสูงตามไปด้วย เนื่องจากสมรรถนะและทักษะของผู้จบการศึกษาไม่ตรงกับ ความ ต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานอาชีพ และขาด มาตรฐานอาชีพที่กำหนดโดยแต่ละเจ้าของอาชีพ จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐาน อาชีพแห่งชาติโดยเจ้าของอาชีพ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและรับรองสมรรถนะ การปฏิบัติงานให้ตรงตามมาตรฐานอาชีพ ได้รับคุณวุฒิวชิวิชาชีพต่างๆ ที่สอดคล้องตาม ความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศ

นอกจากนี้ มีงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการอาชีวศึกษา เรื่อง มาตรฐานอาชีพอุตสาหกรรมโรงเรียมไทย ที่ศึกษารูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษา แบบทวิภาคี เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอาชีพที่สามารถนำมาใช้ในบริบทของไทย ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในการประยุกต์สู่กลุ่มอาชีพอื่นๆ ได้ ซึ่งพบว่า การพัฒนามาตรฐาน อาชีพต่างๆ ต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ลักษณะและขอบข่ายของงาน เนื้อหา บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ลำดับขั้นการปฏิบัติงาน และสมรรถนะที่จำเป็นพอเพียงในการทำให้งาน สำเร็จ รวมทั้งรูปแบบการประเมินสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพ จากผลการวิจัยที่กล่าวมา ส่งผลถึงการรับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพของประเทศไทย ปัจจุบัน ได้มีการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวชิวิชาชีพขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวชิวิชาชีพ

(องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การรับรององค์กรที่มีหน้าที่รับรองสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ และออกหนังสือรับรองมาตรฐานอาชีพ

7.4 จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ครบทุกอุตสาหกรรม

ที่กล่าวมามีงานวิจัยซึ่งสะท้อนถึงปัญหาเรื่องของตลาดแรงงาน ทั้งปัญหาการว่างงานและการขาดแคลนแรงงานในเวลาเดียวกัน บ่งบอกถึงปัญหาการเชื่อมโยงระหว่างระบบการศึกษากับตลาดแรงงานของระบบเศรษฐกิจอย่างชัดเจน ด้วยเหตุและผลดังกล่าว กระทรวงแรงงานซึ่งเป็นหน่วยรับผิดชอบได้ตั้งเป้าหมายของการพัฒนากำลังแรงงานโดยให้ความสำคัญกับมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยร่วมมือกับกลุ่มอาชีพต่างๆ กำหนดความต้องการในเรื่องระดับทักษะฝีมือ ความรู้ ทักษะ และเกณฑ์การประเมิน เพื่อให้มาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติสามารถนำไปใช้ในการยกระดับคุณภาพแรงงาน และเตรียมกำลังคนให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการจ้างงานในปัจจุบัน รวมถึงสามารถนำไปเทียบเคียงกับมาตรฐานในระดับสากลได้ งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ครบทุกอุตสาหกรรมยังมีไม่มาก และมีกล่าวถึงบางส่วนในงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากรอบคุณวุฒิวิชาชีพ เช่นเดียวกัน กระทรวงแรงงานให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาฝีมือแรงงานของประเทศเพื่อการพร้อมรับการก้าวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่จะมาถึงในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งต้องมีความพร้อมทั้งในเชิงรุกที่จะสามารถทำให้ไทยได้ประโยชน์จากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีให้มากที่สุด และในเชิงรับที่ต้องปกป้องและแก้ไขผลกระทบในแง่ลบต่างๆ ที่อาจเกิดแก่แรงงานไทย เหตุนี้การดำเนินการรณรงค์ ผลักดัน และขับเคลื่อน “ระบบรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ” จึงเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนามาตรฐานและผลิตภาพแรงงานไทยและตลาดแรงงานไทยสู่การยอมรับในระดับสากล และเป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่ใช้สำหรับการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีทักษะฝีมือเดียวกัน ทำให้แรงงานมีความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายมากขึ้น ขณะที่ผู้ประกอบการและนายจ้าง ก็จะได้แรงงานที่มีคุณภาพผ่านการรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานอีกด้วย ปัจจุบันกรมพัฒนาฝีมือแรงงานกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติในกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่มีความสำคัญและให้ความสนใจมากถึง 11 กลุ่มอุตสาหกรรมด้วยกัน ซึ่งได้ยกเว้นมาตรฐานฝีมือแรงงาน 87 สาขาอาชีพ เพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานไทยสู่สากลต่อไป

8. พัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไป ทำให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษาเสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บ สถานศึกษาถูกวางเพลิง ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตกต่ำอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน หลายฝ่ายมองเห็นปัญหาที่กล่าวมาและเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อเนื่องมาตลอด มีงานวิจัยในหลายๆ ประเด็นที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้ความสำคัญที่เริ่มตั้งแต่วัยอนุบาล โดยอาจแบ่งงานวิจัยเป็นการพัฒนานวัตกรรมการได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ด้านการบริหารจัดการกับด้านการเรียนการสอน ตัวอย่างได้แก่ รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 2 การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ระดับปฐมวัย พหุปัญญาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การพัฒนาคุณภาพครูและเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนด้านการคิด วิเคราะห์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วย นวัตกรรมจัดการความรู้ การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ เช่น ภาษาไทย ภาษามลายู และอิสลามศึกษา สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ การงานอาชีพ ฯลฯ การวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และความสมานฉันท์ของโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย โดยการใช้เพลงพื้นบ้าน “ดีเกิร์ฮูดู” การส่งเสริมเครือข่ายการบริหารจัดการศึกษาด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น ซึ่งแสดงถึงความพยายามของครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนอื่นๆ ภายใต้ความขาดแคลนของทรัพยากรทางการบริหารและปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีการพัฒนาการบริหารจัดการเน้นโรงเรียนกับชุมชน และยึดหลักการกระจายอำนาจ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม และหลักการบริหารจัดการที่ดี มี 4 ฝ่ายงาน ได้แก่ ฝ่ายงานบริหารวิชาการ ฝ่ายงานบริหารงบประมาณ ฝ่ายงานบริหารงานบุคคล ฝ่ายงานบริหารทั่วไป และอาศัยกระบวนการพัฒนาตามวงจรคุณภาพ PDCA ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงแก้ไข (Act) รวมถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาหลักสูตร เช่น หลักสูตรปฐมวัย การพัฒนาระบบประกัน

คุณภาพภายในสถานศึกษา ตลอดจนการพัฒนาการศึกษาด้านอาชีพ ศักยภาพอาชีพ
ท้องถิ่น โดยศึกษาวิจัยบนบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทั้งนี้มี
การนำนวัตกรรมการจัดการความรู้มาใช้โดยเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้และ
ต่อยอดองค์ความรู้เพื่อใช้ในการพัฒนางาน งานวิจัยที่กล่าวมาทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง
นักเรียนทั้งปกติและกลุ่มเสี่ยงที่มีปัญหาครอบครัวมีรายได้ต่ำ รวมทั้งปัญหาการรับรู้ มีการ
เลียนแบบพฤติกรรมและอุปนิสัยที่ไม่เหมาะสมในการดำรงชีวิต เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใน
การพัฒนาศักยภาพ ทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงวัยที่ควรเริ่ม
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและความสมานฉันท์ อีกทั้งให้เกิดการเชื่อมโยงและเป็นพื้นฐาน
ในการเรียนรู้ต่อในระดับชั้นประถมศึกษาต่อไป อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาภาพรวมจาก
การประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. พบว่าคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับคุณภาพต่ำกว่าจังหวัดอื่นๆ จึงต้องเร่ง
ดำเนินการแก้ไข แต่ไม่สามารถดำเนินการด้วยวิธีการปกติเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น จำเป็นต้อง
นำแนวคิดการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตมาใช้ เน้นการระดมสรรพกำลังจากผู้ปฏิบัติงาน
ในพื้นที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนได้มาร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดย
สร้างเครือข่ายครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารและจัดการศึกษาให้มีความเข้มแข็ง
อำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ต่อยอดองค์ความรู้
และนำไปใช้เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนเพื่อคุณภาพผู้เรียน

นอกจากนี้ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา
อิสลามซึ่งพัฒนาจากโรงเรียนปอเนาะเดิมนับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการศึกษาของเยาวชน
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
จึงมีการศึกษาบทบาทของโรงเรียนดังกล่าว เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ
ประสิทธิผลยิ่งขึ้น เช่น งานวิจัยเรื่องแนวโน้มการบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. 2548-2558 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจว่า เป็น
สถานศึกษาตามจารีตประเพณีที่ใช้บูรณาการให้กับศาสนาและสังคมของมุสลิมในจังหวัด
ภาคใต้ของประเทศไทย แต่จากผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอยู่ในระดับต่ำ
จึงควรมีการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และพบอีกว่าการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ของโรงเรียนหลายแห่งไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน จึงทำให้โรงเรียนเหล่านั้นมีคุณภาพต่ำ จึงมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยพัฒนา วิสัยทัศน์ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การเน้น ด้านภาษาอาหรับ ภาษาอังกฤษ และภาษามลายู ควบคู่กับให้ความสำคัญภาษาไทยที่เป็น ภาษาประจำชาติ เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการควบคู่ไปกับคุณธรรมและจริยธรรมตาม มาตรฐานคุณภาพการศึกษา จัดการศึกษามุ่งคุณภาพเป็นหลัก พร้อมกับส่งเสริมสมานฉันท์ “เข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา” และสำนึกในความเป็นปราชญ์รัฐที่มีความจงรักภักดีต่อ ประเทศชาติ การบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน คือ การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ คุณธรรมและจริยธรรมศาสนาอิสลามทุกกลุ่มสาระอยู่เสมอ มีการพัฒนาหลักสูตรให้ เหมาะสมกับผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และ เร่งรัดในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง สามารถสนองความต้องการ ของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น สอดคล้องกับวิถีชีวิตมุสลิมบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ของทุกฝ่าย รวมทั้งปรับปรุงการจัดองค์การหรือโครงสร้างการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้อง กับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและความต้องการของ ท้องถิ่น

นอกจากงานวิจัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับการ ศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษาตลอดชีวิต ที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม และให้ทุกฝ่ายได้เรียนรู้ร่วมกัน เช่น งานวิจัยเรื่องการติดตามประเมินผลโครงการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนโดยการพัฒนาศักยภาพและเชื่อมโยงการทำงานกับ เครือข่ายภาคประชาชนในระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด ของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อ แก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีของการประเมินผลโดยใช้วิธีการแบบ มีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีทีมติดตามประเมินผลของ มหาวิทยาลัย ทีมนักวิชาการศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชนและครัวเรือน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นผู้ร่วมในกระบวนการติดตาม ประเมินผล โดยมีเป้าหมายมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ด้วยวิธีการถอดบทเรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารจัดการการผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของโครงการ ตลอดจนแนวทางการนำผลการประเมินไปพัฒนา

ปรับปรุงการดำเนินงานในระยะต่อไป มีข้อค้นพบคือ การดำเนินงานโครงการกระทำกันในลักษณะเร่งด่วนและมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาเตรียมการ ทั้งในส่วนของคณะกรรมการทุกระดับ และการเตรียมการในชุมชน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สถานภาพของเพื่อนบ้านร่วมกัน สร้างความตระหนักในการแก้ไขปัญหาชุมชนและความ เป็นเจ้าของงานพัฒนาของคนในชุมชน แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการเตรียมความพร้อมของ การจัดเวทีชุมชน วิธีคิดของชาวบ้าน รายชื่อคนยากจนของหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ได้รับการ ยอมรับและเชื่อถือจากผู้เข้าร่วมเวทีชุมชน เนื่องจากผู้เข้าร่วมเวทีส่วนใหญ่มีความเห็น ว่า ข้อมูลไม่ถูกต้องกับความเป็นจริงและไม่ครอบคลุม ส่วนในกระบวนการดำเนินงานให้ทุก ฝ่ายมี ส่วนร่วมคิด กำหนดระเบียบกติกาในเวทีชุมชน ร่วมคิด คัดเลือกและรับผิดชอบ การทำกิจกรรมทางเลือกมากขึ้น โดยคำนึงถึงความสอดคล้องของกิจกรรมกับสภาพพื้นที่ ของทรัพยากร รวมทั้งความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและตลาด มีการจัดให้มีกองทุนหรือ เสริมสร้างกองทุนให้ใหญ่ขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชน และมีการบริหารจัดการงบประมาณ จากภาคประชาชน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและเกิดการเรียนรู้จากการร่วมกันดำเนินงาน บริหารกันเอง กิจกรรมทำได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลา ทันฤดูกาลและตรงกับความต้องการของ กลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานกิจกรรมและ แนวคิดในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยส่งเสริมการจัดทำโครงการต่างๆ ให้เป็นไปตาม ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และสนับสนุนให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิด ความยั่งยืน

ส่วนที่ 2 กรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ

(พ.ศ. 2555–2558)

การสังเคราะห์งานวิจัยที่นำเสนอในส่วนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพการณ์ของงานวิจัย ทางการศึกษาจำแนกตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลนั้น มีข้อเสนอแนะในการ นำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดกรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษา หรือนำไป ผลักดันการพัฒนาหรือการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ทางการศึกษา โดยจะขอกล่าวถึง ข้อเสนอแนะในการต่อยอดความรู้จากผลการวิจัยเพื่อกำหนดกรอบและทิศทางการวิจัย ทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ. 2555–2558) สำหรับบุคคลและหน่วยงานทางการศึกษา และที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นหน่วยวิจัยหรือหน่วยที่ใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย ได้นำไป

กำหนดนโยบายและขับเคลื่อนนวัตกรรมการพัฒนาการศึกษาเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล โดยสรุปสาระสำคัญในภาพรวมดังตาราง

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
<p>1. พัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย</p> <p>จุดมุ่งหมายการวิจัย การสร้างระบบการศึกษาที่มีมาตรฐาน เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและสังคมโลก</p>	<p>1.1 ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมมาตรฐานสากล</p>	<ol style="list-style-type: none">1. การยกระดับคุณภาพของระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และรูปแบบการจัดการศึกษา ในแต่ละระดับมีการสอดคล้องกัน ตั้งแต่การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา2. การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของหลักสูตรในทุกระดับการศึกษาที่รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมมาตรฐานสากล โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และภาษาอังกฤษ3. อนาคตภาพของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า4. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และระบบการเรียนในหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน สังคม วัฒนธรรม และความต้องการของแต่ละพื้นที่5. การพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		<p>และการเรียนรู้เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน ความสามารถและสร้างสรรค์ด้วยปัญญา (Cognitive Ability) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Character Development) และทักษะการคิดและการเรียนรู้ (Cognitive Learning) ที่จำเป็นต่อการทำงานและการดำรงชีวิตในโลกยุคโลกาภิวัตน์หรือโลกแห่งศตวรรษที่ 21</p> <p>6. แนวทางการใช้นวัตกรรมคุณลักษณะศึษา (Character Education) ในการสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวคิดในทุกระดับชั้นของระบบการศึกษาไทย</p> <p>7. นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ การแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ การรู้คิดและเหตุผลเชิงจริยธรรมและการใช้ความรู้และการวิจัยเป็นฐานในการเรียนรู้และการดำรงชีวิต</p> <p>8. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมตามหลักสูตรที่สอดคล้องกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งทรัพยากรในชุมชน</p> <p>9. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน</p>

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		สอนในภาวะวิกฤตจากภัยพิบัติต่างๆ
	1.2 การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทุกระดับชั้น โดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ (Measures of Achievement)	1. ปัญหาและแนวโน้มที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กไทย 2. การพัฒนาเครื่องมือและมาตรฐานการทดสอบระดับชาติ 3. การพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผลตามมาตรฐานระดับชาติและนานาชาติ 4. การวิจัยตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทุกระดับชั้น 5. การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
	1.3 พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม สร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก สร้างความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความเสมอภาค และดำเนินการให้การศึกษาเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง (Global Citizenship)	1. การพัฒนาระบบนวัตกรรมในการเสริมสร้างสันติวิธีและสังคมวัฒนธรรมประชาธิปไตยในสถานศึกษา 2. การเร่งสร้างลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย 3. ประสิทธิภาพของรูปแบบและแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาและในชุมชน 4. นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาและการป้องกันปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมด้านการทุจริต ประพฤติมิชอบ

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		<p>และด้านการตั้งครุภัณฑ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น</p> <p>5. การสร้างบทบาทและกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการถ่ายทอดค่านิยม จริยธรรม และแบบอย่างของการดำรงชีวิตที่มีคุณค่าต่อสังคม</p>
	<p>1.4 จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติ</p>	<p>การพัฒนาตำราเรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษา และการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในทุกๆระดับและประเภทการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และได้ตามมาตรฐานสากล</p>
	<p>1.5 ส่งเสริมการอ่าน และจัดความไม่รู้หนังสือ (Literacy campaign)</p>	<p>1. พฤติกรรมการอ่านหนังสือของเด็กไทย</p> <p>2. นวัตกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และการค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่รอบตัวในทุกๆระดับชั้น</p> <p>3. นวัตกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา</p> <p>4. การพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน</p> <p>5. การวิจัยประเมินผลระดับการอ่านหนังสือของคนไทยในกลุ่มอายุต่างๆ</p>
	<p>1.6 ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น</p>	<p>1. การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้อาษาถิ่นโดยใช้กิจกรรมการ</p>

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		<p>เรียนรู้ร่วมกับชุมชนและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <ol style="list-style-type: none">2. การส่งเสริมการจัดหลักสูตร สองภาษา และการเรียนการ สอนภาษาต่างประเทศอย่าง ต่อเนื่องในระบบการศึกษาและ นอกระบบการศึกษา3. ส่งเสริมสถาบันการศึกษาจัด หลักสูตรนานาชาติเพื่อรองรับ ความเป็นสากล4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทางด้านภาษาที่มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ภาษาอังกฤษ
	1.7 ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหาร การศึกษาโดยกระจายอำนาจสู่ พื้นที่	<ol style="list-style-type: none">1. ประสิทธิภาพในการขับเคลื่อน รูปแบบและกลไกการ กระจาย อำนาจการบริหารจัดการศึกษา สู่เขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับ บริบทขององค์กรในพื้นที่2. การสร้างระบบและแนวบริหาร จัดการศึกษาใหม่เพื่อการ เปลี่ยนแปลง (นักเรียน ครู สถานศึกษา และผู้บริหาร) สู่การพัฒนาการศึกษา3. การวิจัยและทดลองนำไปปัจจัย แห่งความสำเร็จไปใช้เพื่อ ยกระดับการบริหารและการ จัดการศึกษา

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		<p>4. การเทียบรอยคุณภาพกับองค์การการศึกษาที่มีแบบปฏิบัติดีเด่นในการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศไทยกับกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน</p> <p>5. รูปแบบการพัฒนาโครงสร้างและระบบบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก</p> <p>6. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้วยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน</p> <p>7. รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะและการปฏิบัติทางจิตวิญญาณของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษา</p> <p>8. การสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาโดยใช้หลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม</p> <p>9. การสร้างองค์ความรู้ด้วยการวิเคราะห์เชิงปริมาณงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศไทย (การนำระบบการบริหารจัดการที่ดีและระบบการใช้โรงเรียนเป็นฐานมาปฏิบัติ ข้อดี ข้อต้องปรับปรุง และแนวโน้มในอนาคต)</p>

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
	1.8 ยกย่องค้ำความรู้อย่างได้ตามมาตรฐานสากล	การสร้างองค์ความรู้ให้ได้ตามมาตรฐานสากลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณงานวิจัยทางการศึกษา เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล อันจะสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมฐานความรู้ สังคมแห่งการเรียนรู้
	1.9 จัดให้มีระบบการจัดการความรู้	<ol style="list-style-type: none">1. การสร้างกลไกขับเคลื่อนการจัดการความรู้ในองค์กรการศึกษาทุกระดับการศึกษา เพื่อให้มีการใช้ความรู้เป็นฐานของการพัฒนาการศึกษา2. การติดตามประเมินผลการจัดการความรู้สู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในทุกระดับการศึกษา3. การส่งเสริมสนับสนุนสถาบันทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้อง พัฒนาคลิ่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลเพื่อเป็นฐานความรู้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน4. การบริหารจัดการเครือข่ายในการจัดการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อถ่ายทอดและการถ่ายโอนความรู้5. การส่งเสริมการจัดทำและใช้ องค์ความรู้ของภูมิปัญญา

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		ท้องถิ่นและแหล่งทรัพยากรในชุมชนเพื่อการศึกษาอย่างทั่วถึง
<p>2. สร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษา</p> <p>จุดมุ่งหมายการวิจัย</p> <p>การสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษาให้แก่คนไทยทุกเพศ ทุกวัย และทุกกลุ่ม มีทางเลือกในการรับการศึกษาอย่างทัดเทียมและทั่วถึง เพื่อการพัฒนาตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดี อันจะช่วยลดช่องว่างทางการศึกษาของคนไทย</p>	<p>2.1 สร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางการศึกษาให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม รวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้ง ชนกลุ่มน้อย</p>	<ol style="list-style-type: none">1. การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมการพัฒนาเพื่อสร้างสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาทุกกลุ่ม โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละกลุ่ม2. แนวทางการสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุน ดูแล ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่คนไทยทุกเพศ ทุกวัย และทุกกลุ่ม อาทิ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น3. การส่งเสริมการจัดโอกาสทางการศึกษาและการมีงานทำให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา4. การขับเคลื่อนนโยบายการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาผู้ด้อยโอกาสและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้5. การส่งเสริมและสร้างกลไกการบริหารจัดการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่การจัดการศึกษาอย่างจริงจัง ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		<p>การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อสร้างทางเลือกของการได้รับการศึกษาให้แก่ประชาชน</p> <p>6. การส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสู่สังคมชนบทและชุมชนท้องถิ่น</p> <p>7. แนวทางการส่งเสริมการเข้าศึกษาต่อ และการป้องกันการออกกลางคันของนักเรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>
	<p>2.2 ส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด ให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพแก่แม่และเด็ก</p>	<p>1. การพัฒนาทางกาย จิตใจ สังคม ควบคู่กับการส่งเสริมและสนับสนุนเด็กปฐมวัยได้เข้ารับการเตรียมความพร้อมทางพัฒนาการ</p> <p>2. ช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการให้ความรู้พ่อแม่ผู้ปกครองในการเลี้ยงลูก โดยเฉพาะครอบครัวยากจน</p> <p>3. บทบาทและการเสริมสร้างความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัยให้แก่เครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครองและสถานศึกษาในการร่วมมือและพัฒนาการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็กแรกเกิด</p> <p>4. รูปแบบการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในการจัดการศึกษาปฐมวัยตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์</p>

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
	<p>2.3 สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาปฏิทินชีวิตที่เกี่ยวข้องในการศึกษาตามช่วงวัยปฐมวัย 0-6 ปี วัยเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน 6-14 ปี วัยรุ่น 15-24 ปี 2. รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีความพร้อมของสมองและปัญญา และเชื่อมโยงกับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ 3. นวัตกรรมจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนบนพื้นฐานพัฒนาการตามวัยต่างๆ ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประเภทการศึกษา/ระดับชั้น/สาระการเรียนรู้หรือรายวิชาต่างๆ) 4. แนวทางการสร้างวัฒนธรรมความร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชน ในการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน ชุมชน การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และการเรียนรู้ตลอดชีวิต
	<p>2.4 จัดให้มีการเทียบโอนวุฒิการศึกษา (Credit Transfers) สำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง</p>	<p>ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการเทียบโอนผลการศึกษาในกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง</p>
	<p>2.5 จัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษา (Credit Bank) และการเทียบโอนเพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนารูปแบบและระบบการเทียบโอนผลการศึกษาที่เชื่อมโยงกันทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 2. การประเมินผลระบบการเทียบโอน

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		ผลการศึกษาในระบบโรงเรียนและการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ในการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 3. การติดตามประเมินผลการเทียบโอนผลการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา
	2.6 จัดให้มีโครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต และพักชำระหนี้แก่ผู้เป็นหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กรอ. และ กยศ.)	การประเมินผลและพัฒนานโยบายการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกองทุนเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) และกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)
	2.7 ปรับปรุงระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทุกระดับให้เอื้อต่อการกระจายโอกาส	1. การพัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในทุกระดับการศึกษารวมทั้งเป็นธรรมและเอื้อต่อการกระจายโอกาสทางการศึกษา 2. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในทุกระดับการศึกษา 3. การพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยีเพื่อแก้ไขระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่ออย่างเท่าเทียม
	2.8 จัดให้มีระบบคัดเลือกกลางเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม	สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่ตอบสนองนโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศ

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
	2.9 กองทุนตั้งตัวได้	การติดตามประเมินผลตามตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโครงการ “กองทุนตั้งตัวได้”
	2.10 ดำเนินการโครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน เปิดโอกาสให้เด็กไทยได้เรียนต่อต่างประเทศ	การประเมินผลความคุ้มค่าของการลงทุนดำเนินโครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน
	2.11 จัดการศึกษาชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนากระบวนการทางสังคมในการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน 2. การขับเคลื่อนให้องค์กรและสถานศึกษาพัฒนาองค์กรคุณภาพที่มุ่งสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3. การเสริมพลังให้แข็งแกร่งอย่างต่อเนื่องแก่ชุมชนและสังคม โดยการใช้กระบวนการทางสังคมหลากหลายมิติ 4. การจัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้คนในชุมชนสามารถพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการอาชีพและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี 5. การส่งเสริมบทบาทของสื่อมวลชนและสังคมออนไลน์ (Social Network) เพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
3. ปฏิกิริยา โดยยถาฐานะวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง (Teaching Policies)	3.1 ปฏิกิริยาประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ	1. การพัฒนาสถาบันการผลิตครูให้มีความเข้มแข็งในการผลิตครูมืออาชีพ ที่มีคุณภาพสู่มาตรฐานวิชาชีพสากล เพื่อความเป็นเลิศ

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
<p>จุดมุ่งหมายการวิจัย การผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพ มีขีดความสามารถทัดเทียมกับนานาชาติ เพื่อสร้างศรัทธาและการยอมรับเป็นวิชาชีพชั้นสูง ที่ทำหน้าที่เป็นเบ้าหลอมในการสร้างคนที่มีคุณภาพให้กับประเทศ</p>		<p>ในวิชาชีพ</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. การผลิตและพัฒนาครูอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับสภาพการใช้และความต้องการที่แท้จริงในอนาคต 3. การปฏิรูปหลักสูตรการผลิตครูทุกประเภทให้มีสมรรถนะวิชาชีพ (Professional Competencies) ที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและทัดเทียมกับนานาชาติ 4. รูปแบบการผลิต “ครูสายตรง” และ “ครูทางเลือก” ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน มีความทันสมัย และยึดพื้นที่เป็นฐาน 5. การสร้างกลไกและเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา องค์กรวิชาชีพ ครูทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนภาครัฐและเอกชน ในการผลิตและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ได้ตามมาตรฐานและจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ควบคู่กับการสร้างจิตวิญญาณของความเป็นครู
	<p>3.2 สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาระบบความก้าวหน้าและสิทธิประโยชน์เพื่อจูงใจให้คนเข้าสู่วิชาชีพครู 2. การสร้างระบบคัดเลือกคนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู และเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของวิชาชีพครู

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
	3.3 จัดปัญหาการขาดแคลนครูในสาระวิชาหลัก และจัดให้มีครูตีเพียงพอในทุกห้องเรียน	1. การติดตามและประเมินผลคุณภาพครูทั้งระบบ 2. การพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูทั้งในทางปริมาณและคุณภาพทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค จังหวัด และสถานศึกษา
	3.4 จัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง	1. การศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูในภาพรวมและในกลุ่มต่างๆ ในระดับจังหวัด ภูมิภาค และประเทศ 2. รูปแบบการพัฒนาคุณภาพครูที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพเพื่อผลักดันการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของครูเพื่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการเลื่อนวิทยฐานะ เช่น การพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ และการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อเสริมการเรียนรู้และให้ความเท่าทันวิทยาการใหม่ๆ การพัฒนาทักษะการวิจัย การพัฒนานวัตกรรมในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน 4. แนวทางการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่ของการจัดทำหลักสูตร

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		<p>เนื้อหารายวิชา ศาสตร์การสอน ในสาขาวิชา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดทำแหล่งเรียนรู้ที่อยู่นอกสถานศึกษาให้เป็นห้องเรียนเคลื่อนที่ (Mobile Classroom) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>5. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เพื่อเสริมสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการศึกษาศตวรรษที่ 21</p> <p>6. รูปแบบของเครือข่ายสังคมในการถ่ายโอนความรู้ของครูที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล</p>
	3.5 ปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู	แนวทางดำเนินการปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครูให้เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง
	3.6 พัฒนาระบบความก้าวหน้าของครูโดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์	<p>1. การพัฒนาระบบการประเมินวิทยฐานะเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพครูโดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์ที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของครู</p> <p>2. การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานและระบบการประเมินวิทยฐานะเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพครูที่เป็นธรรม และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน</p> <p>3. การสร้างระบบจูงใจให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องที่เชื่อมโยงกับคุณภาพของผลงานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ (career path)</p>

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
	3.7 แก้ปัญหาหนี้สินครู โดยการพักชำระหนี้และการปรับโครงสร้างหนี้	<ol style="list-style-type: none"> 1. สภาพปัจจุบันและปัญหาคุณภาพชีวิตครู และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตครู เช่น การส่งเสริมและจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครู 2. ศึกษาชีวิตครู ทั้งทางด้านแรงงาน เศรษฐกิจ สังคมและครอบครัว เพื่อสะท้อนคุณภาพชีวิตและความต้องการที่แท้จริง
	3.8 พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครู	พัฒนาระบบฐานข้อมูลครูทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ เพื่อการวางแผนพัฒนาและแก้ปัญหาครูสู่วิชาชีพขั้นสูง
<p>4. จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน</p> <p>ประเด็นการวิจัย</p> <p>การจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของกำลังคนของประเทศ รวมทั้งต้องสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน</p>	4.1 จัดกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม สนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน สนับสนุนผู้สำเร็จการศึกษา มีงานทำได้ทันที	<ol style="list-style-type: none"> 1. การส่งเสริมการศึกษาในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัยเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และสร้างรายได้ระหว่างเรียน เช่น 1 โรงเรียน 1 อาชีพ 2. รูปแบบการพัฒนามาตรฐานสมรรถนะรายวิชา และจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้ฐานสมรรถนะมาประยุกต์เพื่อสร้างกระบวนการคิดทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้างในลักษณะใกล้เคียงกับการทำงานจริง 3. การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี อันได้แก่ ความรู้

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		<p>ความสามารถ ทักษะ และเจตคติ ควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดรับกับการประกอบวิชาชีพ</p> <p>4. การจัดการอาชีวศึกษาและ อุดมศึกษาโดยเน้นสมรรถนะ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้ สอดคล้องกับความต้องการของ ประเทศและผูกโยงกับการมี รายได้ระหว่างเรียนและการมี งานทำ</p> <p>5. การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ ระยะสั้นโดยยึดสมรรถนะของ มาตรฐานวิชาชีพ และจัดการ เรียนการสอนที่บูรณาการการ เรียนรู้กับการทำงาน</p>
	4.2 ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษา	<p>การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่มี ประสิทธิภาพ โดยอาศัยความ ร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและ สถานประกอบการในการเตรียม แรงงานที่มีคุณภาพให้แก่ ตลาดแรงงาน</p>
	4.3 จัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำ ชุมชน (Fix – it – Centre)	<p>ความต้องการและแนวทางการ พัฒนาศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชน ให้เป็นศูนย์ถ่ายทอดและพัฒนา ความรู้ ทักษะอาชีพ และ ประสบการณ์การเรียนรู้ตลอดชีวิต</p>
	4.4 ให้มีโรงเรียนและสถาบัน อาชีวศึกษาที่มีคุณภาพสูงในทุก พื้นที่	<p>1. การพัฒนาคุณภาพสถาบัน อาชีวศึกษาให้สูงขึ้นในทุกพื้นที่ เพื่อเร่งลดอัตราการไม่รู้หนังสือ และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน</p>

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		<p>ในตลาดแรงงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนระดับอาชีวศึกษา 3. การสร้างคุณภาพมาตรฐานการ จัดอาชีวศึกษา และ ระบบจูงใจ ให้คนเกิดศรัทธาและเข้ามา เรียนสายอาชีพมากขึ้น 4. แนวทางความเหมาะสมของการ เพิ่มสัดส่วนการเรียนสายอาชีพ
	<p>4.5 ดำเนินการกับภาคเอกชนอย่างจริงจังเพื่อส่งเสริมการศึกษาในสายอาชีวศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการศึกษาในสายอาชีวศึกษา ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ 2. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และองค์กรภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศในการผลิตและฝึกประสบการณ์ให้ได้ตามมาตรฐานและจริยธรรมทางวิชาชีพ สอดคล้องตามความต้องการของตลาดแรงงาน
<p>5. พัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (ICT in Education)</p> <p>ประเด็นการวิจัย</p> <p>การพัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อศึกษามาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา</p>	<p>5.1 จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ แบบพกพา (แท็บเล็ต) ให้แก่โรงเรียน ควบคู่กับการเร่งพัฒนาเนื้อหาที่เหมาะสมตามหลักสูตรบรรจุลงในคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) และส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) เพื่อการศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การติดตามประเมินผลนโยบายการใช้คอมพิวเตอร์ แบบพกพา (แท็บเล็ต) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน 2. การพัฒนาเนื้อหาสาระ บทเรียน และสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อ

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
สร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาในทุกกลุ่มทุกระดับการศึกษา ตลอดจนสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของตน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต		ประสิทธิภาพการเรียนรู้ตามวัยของผู้เรียนผ่านคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) เพื่อการศึกษา 3. ผลกระทบจากการใช้คอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีผลต่อการเขียนและการใช้ภาษาไทย และแนวทางการแก้ไข
	5.2 จัดทาระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายตามมาตรฐานการให้บริการในสถานศึกษาที่กำหนด	1. ผลกระทบของเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตต่อการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน 2. การพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ตามวัยของผู้เรียนผ่านคอมพิวเตอร์แบบพกพา (แท็บเล็ต) เพื่อการศึกษา
	5.3 จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ	1. แนวทางและผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน 2. การพัฒนาโครงสร้างด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งปรับปรุงคุณภาพการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนทั้งในระบบและนอกระบบ 3. รูปแบบการนำเสนอสื่อการเรียนการสอนด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับเนื้อหารายวิชาและระดับของผู้เรียน 4. การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างพลังทางปัญญาและแสวงหาความรู้โดยใช้ระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลาย
	5.4 พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษา	1. การพัฒนามาตรฐานของระบบสารสนเทศทางการศึกษา และส่งเสริมให้นำไปใช้ประโยชน์ต่อการวางแผน การกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการ และการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ 2. การวิจัยและพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศรูปแบบใหม่ที่ให้มีการดำเนินกิจกรรมบนระบบเครือข่ายแบบผสมผสาน (Hybrid System) เพื่อเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน
	5.5 ขยายระบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กว้างขวาง	การส่งเสริมสนับสนุนการใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อการจัดการศึกษา รวมทั้งการผลิตและพัฒนาเนื้อหาสาระที่มีคุณภาพ และเหมาะสมเพื่อการจัดการเรียนรู้แพร่ขยายผ่านระบบโทรทัศน์
	5.6 ปรับปรุงห้องเรียนนําร่องให้ได้มาตรฐานห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์	1. การพัฒนาแบบปฏิบัติที่ดีของห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ให้ได้มาตรฐานสากล 2. รูปแบบการพัฒนาการจัดการ

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		<p>เรียนการสอนในห้องปฏิบัติการเสมือนจริง</p> <p>3. การประเมินผลการใช้ประโยชน์จากห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์</p>
	<p>5.7 ดำเนินการให้กองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสามารถดำเนินการตามภารกิจ</p>	<p>การประเมินผลการดำเนินงานกองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและข้อเสนอแนะ</p>
	<p>5.8 พัฒนาระบบไซเบอร์โฮมที่สามารถส่งความรู้มายังผู้เรียนโดยใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง</p>	<p>1. การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอนในทุกกระดับและประเภทการศึกษา</p> <p>2. ผลการจัดการเรียนรู้โดยระบบไซเบอร์โฮมที่มีต่อศักยภาพของผู้เรียน</p>
<p>6. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ</p> <p>ประเด็นการวิจัย</p> <p>สนับสนุนการวิจัยและการศึกษาศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยี และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ทางการศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาการศึกษา พัฒนาปัญญาของคนในชาติหรือคุณภาพของทุนมนุษย์ อันนำไปสู่ความเข้มแข็งของประเทศ</p>	<p>6.1 พัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติ</p>	<p>แนวทางการส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาเพื่อผลิตงานวิจัยที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาประเทศ</p>
	<p>6.2 จัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อการวิจัยสำหรับสาขาวิชาที่จำเป็น</p>	<p>1. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้ใช้การวิจัยเป็นฐานของการพัฒนาการเรียนรู้อะไรและการศึกษา</p>

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		<p>เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและเป็นองค์กรคุณภาพ</p> <ol style="list-style-type: none">2. การขับเคลื่อนการดำเนินการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในสาขาวิชาที่จำเป็น3. แนวทางการพัฒนาความเป็นเลิศทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
	6.3 พัฒนาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของชาติ	<ol style="list-style-type: none">1. การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยทางการศึกษา ทั้งการพัฒนา นักวิจัย ทิศทางการวิจัย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัย และการบริหารจัดการงานวิจัยให้มีคุณภาพและตอบสนองต่อการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาประเทศ2. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิจัยที่เชื่อมโยงสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัด ภูมิภาค และประเทศ ให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยเพื่อสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาการศึกษาตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล3. การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนากระบวนการข้อมูลงานวิจัยทางการศึกษาที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกันทั้งระบบ ทั้งหน่วยงาน กำหนดนโยบายและหน่วยงาน

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		<p>ผลิตงานวิจัย เพื่อผู้ใช้ประโยชน์ จากงานวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศ</p> <p>4. แนวทางและรูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และสร้างสรรค์งานวิจัยที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการศึกษาให้ไปในทิศทางเดียวกัน</p>
	6.4 พัฒนามหาวิทยาลัยให้มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก	<ol style="list-style-type: none">1. บทบาทของมหาวิทยาลัยในการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก2. การประเมินศักยภาพและความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาต่อการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก3. การติดตามและประเมินผล ความคุ้มค่าของการใช้ผลผลิตของงานวิจัยในสาขาต่างๆ ของมหาวิทยาลัยวิจัยไทย
	6.5 ผลักดันให้ประเทศพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การสร้างรากฐานใหม่ของเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม	<ol style="list-style-type: none">1. การพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีของไทย2. แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัย และบุคลากรวิชาชีพด้านการวิจัยที่มีคุณภาพ ให้มีศักยภาพในการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อนำไปสู่การสร้างรากฐานของนวัตกรรม

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
<p>7. เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน</p> <p>ประเด็นการวิจัย</p> <p>ผลิตและพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ให้มีศักยภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันทัดเทียมนานาชาติ และมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ที่มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ</p>	<p>7.1 ร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา วางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอสอดคล้องตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ</p>	<ol style="list-style-type: none">1. ผลกระทบและการเชื่อมโยง (Connectivity) ของการเป็นประชาคมอาเซียน2. คุณลักษณะ ทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็น และสมรรถนะในการประกอบอาชีพของคนไทยในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทของไทย สังคมอาเซียน และสังคมโลก3. แนวทางความร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ เตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน พร้อมทั้งมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน4. แนวทางการยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาอาชีวศึกษา ในกลุ่มวิชาหลักที่จำเป็นต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยา) ภาษาท้องถิ่น (ภาษาไทย) ให้สูงขึ้นเทียบได้ในระดับสากล รวมทั้งยกระดับสถาบันอุดมศึกษา มีการพัฒนาความเป็นนานาชาติ โดยผ่านกระบวนการความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		อาเซียน 5. การพัฒนาความร่วมมือของเครือข่ายวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาในระดับอาเซียน
	7.2 เร่งรัดการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ	1. แนวทางการพัฒนากรอบคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศไทย 2. แนวทางการเชื่อมโยงหลักการและกฎเกณฑ์ของกรอบคุณวุฒิการศึกษาของประเทศไทยกับภูมิภาคอาเซียน และดำเนินการทดลองนำร่อง
	7.3 รับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ	1. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรแบบฐานสมรรถนะ (Competency based curriculum) ที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานอาชีพ 2. รูปแบบการพัฒนาและรับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพต่างๆ ที่สอดคล้องตามความต้องการของภูมิภาคอาเซียน
	7.4 จัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ครบทุกอุตสาหกรรม	การส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่ประชากรวัยแรงงานเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงาน
8. การศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้		1. รูปแบบและแนวทางการสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธีในสถานศึกษาและชุมชนบนพื้นฐานของคุณภาพชีวิตและ

กรอบและทิศทางการวิจัย	ประเด็นวิจัย	หัวข้อการวิจัย
		สันติสุขของสังคม 2. การสมานฉันท์ของเอกลักษณ์ สังคมไทยสู่การบริหารจัดการ ความขัดแย้งเพื่อพัฒนาองค์กร การศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ 3. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐานสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่ ขาดแคลนทรัพยากรและเติมไป ด้วยปัญหาต่างๆ

คณะผู้ดำเนินงาน

ที่ปรึกษา

ดร.ศศิธารา พิชัยชาญณรงค์

เลขาธิการสภาการศึกษา

นางสาวจุไรรัตน์ แสงบุญนำ

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

นายวีระ พลอยครบุรี

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวอุษา ชูชาติ

นางสาวจิรศรี อนวัชกุล

นางสาวปัทมา คำภาศรี

นางสาวกุลวิภา ซีรัมย์สุข

นางสาวจรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์

นางสาวสุธิดา ผาพรม

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มวิจัยและส่งเสริมการวิจัย

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา